

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH
BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra obchodu a cestovního ruchu

Název diplomové práce:

Možnosti udržitelného rozvoje cestovního ruchu na Děčínsku

Vypracovala: Michaela Mašková

Vedoucí práce: RNDr. Blažena Gehinová

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „Možnosti udržitelného rozvoje cestovního ruchu na Děčínsku“ jsem vypracovala samostatně. Použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

Dále prohlašuji, že v souladu s § 47 b zákona č. 111/1998 Sb. v plném znění, souhlasím se zveřejněním práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou na veřejně přístupné části databáze STAG provozovaným Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 15. 4. 2010

.....

Obsah

1.	Úvod.....	1
2.	Literární přehled.....	3
2.1	Cestovní ruch.....	3
2.2	Destinace cestovního ruchu.....	4
2.3	Nabídka cestovního ruchu daného území.....	5
2.4	Metody výzkumu v cestovním ruchu.....	6
2.5	Dopady cestovního ruchu.....	10
2.6	Zelené otázky.....	11
2.7	Ekologická značka a Ekohotel.....	13
2.8	Udržitelný cestovní ruch.....	15
3.	Cíle práce, použitá metodika.....	23
3.1	Cíl práce.....	23
3.2	Pracovní hypotézy.....	23
3.3	Metodika práce.....	24
4.	Charakteristika rozvoje cestovního ruchu na Děčínsku a širším zázemí....	26
4.1	Vymezení a charakteristika Ústeckého kraje.....	26
4.2	Vymezení a charakteristika Severozápadních Čech.....	27
4.3	Vymezení a charakteristika Děčínska a Lužických hor.....	28
4.4	Vymezení a charakteristika Děčínska.....	28
5.	Hodnocení nabídky cestovního ruchu.....	31
5.1	Analýza složek primární nabídky Děčínska.....	32
5.1.1	Přírodní potenciál Děčínska.....	32
5.1.1.1	Geomorfologický potenciál.....	32
5.1.1.2	Klimatický potenciál.....	33
5.1.1.3	Hydrologický potenciál.....	35
5.1.1.4	Rostlinstvo a živočišstvo.....	36
5.1.2	Životní prostředí a ochrana přírody.....	36
5.1.2.1	Cestovní ruch v CHKO a NP.....	37
5.1.2.2	Přístup k udržitelnosti v CHKO a NP.....	38
5.1.2.3	Přírodní atraktivity.....	39

5.1.3	Kulturní-historický potenciál.....	40
5.2	Analýza složek sekundární nabídky Děčínska.....	44
5.2.1	Ubytovací a stravovací zařízení.....	44
5.2.2	Dopravní obslužnost.....	46
5.2.3	Turistická infrastruktura.....	48
5.2.3.1	Informační střediska a jiné tur. organizace..	49
5.2.3.2	Sportovně-rekreační zařízení.....	52
5.2.3.3	Kulturně-společenská zařízení.....	57
6.	Marketingový průzkum.....	58
6.1	Marketingový průzkum návštěvníků Děčínska.....	58
6.2	Marketingový průzkum ubytovacích zařízení Děčínska.....	66
6.3	Vyhodnocení marketingového průzkumu.....	70
7.	SWOT analýza Děčínska.....	72
8.	Hlavní problémy rozvoje cestovního ruchu na Děčínsku.....	80
8.1	Environmentální rozměr.....	80
8.2	Sociální rozměr.....	82
8.3	Ekonomický rozměr.....	83
9.	Vymezení priorit, cílů a opatření udržitelného rozvoje cestovního ruchu na Děčínsku.....	84
9.1	Strategické vize.....	84
9.2	Hlavní cíle, priority a opatření.....	85
10.	Závěr.....	99

Summary

Použitá literatura

Seznam příloh

Seznam tabulek a grafů

Přílohy

1. Úvod

Cestovní ruch je jedno z nejdynamičtěji rozvíjejících se odvětví národního hospodářství. Dnešní svět si bez cestování a cestovního ruchu umí představit jen málokdo. Touha po poznání a rekreace bývá nejčastější hnací silou tohoto odvětví. „Cestovní ruch má jednoznačný vliv na zaměstnanost, na tvorbu domácího produktu, vytváření devizových rezerv státu, záchranu kulturních, uměleckých a historických památek a v neposlední řadě také zvyšuje všeobecnou vzdělanostní úroveň obyvatelstva“ [Kiral'ová, 2003, s. 9] Každoročně dává cestovní ruch do pohybu obrovské množství lidské populace, s mírnou nadsázkou by se dalo říci, že cestovní ruch hýbe moderním světem. Podle české technické normy můžeme pod pojmem cestovní ruch rozumět „činnost lidí, kteří cestují na místa mimo své běžné prostředí anebo zde pobývají za účelem zábavy, pracovní nebo z jiných důvodů.“

Cestovní ruch vytváří pracovní příležitosti bez velkých investic. Díky velkému „multiplikačnímu efektu“ každé pracovní místo vytvoří v průměru 1,5 – 2 pracovní příležitosti pro jeho potřeby (v rozvojových zemích dokonce 4 – 6). [Hrala, 1996] „Jednoznačně pozitivním vývojovým trendem je profilování dalších obcí a měst jako cílů domácího a zahraničního turistického zájmu.“ [Kesner, 2005, s. 20]

Při všech těchto pozitivních se však musíme ptát, zda je vůbec možný neustálý růst a rozvoj, musíme se zamyslet, co zde zbude pro příští generace, nezničíme všechny krásy a atraktivitu které jsou podmínkou pro rozvoj cestovního ruchu tak, že již nebude možné jejich užití způsobem, jak je tomu dnes? A co se stane, zničí-li či poničí masovost cestovního ruchu podmínky pro svůj další růst, a především, co když budou nenávratně poničeny podmínky pro život na zemi.

Nezřízený rozvoj může mít negativní vlivy na životní prostředí v podobě hluku z autodopravy, zamoření ovzduší, půdy, vody a podobně. Negativní stránky cestovního ruchu se mohou odrazit i v růstu cen zboží a služeb. V této souvislosti je nutné klást důraz na regulaci cestovního ruchu, aby byl dlouhodobě udržitelný. [Kiral'ová, 2003]

Diplomová práce se proto věnuje otázce, co je to udržitelný cestovní ruch, jakými způsoby lze přispívat k jeho udržitelnosti, zda návštěvníci a podniky v konkrétní oblasti mají o těchto způsobech povědomí a jaké zásady udržitelnosti dodržují. Podkladem pro

toto zjištění bylo vlastní dotazníkové šetření, zaměřené jak na návštěvníky tak podniky v destinaci.

Zvolenou destinaci pro toto zjištění bylo Děčínsko, vymezení regionu pro potřeby diplomové práce odpovídá vymezení okresu Děčín. Značná část okresu (cca $\frac{3}{4}$) leží v chráněných krajinných oblastech, jimiž jsou Labské pískovce, České středohoří a Lužické hory. Labské pískovce jsou jedním z nejmohutnějších pískovcových území s krásnými skalními útvary, největšími v Evropě. Toho území je chráněno Národním parkem České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce. Chráněné oblasti v tomto okrese jsou dalším specifickým ovlivňujícím rozvoj cestovního ruchu, je v nich jako v jednom z prvních typů oblastí zahájen proces monitorování, regulace a plánování cestovního ruchu s přihlédnutím k únosné kapacitě a aspektům udržitelného cestovního ruchu.

2. Literární přehled

Následující text blíže popisuje a vysvětluje oblasti práce z pohledu několika významných autorů. Různí autoři mohou mít také různý pohled či názor na stejnou problematiku, proto je potřeba nejdříve poznat a popsat jednotlivé definice řešených okruhů.

2.1 Cestovní ruch

Získat ztracenou životní rovnováhu, poznat nová místa, lidi, kulturu, užít si, to vše a mnoho dalších mohou být důvody pro turisty vydat se na výlet či na cestu. [čtyři pilíře, Ryška] Odvětví cestovního ruchu se v poslední době stalo velmi skloňovaným pojmem, podle odborné literatury je cestovní ruch specifickou formou mechanického pohybu obyvatel (pohyb se změnami v prostorovém přemísťování populace, faktickém rozmístění a sídelní struktuře), jejíž rozsah a intenzita roste. Mechanický pohyb obyvatel představuje formu pohybu spojenou se změnami v prostorovém přemísťování, faktickém rozmístění a sídelní struktuře.

Přestože se dotýká především obyvatel vyspělých zemí, kde se stal cestovní ruch masovým jevem a fenoménem, který velmi ovlivňuje úroveň státu jak z ekonomického tak sociologického hlediska. Rozvojové země se stále intenzivněji zapojují do mezinárodního cestovního ruchu v podobě přijímacích zemí. „Moderní cestovní ruch v různých formách soustřeďuje k dlouhodobým či krátkodobým pobytům obyvatel do významných středisek, oblastí a zemí.“ [Hrala, 1996, s. 11]

Výkladový slovník cestovního ruchu uvádí, že se jedná o „komplexní, mnoha oblastmi a z mnoha hledisek prolínající se společenský jev bez jakýchkoli pevně stanovitelných hranic, který je synergickým souhrnem všech jevů, vztahů a dopadů v časoprostorovém kontextu, souvisejících s narůstající mobilitou lidí, motivovanou uspokojováním jejich potřeb v oblasti využití volného času, rekreace, cestování a poznání, dále v oblasti sociální, kulturní a v dalších oblastech.“ [Pásková, Zelenka, 2002, s. 45]

Cestovní ruch je také definován jako soubor nejrůznějších aktivit. Tento souhrn představují aktivity účastníků cestovního ruchu, procesy budování a provozování zařízení poskytujících služby pro účastníky cestovního ruchu spolu s aktivitami osob, které tyto služby provozují, dále aktivity v oblasti ochrany zdrojů, politické a veřejně správní aktivity a reakce místní komunity ekosystémů na uvedené aktivity. [Pásková, Zelenka, 2002]

Cestovní ruch bývá často označován jako zotavení, rekreace nebo turistika, tyto pojmy však nelze zaměňovat se specifickým pojmem cestovní ruch. „Podmínkou cestovního ruchu je cestování a dočasný pobyt osob mimo místo jejich trvalého bydliště s cílem uspokojit specifické potřeby obvykle ve volném čase za účelem získání komplexního zážitku.“ [Hesková, 2006, s. 12]

K rozvoji cestovního ruchu a uspokojování potřeb účastníků jsou zapotřebí jednak volné statky, pod kterými si můžeme představit takové vlastnosti prostoru, jako jsou např. sluneční svit, klid v místě pobytu, čistý vzduch apod. K uspokojení potřeb účastníků je zapotřebí zboží, představující hmotné statky a užité efekty nehmotného charakteru neboli služby. [Orieška, 1999]

2.2 Destinace cestovního ruchu

Pro uskutečnění cestovního ruchu, jsou velice důležité oblasti a místa, které jsou navštěvovány účastníky cestovního ruchu neboli místa, které si tito účastníci vybírají pro uspokojení svých potřeb, jedná se o destinace cestovního ruchu.

„Destinace existují na různých geografických úrovních, které jsou spolu ve vzájemných vztazích. Za destinaci je možno považovat jak celý kontinent, konkrétní zemi, určitý region, konkrétní střediska či města.“ [Horner, Swarbrooke, 2003, s. 289]

Destinaci si můžeme představit jako soubor služeb v určitém místě. Tyto služby jsou pak poskytovány v návaznosti na atraktivitu tohoto místa. „Atraktivita destinace tak představují podstatu destinace a hlavní motivační stimul návštěvnosti destinace.“ [Palatková, 2006, s. 16]

„Jedná se tedy o cílovou oblast v daném regionu, která je typická významnou nabídkou atraktivit cestovního ruchu a infrastruktury cestovního ruchu. V některých zemích je území rozděleno do turisticky, historicky nebo administrativně kompaktních destinací s tvorbou a propagací společného turistického produktu regionu a případně i zpracování statistik cestovního ruchu.“ [Pásková, Zelenka, 2002, s. 59]

„Tvoří ji přirozený celek, který má z hlediska podmínek rozvoje cestovního ruchu jedinečné vlastnosti, odlišné do jiných destinací.“ [Kirařová, 2003, s. 15]

Podle UNWTO se jedná o místo s vhodnými atraktivitami ve spojitosti se zařízeními a službami cestovního ruchu, které si účastník cestovního ruchu nebo skupina zvolil pro návštěvu. V rámci destinace je nabízen takový produkt, který uspokojí očekávání klienta, prioritou destinace je perfektní a kvalitní organizace uceleného řetězce služeb v rámci celé oblasti. [Palatková, 2006]

„Turistická destinace je hlavní lokalitou spotřeby turistických služeb, a tedy umístěním činnosti a místem podnikání v cestovním ruchu. Turisté identifikují produkt jak podle podniku, který poskytuje službu, tak podle navštívené destinace. [Wokoun, Malinovský, 2008, s. 210]

2.3 Nabídka cestovního ruchu daného území

Pro rozvoj cestovního ruchu v destinaci je důležitá kvalitní nabídka, která je schopna přilákat návštěvníky a následně uspokojit jejich potřeby a požadavky. Nabídku cestovního ruchu je možné rozdělit na primární a sekundární.

Komponenty primární nabídky jsou utvářejícími podmínkami pro uspokojení potřeb a požadavků návštěvníků destinace. Struktura, rozmístění a úroveň sekundární nabídky je určujícím faktorem využitelnosti destinace pro aktivity cestovního ruchu. [Kirařová, 2003]

Vhodný přírodní a kulturní potenciál pro cestovní ruch, se označuje jako primární nabídka. „Přírodní potenciál destinace představuje soubor podmínek, které jsou významným činitelem a vnějším motivačním faktorem determinujícím účast na cestovním ruchu, soubor zahrnuje geomorfologický, klimatický, hydrologický a

biologický potenciál. Kulturní potenciál zahrnuje, např. hrady a zámky, muzea, veletrhy, výstavy apod.“ [Kirařová, 2003, s. 40]

Dosažení cíle účasti na cestovním ruchu představující např. oddych, poznání nebo uzdravení, umožňuje infrastruktura cestovního ruchu neboli sekundární nabídka. Infrastruktura je tvořena zařízeními a institucemi umožňují návštěvníkům „přechodně se ubytovat, stravovat a vykonávat různé rekreační, sportovní, kulturní a jiné aktivity typické pro cestovní ruch.“ [Hesková, 2006, s. 15]

Každá destinace cestovního ruchu by měla být schopna identifikovat možnosti své nabídky, tedy kvalitu a stav primární a sekundární nabídky, znát názory, potřeby a znalosti návštěvníků destinace, popřípadě kvalitu a způsob poskytování služeb podniků na svém území.

2.4 Metody výzkumu v cestovním ruchu

Pro zjištění nabídky území je třeba provést situační analýzu destinace a marketingový výzkum. Informace získané tímto výzkumem tvoří základ pro marketingovou orientaci a výběr marketingové strategie. [Hesková, 2006]

„Podle Americké marketingové asociace je marketingový výzkum systematickým sběrem, zaznamenáváním a vyhodnocováním údajů o problémech spojených s marketingem zboží a služeb. Má pomáhat realizovat mnohem efektivnější marketingová rozhodnutí, dále nám pomáhá získat detailní znalosti o našich zákaznících, jak se nám daří uspokojovat potřeby zákazníků a jakou máme pozici na trhu.“ [Morrison, 1995, s. 133]

Jak uvádí A. Kirařová, marketingový výzkum plní funkci zprostředkovatele informací o spotřebitelích, zákaznících a veřejnosti. Podle způsobu provedení rozlišujeme sekundární výzkum, který vychází z již dříve zjištěných, publikovaných a zpracovaných dat a primární výzkum, který je postaven na vlastním zjištění a přímo zjištěných dat. Tento výzkum může být proveden například dotazníkovým šetřením.

„Jednotlivé metody marketingového výzkumu využijeme zpravidla tam, kde vznikla informační mezera. Tedy tam, kde chybějící informace přinášejí problém.

Úkolem marketingového výzkumu je lépe rozpoznat marketingové problémy.“ [Kozel, 2006, s. 70]

„V závislosti na aktuálnosti a jedinečnosti se dělí informace na primární a sekundární. Podle toho, které informace vyhledáváme a využíváme, můžeme také výzkumy dělit na primární a sekundární. V rámci analýzy situace bychom měli nejprve hledat sekundární informace, abychom se přesvědčili, zda by nebylo možné problém vyřešit bez náročnějšího a dražšího shromažďování informací primárních.“ [Kozel, 2006, s. 77]

Jedním z úkolů při marketingovém výzkumu je formulování hypotéz možného řešení problému.

„Hypotézy jsou vyslovením předpokladů o povaze zjišťovaných vztahů. Představují formulaci, resp. Strukturu jednotlivých alternativ odpovědi na otázky výzkumu.

Důležité je slovo odpovědi, protože tím je dána podoba hypotéz, které nejsou otázkami, ale jsou tvrzeními.“ [Kozel, 2006, s. 74]

Zdrojem pro jejich formulaci bývají dřívější praktické zkušenosti, teoretické znalosti či explorativní výzkum, který se provádí právě za účelem stanovení hypotéz.

„Interpretace údajů představuje převedení výsledků analýzy do závěrů a doporučení nejvhodnějšího řešení zkoumaného problému. Snažíme se při ní pomocí slovního vyjádření navrhnout konkrétní doporučení.“ [Kozel, 2006, s. 103]

„Hlavní výstupy situační analýzy jsou identifikace silných a slabých stránek, výsledky provedené analýzy určují firemní schopnosti i jedinečnosti a slouží jako podklad pro stanovení marketingových cílů, určení marketingových strategií vyhotovení marketingových plánů.“ [Kozel, 2006, s. 38]

Situační analýza je tedy podklad pro sestavení SWOT analýzy. „Analýza SWOT je prvním krokem k určení současné pozice destinace na trhu cestovního ruchu. Určení silných a slabých stránek destinace znamená odpovědět na otázku – z čeho se skládá nabídka destinace na trhu cestovního ruchu?“ [Kirářová, 2003, s. 37]

„Analýza SWOT vychází z předpokladu, že organizace dosáhne strategického úspěchu maximalizací předností a příležitostí a minimalizací nedostatků a hrozeb.“ [Horáková, s. 43] Mezi silné stránky může patřit tradice značky, dobré dopravní spojení nebo řádně vyškolený personál.

H. Horáková uvádí, že podniku nestačí šetřit silné a slabé stránky odděleně od zkoumání příležitostí a ohrožení, ale důležité je:

- reálné ocenění všech faktorů ve vzájemných souvislostech
- sledování silných a slabých stránek a jejich strategický dosah ve vztahu k příležitostem a ohrožení (nestačí mít příležitost, podnik musí mít rovněž zdroje a schopnosti pro jejich využití)
- správné zhodnocení vnitřních podmínek ve vztahu k faktorům vnějšího prostředí s cílem nalezení optimálního spojení a využití
- pochopení rizika, které příležitosti, vyplývající ze silných stránek, přinášejí

„SWOT analýza je standardním nástrojem identifikace hlavních výsledků předešlých dílčích analýz. V rámci SWOT analýzy jsou jednak určeny silné a slabé stránky zkoumaného území, ale i jeho příležitosti a ohrožení.“ [Vystoupil, 2007, s. 19]

„Formálně je pojímána jako syntetické shrnutí analytických prací, které má účelně a jednoduše vystihnout nejdůležitější poznatky a skutečnosti z předchozích faktografických analýz.“ [Vystoupil, 2007, s. 82]

„SWOT analýza má jako metodický přístup pevně danou a prakticky neměnnou základní šablonu, je tedy metodicky jednotná.“ [Vystoupil, 2007, s. 82]

Kozel nazývá SWOT analýzu jednoduchým nástrojem pro stanovení strategické situace vzhledem k vnitřním i vnějším podmínkám. „Podává informace jak o silných (strength) a slabých (weakness) stránkách, tak i možných příležitostech (opportunities) a hrozbách (threats). Cílem by mělo být omezit slabé stránky, podporovat silné stránky, využívat příležitostí a snažit se předvídat a jistit proti případným hrozbám.“ [Kozel, 2006, s. 39]

„SWOT analýza je metodou stojící ve struktuře strategického dokumentu na pomezí analytické a návrhové části. Formálně je pojímána jako syntetické shrnutí analytických prací, které má účelně a jednoduše vystihnout nejdůležitější poznatky a skutečnosti z předchozích faktografických analýz.“ [Vystoupil, 2007, s. 82]

„Nejobecněji vyjádřenou tezí návrhové části dokumentu je strategická vize a její formulace. Strategickou vizí se obvykle rozumí přirozené vyústění analytické části dokumentu a její syntetické nástavby (SWOT analýza) do nekontroverzního textu, jehož podstatou je vymezit smysl a směr celého dokumentu. Je popisem ideálního stavu rozvoje daného území v delším časovém horizontu, rámcově určující globální cíl a základní směry a očekávané výsledky rozvojového procesu. Může být vyjádřena jak jednou zásadní tezí, tak i několika zobecňujícími „strategickými“ formulacemi, což se také někdy označuje jako „základní a rozšířené znění“ vize.“ [Vystoupil, 2007, s. 84]

„Naplnění strategické vize je dlouhodobou záležitostí a procesem, proto nemusí být (a také nebývá) charakterizována v měřitelných ukazatelích a nabízí poměrně velkou míru volnosti při jejím postupném akceptování.“ [Vystoupil, 2007, s. 85]

Naopak konkrétněji jsou stanoveny jednotlivé cíle, kterých má být dosaženo. Strategické cíle jsou „pozitivní“ formulací hlavních problémů a vyjadřují, čeho chce zainteresovaný subjekt (organizace, společnost) ve spolupráci s dalšími subjekty cestovního ruchu dosáhnout.

„Dalším možným hierarchickým stupněm je úroveň priorit. Jedná se o určitý mezičlánek, v každém dokumentu nejsou a nemusí být obsaženy. Jejich vhodná formulace představuje způsoby nebo cesty, jak dosáhnout daných strategických cílů. V některých případech jsou však priority ztotožněny se strategickými cíli a překrývají se. Při jejich formulacích se v zásadě opět využívají expertní přístupy založené na analytické činnosti. Jak již bylo výše naznačeno, v rámci strategických cílů mohou být formulovány priority, které jsou následně dekomponovány do jednotlivých opatření. Výsledkem tohoto postupu je hierarchické uspořádání návrhové části, kdy se postupuje od relativně široce definovaných cílů až k signifikantním konkrétním opatřením.“

„Opatření stojí na nejnižší hierarchické úrovni návrhové části dokumentu. Jejich specifikací vznikají konkrétní aktivity, jež mohou být formulovány buď jako projekty, nebo jako jednotlivé programy vymezující rámec, v němž se budou tyto projekty uskutečňovat. Specifikace krátkodobých (operativních) či střednědobých opatření je obsažena v akčním plánu, který je součástí tzv. realizační části strategického dokumentu. Při jejich tvorbě se opět uplatňují spíše expertní přístupy založené na analytické činnosti.“ [Vystoupil, 2007, s. 87]

2.5 Dopady cestovního ruchu

Jak ve své knize Regionální rozvoj říká R. Wokoun a J. Malinovský „cestování a cestovní ruch jsou aktivity, jejichž souhrn představuje jedno z největších světových ekonomických odvětví a stává se stále významnějším faktorem regionálního rozvoje. Jedná se o oblast ekonomiky, která je významně fixována na místo (region) svého vzniku (destinaci CR), čímž podporuje stabilitu regionu a místních ekonomik.“ [Wokoun, Malinovsky, 2008, s. 205]

Cestovní ruch je zdrojem přínosů i negativních dopadů. Přínosy mohou být přímé zdroje, které vytváří přijíždějící zahraniční turisté a domácí turisté, kteří do destinace přinášejí své peníze. Dále jsou to zdroje nepřímé, kdy za pomoci cestovního ruchu jsou vytvářeny pracovní příležitosti, tím i mzdy a možnost další spotřeby či investice. Cestovní ruchu přináší příjmy podnikatelů z prodeje zboží a služeb, příjmy do veřejných rozpočtů z daní a poplatků. To vše přispívá k rozvoji destinace. [Foret, 2001]

Vedle těchto přínosů, existují také negativní dopady cestovního ruchu. „Proti rozvoji cestovního ruchu vystupuje řada kritiků, jejichž námitky se stavějí nad prokazatelné ekonomické zisky. Upozorňují na to, že „masy turistů mohou přemoci přírodu tam, kde ji cestovní ruch využívá pro své potřeby“ (např. výstavba hotelů kazí pobřeží či horské oblasti, příliš mnoho výprav turistů do přírodních rezervací a národních parků vede k jejich devastaci). V oblastech koncentrace cestovního ruchu místní obyvatelstvo může postupně ztrácet sociální identitu. Masový rozvoj internacionalizace cestovního ruchu mohou být spojeny s řadou negativních sociálních jevů (růst narkomanie a pašování drog, prostituce i terorismu případně i rasového napětí apod.)“ [Hrala, 1996, s. 11]

„Ukazuje se, že masový rozvoj cestovního ruchu může ohrozit kvalitu přírody v oblastech, kde se enormně soustřeďuje. Rovnováha mezi přírodou a společností je stále více narušována. Navíc se ukazuje, že se lidstvo od stavu rovnováhy spíše vzdaluje. Přispívá k tomu rozvoj výroby a spotřeby spojený s výrobní a územní koncentrací hospodářského potenciálu i s narůstajícím množstvím odpadů, které přírodní podsystém již není schopen absorbovat. Znečišťování atmosféry látkami různého typu má za následek porušování klimatické rovnováhy v globálním měřítku. Zvyšuje se nepravidelnost chodu počasí s ohromnými následky pro ekonomiku (v jejím

rámci i na cestovní ruch) a zdravotní stav populace. Průmyslové i jiné odpady znehodnocují povrchové vody i okrajové moře, kyselá dešť ohrožují lesní porosty apod.“ [Hrala, 1996, s. 14]

V dnešní době nespočet cestovních kanceláří nabízí různé dobrodružné či „eko“ výlety na místa, kam se dříve dostalo jen několik málo zarytých cestovatelů, kteří toužili po výpravách do nepoznaných krajů. To je dnes již minulostí, fenomén turismu dorazil už i do těchto míst. Bohužel se však tento obrovský rozvoj cestování „podílí na destrukci této planety, její rozmanitosti a kultur. Turismus jako nejrychleji rostoucí odvětví průmyslu nezastavíme. Pokud ovšem přistoupíme na jistá pravidla, můžeme jeho negativní důsledky eliminovat.“ [článek „Čtyři pilíře udržitelného turismu“, online, 2009]

2.6 Zelené otázky

Udržitelný cestovní ruch, je veřejností vnímán jen jako ochrana přírody či péče o životní prostředí. Moderními se staly přístupy k životu nazývané jako „zelené“.

„Zelené otázky a zelené aktivity se staly módními výrazy osmdesátých a devadesátých let, přinejmenším v Evropě. Dosud však neexistuje všeobecná shoda v tom, co je jejich podstatou.“ [Horner, Swarbrooke, 2003, s. 398] Každý má jiné zájmy a jiný pohled na konkrétní problém, proto je možné, že i na zelené otázky můžeme pohlížet z různých perspektiv. Horner proto řadí mezi zelené otázky vše, co představuje:

- starost o zdroje, například potřeba uchránit zdroje vody a energie a recyklovat pokud možno všechno odpad,
- zájem o životní prostředí ve smyslu estetického vzhledu krajiny a vlivu možného znečištění.
- otázky zdravého životního stylu včetně organicky vyprodukovaných potravin a otázky aditiv v potravinách

- ochrana zvířat včetně testování kosmetických přípravků na zvířatech a vzestup vegetariánství.

Udržitelný cestovní ruch, však neznamená jen ochranu životního prostředí a přírody, jak říká Horner, Swarbrooke, je třeba nahlížet na udržitelnost z širšího hlediska. „Zelené otázky se obecně kladou do jedné roviny s životním prostředím a s aktuálními problémy. S tímto důrazem na životní prostředí se můžeme často setkat v průmyslu cestovního ruchu mnoha zemí jižní Evropy. V průmyslu cestovního ruchu se však projevuje zájem spíše o širší otázku trvalé udržitelnosti.“ Trvalá udržitelnost znamená uspokojování potřeb současné generace bez ničení zdrojů, které umožní budoucím generacím, uspokojovat své potřeby. Trvalá udržitelnost se nezabývá pouze životním prostředím, spíše vztahem mezi životním prostředím, společností a ekonomickými systémy.

Trvale udržitelný cestovní ruch tedy znamená cestovní ruch, který je životaschopný, ale optimalizuje své dopady na životní prostředí a je přínosem jak pro hostitelskou komunitu, tak pro turisty. [Horner, Swarbrooke, 2003]

„Jak se zdá, v sektorech cestovního ruchu, služeb pro využití volného času a ubytovacích a stravovacích služeb se celkově projevuje relativně malý tlak spotřebitelů na organizace, aby se uchovaly šetrněji k životnímu prostředí nebo se více angažovaly v otázkách trvale udržitelného rozvoje. Zákazníci hotelových řetězců jen málokdy mají stížnosti ohledně vlivu hotelů na životní prostředí a podobně se lidé cestující letadly příliš neobávají dopadů leteckého provozu. Snad jedinou oblastí, kde se projevil růst tlaku zákazníků, je špatná kvalita prostředí v některých destinacích cestovního ruchu, která odrazuje od jejich návštěvy. Zde však zájem zákazníků směřuje spíše ke kvalitě zážitků z jejich vlastní dovolené než k otázkám životního prostředí. Existují ovšem důkazy, že zájem o otázky životního prostředí a trvalé udržitelnosti roste mezi zákazníky ze severní Evropy.“ [Horner, Swarbrooke, 2003, s. 399]

Proto je potřeba zaměřit se nejen na vzdělávání odborníků, podnikatelů a zástupců organizací v regionu, ale také zaměřit se na osvětu široké veřejnosti. Ta může být hnací silou pro podniky cestovního ruchu ke zlepšení své činnosti ve smyslu udržitelnosti. „Existuje řada důvodů k tomu, aby organizace cestovního ruchu, služeb

pro využití volného času a ubytovacích a stravovacích služeb na sobě pracovaly v oblasti zelených otázek.“ [Horner, Swarbrooke, 2003, s. 399]

Horner mezi tyto důvody řadí:

- potřebu vyhovět legislativě, například omezení přípustného hluku a emisí letadel
- snaha přistoupit k opatřením dobrovolně, aby zákonodárci nemuseli zavádět zákony, které by mohly vyžadovat opatření ještě tvrdší
- zavádění vybraných postupů, které přinesou také další výhody ve smyslu úspor nákladů
- reakce na stížnosti zákazníků
- víru, že takové zaměření zlepší obraz organizace v očích potenciálních zákazníků a ostatních členů profesní skupiny, investorů, státních úředníků a médií

2.6 Ekologická značka a Ekohotel

Pro jednotlivé podniky cestovního ruchu, zejména ubytovací zařízení, je významné získání ekologické značky pro svůj produkt, a to z toho důvodu, že ubytovací služby nesoucí logo ekoznačky jsou oficiálně zařazeny mezi ekologicky nejšetrnější. Takto označené ubytovací zařízení se označují jako „zelené hotely“. Co je to ekologická značka vysvětluje Informační agentura životního prostředí Cenia takto: „Ekoznačka je ochrannou známkou, udílenou nezávislou stranou na základě důkladně ověřených faktů. Kromě běžného spotřebního zboží je určena službám.“

„Ekoznačení je pojem, používaný pro označování výrobků (a služeb), které jsou v průběhu celého životního cyklu šetrnější nejen k životnímu prostředí, ale i ke zdraví spotřebitele. Jejich kvalita přitom zůstává na velmi vysoké úrovni.“ [Informační agentura životního prostředí, online, 2010] Logo spotřebiteli slouží jako jasná a

srozumitelná informace, že u označeného výrobku (služby) bylo provedeno hodnocení nezávislou třetí stranou.

„Ekoznačka je ochranná známka, která návštěvníkovi zaručuje eliminaci negativních vlivů na životní prostředí. Značka je udělována ubytovacím zařízením přímo z rukou ministra životního prostředí a slouží zejména jako možný marketingový nástroj další propagace. [publikace „Green management“, online, 2010, s. 6]

Ekoznačka pro turistické ubytovací služby je určena provozovatelům všech druhů ubytovacích zařízení či kempů. Byla vytvořena za účelem ocenění ubytovacích služeb a zároveň jako orientační pomůcka pro turisty, kteří respektují životní prostředí a vyžadují služby vysoké úrovně.

„Ekohotel, nebo také jeho často užívané synonymum „Zelený hotel“, je označení pro ubytovací zařízení vlastníci evropský certifikát „The Flower – Ekologicky šetrná služba“ nebo domácí českou značku – „Ekologicky šetrná služba“. Obě loga jsou si navzájem v České republice rovna a jsou garantována Ministerstvem životního prostředí.“ [publikace „Green management“, online, 2010, s. 6]

Podniky označené ekoznačkou se vyznačují:

- využíváním obnovitelných zdrojů energie
- výběrem dodavatelů, kteří berou ohled na životní prostředí
- důrazem na úspory vody a elektrické energie
- předcházením vzniku odpadů
- používáním ekologicky šetrných výrobků označených ekoznačkou

Co ale podniky získají tím, že budou dodržovat podmínky pro získání ekologické značky? Agentura Cenia na svých webových stránkách uvádí tyto výhody:

- státem garantované potvrzení vyšší užitné hodnoty na základě toho, že prošel přísnými testy prokazujícími splnění kvalitativních a ekologických požadavků
- mezinárodní uznání o výrobku doloží, že je k životnímu prostředí šetrnější než konkurenční a neoznačené výrobky
- doporučení zákazníkům od řady ekologických nevládních organizací
- zařadí se mezi prioritně nakupované zboží všemi institucemi, které používají systém zelených zakázek

„Hotely, penziony, hostely a turistické ubytovny, restaurace, bary, zábavné parky a další podniky spojené s cestovním ruchem jsou na jedné straně nezbytné pro rozvoj turismu v destinacích cestovního ruchu, na druhé straně však danou oblast významným způsobem přetvářejí a mají vliv na jeho možné znečištění.“ [publikace „Green management“, online, 2010, s. 4]

„Čím dál častěji zavádí subjekty cestovního ruchu do svého provozu ekologické principy vycházející z „Green managementu“. Anglické slovní spojení „Green management“, v české překlady znamenající „Zelený management“, je v zásadě filozofie a postup zaměřený na optimalizaci chodu hotelu vůči životnímu prostředí jako celku. „Green management“ se soustředí zejména na šetrné zacházení s energií, přírodními zdroji a snaží se redukovat negativních dopady na životní prostředí.“ [publikace „Green management“, online, 2010, s. 4] Jedním z principů uplatňovaných v rámci green managementu hotelů, může být právě získání značky ekologicky šetrného výrobku či služby.

2.7 Udržitelný cestovní ruch

Tím jak roste v destinaci cestovní ruch, narůstá tak i potenciální hrozba pro sociální, ekonomickou i environmentální sféru těchto oblastí. Je tedy potřeba zaměřit se na udržitelný rozvoj oblasti, v tomto případě na udržitelný cestovní ruch.

Podle CzechTourismu je trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu, takový rozvoj, který zabezpečuje zajištění současných potřeb účastníků cestovního ruchu a přitom pomáhá rozvoji území. S přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních a kulturních hodnot vede k dlouhodobé prosperitě dané oblasti.

V dokumentu Strategie udržitelného rozvoje České republiky je udržitelný rozvoj popsán jako nový rámec strategie civilizačního rozvoje. Vychází z definice komise OSN pro životní prostředí, která považuje rozvoj za udržitelný tehdy, naplní-li potřeby současné generace, aniž by ohrozil možnosti naplnit potřeby generací příštích. Cílem je takový rozvoj, který zajistí rovnováhu mezi třemi základními pilíři: sociálním, ekonomickým a environmentálním.

Z toho vyplývá, že potřeba udržitelného rozvoje není vyvolána pouze environmentálními limity, ale také limity ekonomickými a sociálními, vyplývajícími ze zvyšujících se konkurenčních tlaků globální ekonomiky a s tím související globální problémy, např. přelidnění, znečišťování biosféry (pevné a tekuté komunální odpady, skleníkové plyny atd.), nadměrné čerpání obnovitelných i neobnovitelných zdrojů, globalizace a unifikace spotřeby, chování, kultury, prožitků.

Pásková a Zelenka upozorňují na skutečnost, že tvrdý cestovní ruch nebere ohled na socio-kulturní dopady a negativní vlivy na životní prostředí na rozdíl od měkkého cestovního ruchu, jehož filosofií je minimalizace dopadů na místní komunity a životní prostředí. Zde je snaha o zapojení místních zdrojů a zamezení masovosti cestovního ruchu.

„Tam, kde jsou počty turistů příliš velké a jejich chování může mít škodlivé následky, se tradičně vyvíjela snaha jejich chování usměrňovat a tak minimalizovat jeho negativní dopady. [Horner, Swarbrooke, 2003, s. 402]

Koncepce státní politiky cestovního ruchu uvádí, že v kontextu udržitelného rozvoje je nezbytné hledat cesty vedoucí k minimalizaci vlivů cestovního ruchu na životní prostředí. Základním předpokladem je nalezení vhodných nástrojů, které budou snižovat negativní dopady cestovního ruchu na životní prostředí.

Současné aktivity jsou zatím nedostatečné a mají formu spíše implicitních nástrojů. Jde o legislativu, certifikační a další aktivity vedoucí k udržitelnému rozvoji cestovního ruchu.

V Konceptci je také uvedena nutnost podpory forem cestovního ruchu šetrných k životnímu prostředí, jako jsou venkovský cestovní ruch, agroturistika, ekoturistika, cykloturistika, hipoturistika a využití hromadných dopravních prostředků pro cestovní ruch. Nebo také podpora ekologické osvěty návštěvníků turistických destinací, včetně informací o šetrném cestovním ruchu.

„Trvale udržitelný cestovní ruch má různé podoby dle lokálních podmínek. V silně navštěvovaných místech je důležitá jistá forma výchovy, jde zejména o výchovu k ekologickému uvědomění v blízkosti městských zón. Turismus může být náhradní ekonomickou aktivitou v regionech nebo zemích, jež nejsou v popředí zájmu.“
[Směrnice Evropské komise, online, 2009, s. 14]

Pojem trvalé udržitelnosti vychází také z definice uvedené ve zprávě Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj z roku 1987, která je Evropským parlamentem formulována takto: „Udržitelný rozvoj znamená zlepšování životní úrovně a blahobytu lidí v mezích kapacity ekosystémů při zachování přírodních hodnot a biologické rozmanitosti pro současné a příští generace.“

„Udržitelný rozvoj má tři rozměry: ekonomický, sociální a environmentální. Náplní ekonomického rozměru je udržitelný hospodářský rozvoj spojený s rostoucími příjmy obyvatel. Sociální rozměr obsahuje potřebu důstojného života a rozvoje lidské osobnosti, zdraví, vzdělání, sociálního uznání, spravedlivosti, soudržnosti a rozvoje kultury.

Toho lze dosáhnout dobrým fungováním rodiny, obcí, občanské společnosti a veřejných institucí. Environmentální rozměr představuje nutnost zachovat dlouhodobě na přijatelné úrovni statky a služby, které lidské společnosti poskytuje příroda. Ty zahrnují energii, suroviny, prostor, kapacitu absorbovat odpady a zdravé podmínky pro život lidí.“ [Národní strategie udržitelného cestovního ruchu, online, 2009, s. 14]

„Strategie udržitelného hospodářského a civilizačního rozvoje musí respektovat reálně existující ekonomické, sociální a ekologické limity. Musí vzejít z konsenzuálního hledání harmonie a rovnováhy všech rozměrů. Ve svých důsledcích znamená stimulaci pro dynamický hospodářský a sociální rozvoj.“ [Národní strategie udržitelného cestovního ruchu, online, 2009, s. 15]

V destinacích cestovního ruchu při snaze o trvale udržitelný turismus je třeba přihlížet k únosné kapacitě prostředí. Pásková uvádí několik typů únosnosti: environmentální, kulturní a sociální, psychologická, fyzická, ekonomická a institucionální.

Je tedy potřeba nalézt způsob jakým zachovat přirozený rozvoj cestovního ruchu v dané oblasti, avšak takovým způsobem, který zajistí ochranu prostředí, památek, životního prostředí, identity regionu či unikátní kulturu obyvatel, tak aby nadále mohla žít svým životem.

„Koncept únosné kapacity území – tj. kolik turistů je destinace schopna pojmout, aniž by došlo k poškození životního prostředí, k dopadům na místní obyvatelstvo nebo na zážitky turistů – je důležitý pro plánování a řízení rozvoje cestovního ruchu v území.“
[Vystoupil, 2007, s. 12]

Jak říká ve své knize R. Wokoun a J. Malinovský „cestovní ruch je důležitým aspektem kvality života obyvatel EU, který může být dále zlepšován podpořením trvale udržitelného, vysoce kvalitního, konkurenceschopného cestovního ruchu v Evropě s respektováním nosné kapacity jeho přírodních a kulturních oblastí.“ [Wokoun, Malinovsky, 2008, s. 212]

Že je téma udržitelnosti vysoce významné potvrzuje i pozornost světových organizací a vypracování bezpočtu koncepcí a dokumentů na světové, národní i regionální úrovni.

Z nich například Konference OSN o životním prostředí a rozvoji – Summit Země – v Riu de Janeiro z roku 1992 přinesla rozsáhlý program udržitelného rozvoje, jehož cílem je soulad hospodářského a sociálního rozvoje s účinnou ochranou prostředí. Tuto koncepci dále potvrdil Summit tisíciletí v New Yorku v roce 2000, který označil zachování udržitelné budoucnosti za vůbec nejnaléhavější výzvu dneška.

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) na zasedání v květnu 2001 schválila zásadní dokumenty, které mají poskytnout vodítko pro politiku. V závěrečném komuniké se udržitelný rozvoj označuje jako zastřešující cíl vlád zemí OECD a organizace jako takové.

V roce 1995, DG Environment/Generální ředitelství pro životní prostředí při Evropské komisi financovalo projekt LIFE vedený FFPNR pro EUROPARC, za účelem ustavení Evropské úmluvy pro udržitelný cestovní ruch. Úmluva je založena na následujících dvou myšlenkách:

- 1, spojit profesionály v oblasti cestovního ruchu s manažery/vedoucími pracovníky chráněných oblastí, aby vytvořili pracovní skupinu
- 2, založit jejich práci na pilotních projektech v několika členských státech Evropské unie

Úmluva má působit jako norma, jako směrnice a má napomáhat rozvíjet vysoce kvalitní udržitelný cestovní ruch. Úmluva definuje udržitelnost takto: „jakákoliv forma rozvoje či řízení a provozování turistických aktivit zajišťující dlouhodobou ochranu a zachování přírodních, kulturních a sociálních zdrojů a přispívající pozitivním a spravedlivým způsobem k ekonomickému růstu a blahobytu osob žijících a pracujících v chráněných oblastech nebo tyto oblasti navštěvujících.“ [Směrnice Evropské komise, online, 2009, s. 23]

Deset zásad pro udržitelný cestovní ruch uvedený v Úmluvě

- respektovat meze únosnosti
- přispívat k ochraně a zvyšování úrovně dědictví
- chránit přírodní zdroje
- podporovat místní ekonomiku
- podporovat zapojení místních obyvatel
- rozvíjet přiměřený cestovní ruch na vysoké úrovni
- činit chráněné oblasti přístupné pro každého
- rozvíjet nové formy zaměstnanosti
- podporovat chování, které respektuje životní prostředí

- sloužit jako model pro další ekonomické sektory a ovlivňovat jejich způsoby činnosti [Směrnice Evropské komise, online, 2009, s. 23]

Některé priority pro udržitelný cestovní ruch v chráněných přírodních oblastech

- posuzování zdrojů, poznávání zranitelnosti, rozhodování se pro vhodný cestovní ruch
- vytváření strategie založené na konzultacích a partnerství
- implementace, vyhodnocování a aktualizace strategie udržitelné turistiky, její souvislost s národní politikou
- poznávání a zaměřování se na nové trhy, vytváření nových inovačních balíčků
- vylepšování nabídky, podporování tradičních a místních produktů a vhodného ubytování, poskytování poradenství místním podnikatelům
- podpora ochrany přírody a místních ekonomik a občanů, aplikace udržitelného hospodaření na ubytovací zařízení
- vyvíjení správné představy, poselství, informací a interpretace
- hodnocení a měření dopadů cestovního ruchu
- řízení návštěvníků a dopravního ruchu, snižování spotřeby energie a znečištění [Směrnice Evropské komise, online, 2009, s. 23]

Jak uvádí např. Strategie udržitelného rozvoje ústeckého kraje 2006-2020, na mezinárodní úrovni vzniklo několik dokumentů a závazků např. Agenda 21 - je nejdůležitějším dokumentem pokrývajícím jednotlivé aspekty udržitelného rozvoje a jeho zavádění.

Dokument Místní Agenda 21 a cestovní ruch je adresován místním (regionálním) orgánům veřejné správy a zaměřuje se na dodržování principů udržitelného rozvoje. [Vystoupil, 2007, s. 10]

Společnost CENIA – česká informační agentura životního prostředí, říká, že Místní Agenda 21 je programem konkrétních obcí, měst, regionů, který zavádí principy trvale udržitelného rozvoje do praxe při zohlednění místních problémů.

„Otázkou udržitelného cestovního ruchu se nezabývá pouze dokument Agenda 21, ale i další předpisy, které jsou vzhledem ke členství České republiky v Evropské Unii právně závazné. Jedná se především o dokumenty, které jsou vypracovány za účelem posouzení vlivů na životní prostředí.“ [Vystoupil, 2007, s. 13]

Na zavádění a uplatňování principů udržitelného cestovního ruchu lze nahlížet ze dvou pohledů. Jedním z nich je uplatňování principů v rámci destinace cestovního ruchu, druhou stranu tvoří jednotlivá zařízení cestovního ruchu. Co může být motivem k zavedení principů udržitelného cestovního ruchu v ubytovacích zařízeních pro cestovní ruch, uvádí Swarbrooke a Horner:

- myšlenka, že pokud organizace bude považována za „zelenou“ nebo šetrnou k životnímu prostředí nebo podporující trvale udržitelný rozvoj, získá tím konkurenční výhodu a přiláká nové a snad i k větším výdajům ochotné zákazníky
- závazky vyplývající ze smlouvy s odběrateli, to by mohlo znamenat například, že hotel musí svůj provoz přizpůsobit požadavkům ochrany životního prostředí, chce-li uzavřít smlouvu s určitou cestovní kanceláří
- v některých případech může motivace vycházet z osobního přesvědčení vlastníka nebo ředitele firmy, že taková opatření jsou morálně správná, i když firmě nepřinesou okamžité výhody
- reakce na opatření zavedená konkurenty
- přání připojit se k iniciativám profesních organizací a skupin

Jednotlivé principy lze zavádět do stávajících zařízení či již při stavbách nových jednotek zabezpečit jejich uplatnění. „Budování nových ubytovacích jednotek lze částečně, popřípadě i úplně přizpůsobit požadavkům ochrany životního prostředí v mnoha směrech. Jakmile je stavba dokončena, může se provést audit její šetrnosti k životnímu prostředí a řada dalších provozních opatření v této oblasti.“ [Horner, Swarbrooke, 2003, s. 401]

„Životní prostředí a přírodní zajímavosti patří mezi základní faktory, které vyvolávají a významným způsobem ovlivňují návštěvnost daného území. Kvalita životního prostředí je tedy považována za jeden z nejdůležitějších elementů zájmu turistů, ale i důležitým faktorem potřebným pro uspokojování jejich potřeb. Zdravé a čisté životní prostředí je klíčovou podmínkou pro rozvoj cestovního ruchu.“ [publikace „Green management“, online, 2010, s. 4]

Při rozvoji cestovního ruchu, stejně tak jako při všeobecném rozvoji regionu je potřeba dbát na to, aby bylo využito co nejvíce pozitivních stránek rozvoje, avšak do té míry, aby byly potlačeny stránky negativní.

„Lidé si často kladou otázku: co s námi bude? Jak budeme žít za týden nebo za dvacet let? Jak budou žít naše děti a naši vnuci? Lidé se zajímají o dobré příští – někdy více ze sobeckých důvodů, ale většinou i proto, že přejí spokojený a dobrý život lidem, kteří přijdou po nich. Přejí si udržitelnost, myslí na budoucnost. Přejí si ale žít „kvalitně“ i teď, v přítomnosti.“ [Národní strategie udržitelného cestovního ruchu, online, 2009, s. 19]

„Ochrana přírody a země z hlediska cestovního ruchu musí respektovat potřebu rovnováhy mezi blahobytem a volným časem zejména z hlediska přípustného zatížení země návštěvníky a rozvojem zařízení cestovního ruchu. Proto v mnohých státech existuje např. částečný nebo úplný zákaz vstupu motorových vozidel na území národních parků nebo chráněných území, zákaz poškozování flóry a fauny atd. Racionální výstavbu nových zařízení cestovního ruchu usměrňují záměry územního plánování.“ [Hesková, 2006, s. 20]

3. Cíle práce, použitá metodika

Základním krokem při zpracování jakékoliv práce je stanovení cíle, kterého má být dosaženo, bez tohoto kroku je jakákoliv další činnost zbytečná. Po určení a vymezení cílů, je potřeba zvolit vhodnou metodiku práce, tak aby zvoleného cíle bylo co nejefektivněji a nejúčinněji dosaženo.

3.1 Cíl práce

Práce hodnotí primární a sekundární potenciál rozvoje cestovního ruchu na Děčínsku a ukazuje možnosti jeho udržitelného rozvoje. Na základě analýz a dotazníkového šetření se snaží navrhnout možnosti udržitelného rozvoje cestovního ruchu s vymezením jednotlivých priorit a opatření.

3.2 Pracovní hypotézy

Pracovní hypotézou představuje tvrzení, že ačkoliv hlavním cílem návštěvy Děčínska je příroda a CHKO a NP, návštěvníci neznají zásady pobytu v NP a nemají povědomí o možnostech a způsobech udržitelného cestovního ruchu.

Druhá pracovní hypotéza tvrdí, že podniky cestovního ruchu na Děčínsku prokazují přinejmenším snahu zavést do své činnosti zásady udržitelnosti, a pro některé z nich představuje snaha o udržitelnost a vstřícný přístup k životnímu prostředí hlavní myšlenku svého podnikání s cílem získat ekologickou značku.

3.3 Metodika práce

Ke zjištění výše uvedených cílů byla použita následující pracovní metodika, která představuje určité pracovní postupy použité pro dosažení cílů nebo získání informací k řešenému problému, jedná se o účelný postup při provádění jakékoli činnosti.

Prvním krokem bylo studium odborné literatury pro získání informací a orientace v dané problematice. Byla využita literatura odborná, zaměřená na cestovní ruch, jeho vývoj a význam ve světě a v České republice, dále na možnosti udržitelnosti rozvoje v jednotlivých oblastech, především oblastí týkajících se cestovního ruchu, dále byly využity koncepční rozvojové dokumenty a programová opatření související s rozvojem cestovního ruchu na národní i regionální úrovni, literatura týkající se provádění a metodiky marketingového výzkumu a další odborná literatura týkající se zkoumaného problému.

Pro zvolení vhodné metodiky a pracovního postupu byla použita publikace Jiřího Vystoupila „Metody pro tvorbu strategických a programových dokumentů cestovního ruchu“ 2007. Nejprve bylo přistoupeno k tvorbě analytické části práce, která zahrnuje obecný popis zkoumaného území, analýzu primární a sekundární nabídky území. Kde byly zpracovány údaje o geomorfologii, hydrografii, klimatu, kvalitě životního prostředí, zvláště chráněných území (NP, CHKO), možnosti udržitelného rozvoje v rámci analýzy primární nabídky regionu, dále v rámci sekundární nabídky byly analyzovány návštěvnické atraktivita přírodního i společenského charakteru, dopravní dostupnost, stravovací a ubytovací možnosti.

Pro získání potřebných údajů bylo využito sekundárních zdrojů, které tvořila literatura týkající se již provedených analýz a skutečností na území Ústeckého kraje, materiály informačních center, již zpracované statistické údaje, literatura zabývající se přírodním potenciálem Děčínska, kulturní nabídkou či jinými skutečnostmi daného území a jiné dostupné materiály například na internetu.

Pro získání dalších informací byl proveden primární výzkum za pomoci kvalitativní metody sběru dat, dotazníkovým šetřením. Podstatou dotazníkového šetření je

pokládání otázek s cílem získat relevantní informace vztahující se k danému jevu, je tedy postaven na vlastním zjištění potřebných dat. „Hlavními výhodami této metody je její flexibilita a snadná použitelnost. Průzkum realizujeme různými způsoby, které se liší způsobem kontaktu s objektem výzkumu. Informace mohou být shromažďovány prostřednictvím pošty, telefonu, osobního rozhovoru či online dotazování.“ [Vystoupil, 2007, s. 72]

Dotazníkové šetření bylo rozděleno na dvě části, na dotazník zaměřený na ekologické produkty cestovního ruchu, které zde návštěvník nachází, případně co mu chybí, proč si vybral právě danou lokalitu apod. Druhá část byla zaměřena na získání informací o povědomí a rozšíření přístupu k uplatňování principů udržitelnosti v zařízeních pro cestovní ruch. Na základě získaných informací z provedených dotazníkových šetření byla provedena analýza výsledků zjištěných tímto dotazováním. Na základě analýzy zjištěných informací byla vypracována souhrnná analýza vnitřních a vnějších vztahů ovlivňující udržitelný rozvoj cestovního ruchu na Děčínsku neboli SWOT analýza. Dále byla provedena analýza hlavních problémů a bariér rozvoje udržitelného cestovního ruchu.

Po zpracování analytické části, následovalo zpracování části návrhové. Která zahrnuje formulaci možností strategického rozvoje udržitelného cestovního ruchu ve formě stanovení strategické vize, vymezení hlavních strategických cílů s jednotlivými prioritami a opatřeními.

4. Charakteristika rozvoje cestovního ruchu na Děčínsku a širším zázemí

Každé území, které je podrobno určitému zkoumání, musí být nejprve přesně vymezeno a charakterizováno, aby bylo zřejmé, co do konkrétního území spadá a co už není jeho součástí. Jednotlivé regiony, oblasti a místa mají své ojedinělé charakteristiky, které je odlišují od ostatních, respektive konkurujících si oblastí. Destinací cestovního ruchu rozumíme ohraničené území, kde jednotlivé subjekty spolupracují za účelem propagace a úspěchu tohoto území jako celku. Tento celek by měl mít odlišné vlastnosti od ostatních a tím zaujmout své potenciální návštěvníky. Svými ojedinělými vlastnostmi by měl uspokojovat potřeby a přání návštěvníků způsobem, který jim nemůže nabídnout žádná jiná destinace. Tento případ je v praxi samozřejmě velmi ojedinělý, přesto by se destinace měla snažit nabídnout kvalitní služby a atraktivitu, tak aby přilákala a motivovala co nejvíce jednotlivců a skupin pro návštěvu tohoto místa.

4.1 Vymezení a charakteristika Ústeckého kraje

Administrativně spadá region Děčínska do Ústeckého kraje, který byl vymezen jako území okresů Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Ústí nad Labem a Teplice. Rozkládá se na severozápadě České republiky podél státní hranice s Německou spolkovou republikou. Sousedí s kraji Karlovarským na jihozápadě, Plzeňským na jihu, Středočeským na jihovýchodě a Libereckým na východě. Prostor Ústeckého kraje patří k územím nejvíce ovlivněným průmyslem v rámci ČR. Nosnými odvětvími jsou průmysl paliv a energetiky, hutnictví, chemie, sklářství a strojírenství, které mají nepříznivý dopad na kvalitu životního prostředí. Kraj je charakteristický svou členitostí a různorodostí, což je dáno přírodními podmínkami, koncentrací obyvatelstva v pánevní oblasti a podél vodních toků a historickým vývojem. [Stav životního prostředí v jednotlivých krajích ČR, online, 2008, s. 4] Děčínsko je součástí turistického subregionu Ústeckého kraje a to Děčínsko a Lužické hory. Většina okresů Ústeckého

kraje včetně Děčínského sousedí s Německem, proto je zde rozvojovou šancí přes hraniční spolupráce.

Na území kraje zasahují 3 Euroregiony - Euroregion Labe - Elbe (členské obce v okresech Teplice, Litoměřice, Ústí nad Labem a Děčín), Euroregion Nisa (tvořená částí okresu Děčín) a Euroregion Krušnohoří (členské obce okresů Teplice, Most, Lovosice, Chomutov a 2 obce v okrese Litoměřice). Poloha kraje vzhledem k Evropě lze označit za výhodnou. Kraj leží na spojnici významné evropské osy spojující Berlín, Prahu a Vídeň. V rámci České republiky je výhodnost polohy kraje znásobena relativní blízkostí a výbornou dopravní dostupností hlavního města Prahy. Hustota zalidnění je v kontextu České republiky nadprůměrná, jedná se o 155 obyvatel na 1 km² a těžiště osídlení tvoří okresy Teplice, Most a Ústí nad Labem. Ústecký kraj má převážně průmyslový charakter, dlouhodobá intenzivní, převážně povrchová těžba nerostných surovin představuje zásadní územní a krajinný fenomén, který zcela změnil charakter a využití rozsáhlých částí okresů Teplice, Chomutov a Most. [Strategie regionálního rozvoje ČR – Ústí nad Labem, online, 2008]

4.2 Vymezení a charakteristika Severozápadních Čech

Území Děčínska náleží do turistického regionu Severozápadních Čech z celkových 15 marketingových regionů ležících na našem území. Samotný název udává polohu regionu, který leží na severozápadě České republiky při státních hranicích s Německem. Severozápadní Čechy jsou tvořeny Českým středohořím s údolím Labe a památnou horou Říp, hřebeny Krušných hor, Lužických hor, skalními útvary Tiských stěn a Českého Švýcarska. Jedny z nejvíce známých oblastí tohoto regionu tvoří zmiňované Krušné hory, České Švýcarsko s hojně navštěvovanou Pravčickou bránou nebo hora Říp, kterou proslavila především legenda spojená s Praotcem Čechem, který si při pohledu na krásy Krušnohoří a Podkrušnohoří zvolil toto místo za domov svůj i všech Čechů. Jedná se o jeden administrativně-statistický region NUTS II Severozápad pro

potřeby komunikace s Evropskou Unií a jejími orgány, který tvoří Ústecký kraj společně se sousedním Karlovarským krajem. [portál turistika, online, 2008]

V této oblasti se nacházejí zajímavé a turisticky nepřetížené horské oblasti, kulturně-historické památky, vhodné turistické a cykloturistické terény, přírodní nádrže i umělé vodní plochy, je zde tedy potřebný potenciál pro rozvoj cestovního ruchu, bohužel ne celé území aspiruje na to, být turisticky atraktivní. Tento region je znám jako významná průmyslová oblast, v dnešní době však toto tvrzení platí pouze z části. Za uplynulé desetiletí bylo vytvořeno mnoho opatření k odstranění ekologických zátěží na obnovu přírody a krajiny.

Oblast je nazývána krajem obnovených přírodních krás, je tvořena celým ústeckým krajem a je rozdělena na tři turistické oblasti. Tyto oblasti tvoří Krušné hory a podkrušnohoří, České středohoří a Žatecko, Děčínsko a Lužické hory.

4.3 Vymezení a charakteristika Děčínska a Lužických hor

Turistická oblast Děčínska a Lužických hor se rozkládá od Děčína až k Liberci. Hlavními útvary této oblasti jsou CHKO Labské pískovce, Národní park České Švýcarsko, šluknovská pahorkatina, CHKO Lužické hory a Ještědský hřbet s přírodním parkem Ještěd a dominantou, horou Ještěd. Lužické hory jsou menším příhraničním pohořím, většina jejich území stejně tak jako celé oblasti je pokryta rozsáhlými lesními porosty a bezpočtem památek lidové architektury.

4.4 Vymezení a charakteristika Děčínska

Zkoumané oblasti pro potřeby diplomové práce odpovídá vymezení okresu Děčín, avšak v jednotlivých analýzách je hlavní pozornost věnována převážně chráněné krajinné oblasti Labských pískovců s národním parkem České Švýcarsko, jež tvoří převážnou část okresu. Chráněné krajinné oblasti České středohoří a Lužické hory

zasahují do okresu pouze svými malými částmi, v rámci zachování celistvosti, je tedy z pohledu Děčínska věnována pozornost spíše oblasti Labských pískovců.

Děčínský okres se nachází v nejsevernější části České republiky. Specifikem pro okres je jeho pohraniční charakter, největší část hranice okresu tvoří státní hranici s Německem, vede zde několik hraničních přechodů: Hřensko – Schmilka (silniční), Děčín – Bad Schandau (železniční), Dolní Žleb – Schöna (říční) a Jílové/Sněžník – Rozenthal (pro pěší). Dalšími sousedy okresu jsou Česká Lípa, Litoměřice a Ústí nad Labem.

Typickým charakterem Děčínska je značná členitost krajiny, ve smyslu vertikální členitosti i množstvím krajinných forem. Nejnížší bod představuje místo výtoku Labe v Hřensku (115 m n. m.) a nejvyšší bod pak vrcholy Lužických hor (792 m n. m.). Značná část rozlohy okresu leží v chráněných krajinných oblastech – Labské pískovce, České Středohoří a Lužické hory, tyto CHKO tvoří přibližně $\frac{3}{4}$ rozlohy. Labské pískovce patří mezi nejmohutnější pískovcová území s největšími skalními útvary v Evropě, území pískovců je chráněno Národním parkem České Švýcarsko a Chráněnou krajinnou oblastí Labské pískovce. Toto území je tvořeno soutěskami a pískovcovými útvary, z nichž nejznámějšími jsou Pravčická brána nebo nejvyšší stolová hora v České republice Děčínský Sněžník. CHKO České středohoří zasahuje do okresu pouze svým severním cípem, flóra tohoto území je považována za jednu z nejbohatších oblastí v České republice. Pro CHKO Lužické hory je charakteristické pohoří vrchovinného typu, do území děčínského okresu zasahuje svou západní částí.

Národní park České Švýcarsko byl zřízen v roce 2000. Rozprostírá se na severu Ústeckého kraje a přiléhá ke státní hranici, kde plynule přechází v Národní park Saské Švýcarsko. Ze severu, jihu a západu NP České Švýcarsko obepíná Chráněná krajinná oblast Labské pískovce, která tvoří spolu s národním parkem na české i saské straně a rovněž se sousední Chráněnou krajinnou oblastí Saské Švýcarsko jednotný orografický celek nazývaný Českosaské Švýcarsko. České Švýcarsko je typickou erozní krajinou, která se vytvořila po ústupu křídového moře v několika set metrů hlubokých vrstvách

mořských sedimentů. Vůdčím motivem pro vyhlášení CHKO Labské pískovce a později NP České Švýcarsko byla především geomorfologická členitost území.

K 31. 12. 2008 žilo na rozloze 909 km² 135 710 obyvatel. Počtem obyvatel je tak Děčín okresem nadprůměrné velikosti, hustota zalidnění je tedy poměrně vysoká, činí 149 lidí/km². Na území okresu se zachovala řada památek, například zámek v Benešově nad Ploučnicí, chrám sv. Jakuba Většího a překrásný barokní kostel Narození panny Marie v České Kamenici. V obci Bynovec se nachází patrový barokní zámek, od kterého vede kočárová cesta k letohrádku Belvédér stojícím na výhledovém místě 130 metrů nad hladinou řeky Labe. Okres má spíše průmyslový charakter, největší podíl má průmysl strojírenský, textilní a výroba spotřebního zboží, vzhledem ke značné rozloze lesů je hospodářsky významné lesnictví. Nemalou roli zde hraje cestovní ruch. Okresním městem je Děčín, ležící na soutoku Labe a Ploučnice. Dominantou Děčína je zámek s raně barokní Růžovou zahradou. Naproti zámku se vypíná Pastýřská stěna se secesním zámečkem. Mezi památky patří také např. Podmokelská židovská synagoga, kaple sv. Jana Křtitele nebo Ovčí můstek. Děčín je nazýván městem mostů, nachází se jich zde devět. Na území města je několik sportovních areálů, stadionů a aquacentrum, sídlí zde kino Sněžník a okresní muzeum. Na Pastýřské stěně je umístěna zoologická zahrada, jedna z nejmenších v České republice. [ČSÚ, online, 2010]

5. Hodnocení nabídky cestovního ruchu

„Základní úlohou analýz programových a strategických dokumentů je vyhodnocení geografického prostředí a jeho jednotlivých prvků z hlediska možností rozvoje cestovního ruchu a identifikování oblastí s nejpřitažlivějšími podmínkami pro rozvoj návštěvnosti. Předmětem analýz je tedy popis prostorové diferenciacce krajiny. Nejjednodušším způsobem, jak k těmto poznatkům dospět, je výzkum podmínek lokalizace cestovního ruchu.“ [Vystoupil, 2007, s. 48]

Lokalizační předpoklady zahrnují ty prvky systému cestovního ruchu, které významným způsobem určují místo výskytu cestovního ruchu v krajině. Tvoří je přírodní předpoklady, jako reliéf, klima, vodstvo, fauna a flóra, celkový vzhled krajiny a kulturně-historické předpoklady, jako stavební památky, lidová kultura a ostatní kulturně-historické předpoklady.

Protiklad lokalizačních předpokladů jsou předpoklady selektivní, vyjadřující způsobilost společnosti k účasti na cestovním ruchu. Transformaci potenciálu, vyjádřeného ve formě lokalizačních a selektivních předpokladů, v realitu umožňují realizační předpoklady. Ty jsou představovány infrastrukturou cestovního ruchu, tedy ubytovacími a stravovacími zařízeními, dopravní obslužností apod. [Vystoupil, 2007]

„Subsystem nabídky je založen na aktivaci primárních, sekundárních a terciálních absorpčních potenciálů cestovního ruchu. Primární potenciály představují přírodní a společenské atraktivitu. Sekundární potenciály vytvářejí materiálně technickou základnu, realizují příjmy v lokalitě, vytvářejí pracovní místa, oživují centra měst a venkovskou krajinu a zvyšují přitažlivost místa. Sekundární potenciály jsou závislé na přitažlivosti primárního potenciálu. O míře využívání primárního i sekundárního potenciálu rozhoduje role terciárního potenciálu

(reprezentovaného například státní a veřejnou správou, rozvojovými agenturami, občanskými sdruženími a podobně).“ [Vystoupil, 2007, s. 49]

5.1 Analýza složek primární nabídky Děčínska

Primární nabídkou rozumíme základní složku produktu, která je potřebná pro vznik a rozvoj cestovního ruchu na daném území. Přírodní a kulturní potenciál vytváří nabídku, která svými typickými a ve většině případů ojedinělými vlastnosti dokáže sama oslovit účastníky cestovního ruchu, sama se prodává a vytváří podmínky pro rozvoj tohoto odvětví.

5.1.1 Přírodní potenciál Děčínska

Přírodní potenciál spolu s kulturním potenciálem tvoří základ nabídky a rozvoje cestovního ruchu v destinaci. Jedná se o důležité přírodní faktory určující vzhled krajiny, členitost terénu, podmínky pro rozvoj sportovního vyžití, pro možnosti rekreace, kvalitu životního prostředí a mnoho dalších. Tento soubor podmínek vytváří geomorfologický, klimatický, hydrologický a biologický potenciál. „Tyto podmínky mají pro cestovní ruch význam v tom, že jsou stacionární, do značné míry konstantní a uplatňují se zpravidla v plošně rozsáhlejších areálech. Přírodní atraktivita jsou jednotlivé přírodní zvláštnosti, jejichž ojedinělost a exotika činí konkrétní oblast pro cestovní ruch přitažlivější.“ [Hrala, 1996, s. 15] Unikátním znakem Děčínska je obrovská přírodní rozmanitost a členitost na poměrně malém území.

5.1.1.1 Geomorfologický potenciál

Jedná se o jeden z velmi důležitých činitelů ovlivňujících využití destinace v cestovním ruchu. Pro návštěvníky je přitažlivé především území s různorodým reliéfem, členitostí terénu, expozicí a sklonem svahů. Tyto činitele udávají předpoklady využití destinace pro turistiku, zimní sporty, rekreaci apod.

Nejtypičtějším znakem Děčínska z pohledu geomorfologického potenciálu je značná členitost krajiny, ve smyslu vertikální členitosti i množstvím krajinných forem. Nejnížší

bod představuje místo výtoku Labe v Hřensku (115 m n. m.) a nejvyšší bod pak vrcholy Lužických hor (792 m n. m.). Značná část rozlohy okresu leží v chráněných krajinných oblastech. Tvoří až tři čtvrtiny rozlohy celého území okresu, proto je geomorfologický potenciál analyzován z pohledu jednotlivých chráněných oblastí. Větší pozornost je věnována CHKO Labské pískovce a NP České Švýcarsko, jež spolu tvoří krajinný celek tvořící převážnou část Děčínska, ostatní chráněné oblasti zasahují do Děčínska jen svými menšími částmi. [Příloha 9]

Zajímavé členění reliéfu a celková členitost území bezpochyby vytváří velice příznivé podmínky pro cestovní ruch a rozvoj různých forem turismu. Ojedinelost skalních útvarů nejrůznějších tvarů dala také podnět k vyhlášení chráněných krajinných oblastí, které jsou svou jedinečností sami o sobě atraktivitou cestovního ruchu, k tomu přispívají zajímavé neobyčejné skalní útvary v čele s Pravčickou bránou, která se i díky nedávné soutěži o nových 7 divů světa stala největším lákadlem a symbolem regionu. Skalní masivy jsou vhodné pro pěší turistiku, horolezectví, údolí řeky Labe i některé části chráněných krajinných oblastí jsou vhodné a hojně využívané pro cykloturistiku. Avšak tato ojedinelost a ochrana nevšedních útvarů nejrůznějšími nařízeními předpokládá šetrné využívání vzácných přírodních úkazů, proto je zde velký předpoklad rozvoje šetrných forem cestovního ruchu a důraz na udržitelnost rozvoje.

5.1.1.2 Klimatický potenciál

Jednou z hlavních podmínek realizace cestovního ruchu jsou klimatické podmínky. Na cestovní ruch působí prostřednictvím prvků, jako jsou teplota, vlhkost vzduchu, množství srážek, délka slunečního svitu apod.

Různorodost morfologie ovlivňuje proudění vzduchu, průměrné roční srážky, teplotu a délku vegetačního období. Důležitým klimatickým činitelem je velká členitost terénu s velkou rozdílností nadmořských výšek.

Na území NP České Švýcarsko a CHKO Labské pískovce se nachází několik klimaticky odlišných jednotek. Do nejteplejších oblastí lze zařadit Růžovskou plošinu, Děčínskou

kotlinu a jižní pás CHKO Labské pískovce a také údolí Labe. Celá východní část Jetřichovických stěn náleží ke klimatické jednotce, pro kterou je typické normálně dlouhé, mírné až mírně suché léto a normálně dlouhá, mírná až mírně chladná a suchá zima s krátkým trváním sněhové pokrývky, což však neplatí v hlubokých roklích Jetřichovických stěn, kde se naopak drží sněhová pokrývka často až dlouho do jara. Zbývající jednotky zaujímají menší rozlohu, řadí se k nim částečně okolí Děčínského Sněžníku a také nejsevernější část území v okolí Mikulášovic. Nejchladnější oblast zahrnuje vrcholky Děčínského Sněžníku, jeho západního úpatí až k Tisé a k okolí Petrovic. [Národní park České Švýcarsko, online, 2009]

Vlivem vysokého převýšení až 600 m, vznikají výrazné teplotní rozdíly. Průměrné roční teplotu 9°C dosahuje Děčín, odtud se průměrná roční teplota výrazně snižuje západním i východním směrem. [Národní park České Švýcarsko, online, 2009] Naprostá většina území CHKO spadá do mírně teplé oblasti, okrsku mírně teplého, mírně vlhké, až vlhké, pahorkatinové až vrchovinové. Pouze nejnižší části Děčínské kotliny a Labského kaňonu lze řadit do teplé oblasti, okrsku mírně teplého. Průměrné teploty vegetačního období (období měsíců duben až říjen) se pohybují v nejnižších částech CHKO - Děčínská kotlina a labský kaňon od 14 do 13 °C. Ve většině zbývajících území CHKO mezi od 12 do 13 °C. Průměrné červencové teploty v nejnižší části se pohybují okolo 18 °C a v ostatní většině území mezi 17 až 16 °C.

Častým jevem jsou inverze, vázané na úzké soutěsky, a to zejména v povodí řeky Kamenice. Dochází zde k poklesu teplot v závislosti na nadmořské výšce, tento jev je vyvolaný morfologickými a hydrogeologickými poměry.

Srážkové úhrny jsou ovlivňovány nadmořskou výškou a situováním vůči převládajícímu dešťonosnému proudění západních kvadrantů. Celá oblast pískovců lze označit za srážkově bohatou. Dlouhodobé srážkové úhrny se pohybují okolo hodnot 700 až 800 mm. [Labské pískovce, online, 2009] V Jetřichovických stěnách dosahují srážky 800 mm a v sousedních Lužických horách stoupají až na 1000 mm. [Národní park České Švýcarsko, online, 2009]

Klimatické podmínky Děčínska odpovídají rozvoji pěší turistiky, cyklistické turistiky a horolezectví. Klima podmiňuje výskyt chráněného rostlinstva a živočišstva, které je pro dané území specifické.

5.1.1.3 Hydrologický potenciál

Chráněná krajinná oblast Labské pískovce je významným hydrogeologickým fenoménem. Výjimečnost těchto krajinných útvarů spočívá ve vysokém procentu infiltrace srážkových vod. Infiltrovaná voda tvoří posléze zdroje i zásoby podzemních vod. Labské pískovce náleží z hlediska hydrologického do povodí řeky Labe, ta tvoří hlavní hydrologickou osu území, další významné toky tohoto území jsou řeka Kamenice a Křinice.

Kaňon řeky Labe je významným útvarem, především svou mohutností. Labe je hojně využíváno pro lodní dopravu a výletní plavby, trasy některých lodí končí až v německém Bad Schandau. Na řece Kamenice jsou z hlediska cestovního ruchu nejvýznamnější soutěsky – Edmundova (někdy nazývaná Tichá) a Divoká v Hřensku. Obě soutěsky jsou součástí stezky, kde dva úseky lze absolvovat pouze na lodičkách, neboli Edmundovou a Divokou soutěskou. V průběhu plavby podává převozník výklad o historii a současnosti soutěsek a popisuje ojedinělé skalní útvary. Edmundova (Tichá) soutěska měří 960 m, Divoká 450m. Jízda trvá v Edmundově soutěsce 20 minut, v Divoké 15 minut. [Soutěsky, online, 2010]

Pro koupání v letních měsících je možné využít bazény a vodní areály, které se nacházejí skoro ve všech městech a obcích Děčínska. Například lze navštívit Aquapark na Starém Městě v Děčíně, koupaliště v Rumburku, v Jílové, bazény v Povrlech či České Kamenici, rybníky v Nové a Staré Olešné a Libouchci nebo přírodní nádrže Kačák a Cihlák v Tisé. Do budoucna je potřeba tyto služby rozšířit a budovat v jednotlivých oblastech regionu tak, aby byla zajištěna možnost alternativního trávení času v případě nepříznivého počasí i k zajištění odlehčení přetíženosti určitých částí území.

5.1.1.4 Rostlinstvo a živočišstvo

Sousloví „národní park“ či „chráněná krajinná oblast“ představuje cenné přírodní území, chráněné z důvodu výskytu velmi vzácných živočichů a rostlin v téměř nedotčených přírodních oblastech. Díky nedostupnosti některých skalních a lesních zákoutí, zde našlo domov mnoho ohrožených druhů živočichů. Charakteristickým porostem Labských pískovců jsou bory s vřesem, borůvkou a brusinkou na skalách a borové doubravy na plošinách nebo jasanovo-olšové luhy s blatouchem bahenním podél vodních toků. Mezi vzácné rostliny patří topol černý rostoucí podél řeky Labe nebo velmi vzácná orchidea prstenec májový, který je považován za skvost Českého Švýcarska i celých Labských pískovců. [brožura CHKO LP, Správa CHKO, 2006]

Rozmanitost a jedinečnost živočišstva v této oblasti je dána především velkou lesnatostí, zachovalými vodními toky, pestrou zemědělskou krajinou a výskytem celé škály biotopů od vlhkých nížinných přes suché a teplé náhorní plošiny po vlhké horské na dně hlubokých roklí. Zjištěno zde bylo také několik druhů živočichů, jež byly považovány pro území našeho státu již za vyhynulé nebo velmi vzácné. Vyskytují se zde vážky, tesaříci, modrásci, losos obecný, sokol stěhovavý, čáp černý, bobr evropská nebo plch zahradní. [brožura CHKO LP, Správa CHKO, 2006]

Přírodní potenciál Děčínska disponuje významnou členitostí reliéfu i celkovou členitostí území, bezpočtem přírodních atraktivit, přírodním prostředím vhodným pro rozvoj pěší turistiky, cykloturistiky, horolezectví, šetrných forem cestovního ruchu s důrazem na udržitelný rozvoj, kaňon řeky Labe poskytuje možnosti pro rozvoj rekreační lodní dopravy a výletní plavby. Zkvalitnění je potřeba v oblasti doplňkových služeb tvořících alternativu trávení volného času.

5.1.2 Životní prostředí a ochrana přírody

Pro rozvoj cestovního ruchu je potřeba několik podmínek. Důležitý je výskyt různých zařízení, zabezpečujících nejrůznější služby, jako stravovací, dopravní či ubytovací.

Jedním z nejdůležitějších aspektů cestovního ruchu je však území či místo, kde se cestovní ruch realizuje. Proto je důležité zajistit ochranu životního prostředí a celkově přírodních podmínek. Obzvlášť důležitá je tato ochrana v místech se zvláštním režimem, mezi která patří chráněné krajinné oblasti a národní parky, kde je potřeba dodržovat určitou legislativu.

5.1.2.1 Cestovní ruch v CHKO a NP

Cestovní ruch v chráněných oblastech se musí řídit určitými pravidly. „Životní prostředí a krajina jsou chráněny obecnými ustanoveními zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, jehož účelem je přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajinně, k ochraně rozmanitosti forem života, přírodních hodnot a krás a k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji.“ [Vystoupil, 2007, s. 56]

Dále je nutné dodržovat pravidla jednotlivých CHKO a NP, které mohou být vyhlášeny institucemi, které se zabývají správou těchto oblastí, jsou to většinou pravidla a pokyny pro pobyt na tomto ojedinělém území. Národní parky a chráněné krajinné oblasti jsou rozděleny do 4 zón, přičemž v 1. a 2. zóně vždy panuje přísnější režim než ve 3. a 4. zóně. Na celém území národní parku je zakázáno tábořit či rozdělávat oheň, vjíždět motorovými vozidly mimo vyhrazené cesty, pořádat hromadné sportovní, turistické a jiné veřejné akce, stavět dálnice, silnice, železnice, průmyslové stavby apod. Podobný režim platí i v chráněných krajinných oblastech. Ochrana přírody je samozřejmě limitujícím faktorem rozvoje cestovního ruchu, jež vyvolává konflikty mezi cestovním ruchem a jednotlivými omezeními. „Nalezení rovnováhy mezi zájmy ochrany přírody na jedné straně a socio-ekonomickým rozvojem území na straně druhé by mohlo vycházet z principů udržitelného rozvoje cestovního ruchu.“ [Vystoupil, 2007, s. 57]

Labské pískovce a České Švýcarsko jsou ideální krajinou pro rozvoj turistiky, a to zejména díky atraktivnosti lesnaté a skalnaté krajiny, zachovalému přírodnímu prostředí i lidové architektuře. Oblíbená výletní místa turistů jsou Tiské stěny, Ostrovské skály, Suchá Kamenice, Hřensko a Jetřichovice. Na vrcholech významných kopců se nachází rozhledny, velkou tradici má horolezectví, horolezecké cíle jsou roztroušeny prakticky

po celém území, mezi nejvyhledávanější patří Tiské stěny, skály u Ostrova a v Labském údolí. Oblast disponuje sítí cyklostezek, rozvíjí se také hipoturistika.

5.1.2.2 Přístup k udržitelnosti v CHKO a NP

Při rozvoji cestovního ruchu v jakémkoliv místě, je třeba přihlížet k únosné zátěži a k limitům využitelnosti území, pro chráněné oblasti toto platí obzvlášť. Organizací, která se zabývá snahou o udržitelný rozvoj na území národního parku je obecně prospěšná společnost České Švýcarsko, dále je to také správa Labských pískovců a Českého Švýcarska, správa Lužických hor i Českého středohoří.

Podle šetření společnosti Kolpron CZ, s. r. o., probíhající v letní sezóně během jednoho víkendu počet osob které projdou územím národního parku činní průměrně 1 273, ve vedlejší sezóně je to 1 048 osob. Na Pravčickou bránu denně dorazí 1 700 osob a denní počet příchozích k Edmundově soutěsce dosáhl 1 049 osob. Přičemž u obou atraktivit dochází mezi 13. a 14. hodinou k překročení únosných průchodných limitů. Rozložení turistů je velmi nerovnoměrné, nejvytíženější jsou oblasti Pravčické brány, soutěsky na řece Kamenici, Hřensko a Tiské skály. Z pohledu udržitelnosti je potřeba vyřešit také otázky dopravy, vybavenosti, erozních projevů, které jsou ovlivněny nejen intenzitou turistické zátěže, ale také typem reliéfu, půdním a rostlinným pokryvem okolí, úhrnem a intenzitou srážek. V poslední době se významně uvažuje o případném zapsání Pravčické brány národního parku na seznam UNESCO, i z tohoto pohledu bude potřeba zvážit možné negativní dopady na udržitelnost z pohledu pravděpodobného zvýšení zátěže území. [publikace Kolpron, online, 2009]

O uvědomění si potřeby šetrnosti a udržitelnosti v rozvoji cestovního ruchu v této oblasti, vypovídá nedávné získání titulu EDEN – European Destination of Excellence neboli Evropská destinace nejvyšší kvality, pro České Švýcarsko.

Titul představuje destinaci, která nejlépe dokáže rozvíjet cestovní ruch v podmínkách chráněné přírodní oblasti a dokáže vytvořit produkt, který akcentuje zvláštnost chráněného území a přináší rozvoj celé společnosti v souladu s principy udržitelného rozvoje.

5.1.2.3 Přírodní atraktivita

Přírodními atraktivitami lákajícími turisty jsou samy osobě chráněná území. Nejnavštěvovanějšími jsou Tiské stěny, symbol Českého Švýcarska Pravčická brána, soutěsky na řece Kamenici nebo Hřensko.

Velký význam Labských pískovců pro celou Evropu podtrhuje skutečnost, že území je součástí soustavy chráněných území Evropské unie NATURA 2000. První zařazenou oblastí je Ptačí oblast Labské pískovce na ochranu čtyř druhů ptáků. Druhou úroveň představují tzv. Evropsky významné lokality, tvoří je České Švýcarsko, Údolí Labe, Královomlýnský rybník, Horní Kamenice a Jílové u Děčína.

Maloplošná chráněná území Labských pískovců tvoří 10 přírodních rezervací – Arba, Čabel, Libouchecké rybníčky, Niva Olšového potoka, Pavlino údolí, Pekelský důl, Pod lesem, Rájecká rašeliniště, Stará Oleška, Za pilou – a 5 přírodních památek – Hofberg, Jeskyně pod Sněžníkem, Meandry Chřibské Kamenice, Rybník u Králova mlýna a Tiské stěny.

Maloplošná chráněná území Českého středohoří zasahující do okresu Děčín jsou Národní přírodní památka Březinské Tisy, přírodní rezervace Bohyňská Lada, Kamenná Hůra, Vrabinec a přírodní památky Bobří Soutěska, Jílové Tisy, Nebočadský Luh a Stříbrný Roh. [brožura CHKO České středohoří, Správa CHKO, 2006]

Zachovalé přírodní prostředí, ojedinělé přírodní atraktivita, lidová architektura, rozvoj cykloturistiky a hipoturistiky, jsou výbornými faktory ovlivňující rozvoj cestovního ruchu. Prostorové a časové rozložení turistů je však velmi nerovnoměrné, problémem je také zatížení oblasti osobní automobilovou dopravou a možné negativní dopady zapsání Pravčické brány na seznam UNESCO. České Švýcarsko je jednou z nejlépe řízených oblastí z pohledu udržitelného cestovního ruchu.

5.1.3 Kulturně-historický potenciál

Jednotlivé složky kulturního potenciálu, jako jsou hrady, zámky, muzea nebo městské památkové rezervace mohou svou hodnotou přitahovat určitý okruh návštěvníků. „Přestože kulturně-historické předpoklady sehrávají při motivaci návštěvníka spíše sekundární roli, jsou kulturně-historické předpoklady bezesporu významnou součástí celkového potenciálu cestovního ruchu v území“ [Vystoupil, 2007, s. 57]

Mezi kulturně historické památky patří např. historická jádra měst či historické územní celky, městská nebo lidová architektura. Významné jsou také církevní památky, kam řadíme kostely, kláštery, katedrály, synagogy apod. Funkci poznávací a společenskou zastávají kulturní zařízení typu muzeí, galerií, divadel, skanzenů, hvězdáren a planetárií. Společenské akce sportovního, kulturního či výstavního charakteru jsou také nedílnou součástí kulturního potenciálu. [Vystoupil, 2007, s. 60]

Výchozím bodem turistů se stává město Děčín, které je díky své poloze často nazýváno bránou severních Čech. Děčín je významným říčním přístavem, důležitou železniční křižovatkou a leží na křižovatce několika významných silničních tahů. Děčínský zámek patří mezi nejvýznamnější historické památky severních Čech, tyčí se na skalním vrchu nad soutokem Labe a Ploučnice. Probíhají zde různé výstavy, např. mechanických hraček, sbírka historických souprav plechové železnice, samozřejmostí jsou pravidelné noční prohlídky. [město Děčín, online, 2010]

Zajímavými církevními stavbami v Děčíně jsou Evangelický kostel v Podmoklech, kostel sv. Františka z Assisi, chrám sv. Václava a Synagoga Děčín patřící židovské obci. V synagoze probíhají celoroční kulturní aktivity, např. koncerty nebo výstavy. V roce 1996 byla zapsána do seznamu kulturních památek České republiky.

Klasicistní budova oblastního muzea se pyšní řadou historických památek, např. velký kamenný znak Františka knížete Thun-Hohensteina z doby po roce 1911 nebo dvojice barokních soch na mohutných trojbokých podstavcích zdobených reliéfy – sv. Jan Nepomucký a sv. Florián v parku před budovou muzea. Základem muzea se staly sbírky městských muzeí v Děčíně a Podmoklech, sbírky z Jílového a trosky sbírek z děčínského zámku. [město Děčín, online, 2010]

Dalším významným městem na území Děčínska je Česká Kamenice ležící asi 20 km východně od Děčína v údolí řeky Kamenice. Díky jednomu z nejzachovalejších městských historických center v severních Čechách byla na tomto území v roce 1992 vyhlášena městská památková zóna. Dnes zde nalezneme až 35 prohlášených kulturních památek. Tvoří je například kaple sv. Barbory, Měšťanské domy, budova radnice, Panský pivovar, ale i vily, činžovní dům nebo chudobinec. Nejvýznamnější kulturní památkou města je kostel sv. Jakuba Staršího, pro veřejnost otevřen od června do září, středa až neděle, 10:00 – 16:00. Druhou významnou církevní stavbou a kulturní památkou je poutní kaple Narození Panny Marie, tato vrcholně barokní stavba s ambity je veřejnosti otevřena od června do září, středa až neděle, 10:00 – 16:00.

V kryté nadzemní chodbě spojující věž kostela sv. Jakuba Staršího s českokamenickým zámekem je umístěna stálá expozice o historii města, která je také otevřena od června do září, od středy do neděle, 10:00 – 16:00. [město Česká Kamenice, online, 2010]

Další městskou památkovou zónou bylo vyhlášeno jádro města Česká Lípa. Mezi významné kulturní památky města patří areál Augustiánského kláštera, kostel Povýšení sv. Kříže, kostel sv. Máří Magdaleny, zřícenina hradu Lipý nebo budova radnice či městské klasicistní domy. V blízkosti města se nachází jeden z nejvýznamnějších raně gotických hradů v Čechách, národní kulturní památka hrad Bezděz. Veřejnosti je hrad otevřen v dubu v sobotu, neděli a svátky 10:00 – 16:30, od května do září denně mimo pondělí 09:00 – 16:30 a v říjnu v sobotu, v neděli a svátky 09:00 – 15:30. [město Česká Lípa, online, 2010]

V okolí se nachází několik dalších významných hradů a zámků, např. renesanční zámek s prvky gotického hradu, hrad Houska, původně gotický hrad přestavěn na renesanční zámek Grabštejn, skalní hrad a poustevna Sloup, národní kulturní památka zámek Zákupy, všechny jsou běžně veřejnosti přístupné. [město Česká Lípa, online, 2010]

Významné jsou také obce Hřensko a Tisá. Hřensko je nazýváno vstupní branou do Národního parku, hlavním zájmem obce je právě cestovní ruch. Hřensko se rozkládá v údolí podél řeky Kamenice z obou stran obklopeným vysokými hradbami skal. Je výchozím místem pro většinu turistických stezek, například na Pravčickou bránu a do soutěsek řeky Kamenice. [Hřensko, online, 2010] Naopak obec Tisá tvoří bránu

Lapských pískovců, v centru se nachází barokní kostel sv. Anny, od kterého vede přímá cesta do Tiských stěn.

Většina vsí a městeček v regionu jsou typické dlouhým a úzkým uspořádáním zástavby kolem potoka a cesty a většina tradičních domů těchto míst nese znaky severočeské lidové architektury. Ta je typická použitím dřeva, pískovce a jiných přírodních materiálů spolu s technologií hrázděných a roubených stěn. Zajímavá je na stavbách uměleckořemeslná práce, zdobení štítů, pavlačí, podstávek, oken a dveří, jež stylově odpovídají jednotlivým menším okrskům, například Krásnolipsko nebo Jetřichovsko. Charakteristickým a ojedinělým stavebním prvkem je podstávka, slouží k rozložení váhy patra nebo krovů domu. Osady Kamenická Stráň a Vysoká Lípa byly v roce 1995 prohlášeny vesnickými památkovými zónami. [brožura CHKO Labské pískovce, Správa CHKO, 2006]

Stejně jako v každé kulturní krajině, i na území Děčínska najdeme několik drobných památek v podobě řady křížků, kapliček, pomníčků a jiných menších objektů. Nacházejí se při cestách, na křižovatkách, v lesích, uprostřed obcí některé i na stavbách. V blízkosti Vysokého Sněžníku stojí kamenný Kuntzův kříž, vzácná památka představující smírčí kříž, u Jetřichovic stojí Grieselův kříž, ve Studeném se nachází pomník Boží muka, v pískovcových skalách je řada skalních výklenků, náhrobní kámen Zubožený Kristus, u Lipnice například Bauerova kaple. Bohužel se stále častěji najdou lidé, kteří dokážou tyto památky krást a snaží se je prodat, vandalský přístup, nezáměr a nepéče se projevil jak na samotných památkách, tak v životním prostředí vůbec, dochází tak k degeneraci krajiny jako celku. [brožura CHKO Labské pískovce, Správa CHKO, 2006]

Kopcovitá krajina Děčínska je velmi bohatá na vyhlídková místa a rozhledny, zejména v oblasti Lapských pískovců je řada rozhleden a skalních vyhlídek, většina z nich je pohodlně přístupná. Zajímavý je například Děčínský Sněžník v obci Sněžník, jde o válcovou kamennou věž vysokou 33 m ve výšce 723 m n. m. Děčínský Sněžník je nejvyšším vrcholem Děčínských stěn a nejvyšší stolovou horou v České republice. Dymník u Rumburka je 15 m vysokou cihlovou rozhlednou ve výšce 516 m n. m., Studenec u České Kamenice je 17 m vysoká železná rozhledna ve výšce 736 m n. m.,

Tanečnice u Mikulášovic jež je nejseverněji položenou rozhlednou v Čechách, Vlčí hora u Krásné Lípy, Mariina vyhlídka a Rudolfův kámen u Jetřichovic, jsou jedni z nejnámějších a nejnavštěvovanějších rozhleden v regionu. [město Děčín, online, 2010]

Pravidelné společenské akce probíhající na území Děčínka jsou převážně zaměřeny na sportovní stránku a poznávání či péči o přírodní prostředí. Kulturní akce zastupuje slavnostní otevření turistické sezóny Českého Švýcarska a oslavy Dne Země v Krásné Lípě spojené se soutěžemi, divadelním vystoupením a táborákem, obě akce probíhají každoročně v měsíci dubnu. Sportovní akce zastupuje cyklistický závod Janovský trháč pro širokou sportující veřejnost konající se mezi obcemi Janov a Hřensko, závod probíhá každoročně v dubnu. V červnu je možné účastnit se mezinárodního závodu sportovního lezení HUDY Cup v Českém Švýcarsku. Speciální akce na podporu ochrany životního a přírodního prostředí nebo vzdělávací pravidelné programy a exkurze probíhají ve formě Exkurze k rybím přechodům v květnu, Lesnické exkurze zaměřené na téma přirozených lesů na trase Vysoká Lípa – Šaunštejn – Mlýny a zpět každý duben, v dubnu probíhá také Vlastivědná exkurze na téma geologie, historie krajiny, botaniky a zoologie. Pravidelně v květnu je možné účastnit se Brigády na Dolském mlýně, náplní je úprava terénu, odklizení suti, konzervace zdiva v areálu kulturní památky. [Českosaské Švýcarsko, online, 2010]

Kulturně-historický potenciál Děčína disponuje významnými historickými památkami v čele s Děčínským zámekem, kulturní památkou Synagogou v Děčíně, zachovalými městskými historickými centry, národními kulturními památkami Bezděz a Zákupy. Spolu s jedinečnou lidovou architekturou a dochovanými drobnými památkami (na snížení počtu drobných památek se v posledních desetiletích podepsal negativní vliv vandalizmu) tvoří významné faktory rozvoje cestovního ruchu.

5.2 Analýza složek sekundární nabídky Děčínska

Sekundární nabídka vytváří podmínky pro rozvoj cestovního ruchu v dané lokalitě, tvoří ji zařízení a podniky cestovního ruchu, které v cílovém místě zabezpečují možnosti ubytování, stravování a možnosti provozování volnočasových aktivit typických pro cestovní ruch, např. rekreační, sportovní, kulturní a jiné služby. Jedná se tedy o materiálně-technickou základnu, která umožňuje přístupnost cílového místa, vytváří pracovní místa, realizuje příjmy v lokalitě a především zvyšuje přitažlivost místa pro potenciální návštěvníky. „Velkou pozornost je třeba věnovat kvalitě poskytovaných služeb, protože se může stát, že při absenci adekvátní sekundární nabídky, přes bohatost primární nabídky, nebude mít destinace dostatek návštěvníků, především s dlouhodobým pobytem.“ [Kiral'ová, 2003, s. 43]

5.2.1 Ubytovací a stravovací zařízení

Ubytovací zařízení zabezpečí přenocování v cílovém místě, souvisí především s pobytovou stránkou cestovního ruchu. Jejich součástí jsou i služby, které souvisejí s pobytem hostů. Stravovací služby poskytují pohostinská zařízení, která mohou být součástí ubytovacích zařízení nebo se může jednat o samostatné objekty. Hlavním ubytovacím centrem Děčínska jsou Jetřichovice, a to včetně částí Vysoká Lípa a Rynartice, za sekundární ubytovací centra lze považovat Hřensko a Chřibskou. Jetřichovice jsou významné, jak počtem ubytovacích zařízení, tak jejich velmi různorodou skladbou, převládají penziony, navazují hotely, včetně čtyřhvězdičkových, kempy i poměrně široká nabídka ubytování v soukromí.

Standard ubytování v celé oblasti je však spíše nižší, nalézají se zde pouze čtyři čtyřhvězdičkové hotely Zámeček v Rynarticích a Praha v Hřensku, The Forest Garden v Mezné a hotel Ostrov v Ostrově u Tisé. Největší lůžkovou kapacitu mají penziony, soustředěné převážně v Jetřichovicích a Chřibské, jsou zde nejčastějším typem ubytování. Západ území je spíše koncentrován na ubytování v hotelech, východní část naopak nabízí převážně penziony. [publikace Kolpron, online, 2009]

Tabulka 1 Vybraná ubytovací zařízení na Děčínsku

Ubytovací zařízení	Hvězdičky	Kapacita	Lokalita
Hotel Praha	****	69	Hřensko
Hotel The Forest Garden	****	75	Mezná
Hotel Zámeček	****	45	Rynartice
Hotel Ostrov	****	67	Ostrov u Tisé
Hotel Jef	***	100	Doubice
Hotel Bellevue	***	110	Jetřichovice
Hotel Faust	***	90	Děčín
Hotel – penzion Jana	***	29	Děčín
Penzion Na vyhlídce	***	27	Hřensko-Mezná
Penzion Dřevák	***	25	Jetřichovice
Penzion Starý Mlýn	***	15	Jetřichovice
Penzion Lugano	**	22	Hřensko

Zdroj: www.ubytovani.cz

Na Děčínsku se nachází několik dalších desítek ubytovacích zařízení typu hotelů, penzionů, apartmánů, autokempy, různé ubytovny a ubytování v soukromí s menší kapacitou. V Jetřichovicích například ubytování v soukromí Homolka nebo Penzion Roubenka. Z hlediska udržitelnosti je velmi významný hotel-penzion Jana v Děčíně, který je držitelem evropského ekologického certifikátu, jako jediný na Děčínsku.

Pension je také partnerem a vlastníkem certifikátu „cyklisté vítání“. To znamená, že zprostředkovává zapůjčení horských i trekkingových kol včetně přileb, poskytuje informace a materiály o cyklostezkách v rámci regionu. Každé zařízení označené touto značkou poskytuje kvalitní odstavné místo pro kola a zavazadla nebo uzamykatelné prostory pro jejich bezplatné uschování, základní nářadí pro jednoduché opravy kol, informační tabuli s nabídkou zajímavostí v regionu a další. K této značce se v Děčínském regionu připojilo již mnoho zařízení, penzion Kamzík v České Kamenici, hotel Mezní Louka v Hřensku a mnoho dalších.

Tabulka 2 Kapacity hromadných ubytovacích zařízení k 31. 12. 2008

Oblast	Celkem	Pokoje	Lůžka	Místa pro karavany a stany
Ústecký kraj	391	7 407	19 647	2 752
Okres Děčín	131	1 977	5 874	667

Zdroj:

ČSÚ

Údaje z roku 2008 udávají počet lůžek v okrese Děčín 5 874, což je nejvíce ze všech okresů Ústeckého kraje.

Stravovací služby jsou poskytovány v rámci provozování ubytovacího zařízení ve většině hotelů a penzionů. Mimo to je možné využít širokou nabídku restaurací, barů, kaváren, pivnic, čajoven a jiných zařízení poskytujících samostatné stravovací služby. V každém městě i menších obcích nalezneme restauraci či hospůdku, v Hřensku je možné navštívit například restauraci Soutěsky nebo občerstvení přímo pod Pravčickou bránou, v Jetřichovicích restauraci Na výsluní, Všemilskou hospodu nebo Lesní chatu Na Tokání. V celém regionu je uspokojující počet stravovacích zařízení s odpovídající kvalitou.

Region Děčínska disponuje širokou nabídkou ubytovacích a stravovacích služeb, významnou oblastí z pohledu počtu i skladby ubytovacích zařízení jsou Jetřichovice. S ohledem na udržitelný rozvoj je třeba klást důraz na rozvoj ubytovacích služeb v soukromí a zmírnění masovosti cestovního ruchu, při rozvoji šetrných forem cestovního ruchu, je potřeba řešit otázku rozvoje ubytovacích možností na farmách, členství v programu „cyklisté vítání“ nebo snahy o získání ekologické značky.

5.2.2 Dopravní obslužnost

Dopravní služby umožňují přepravu účastníka cestovního ruchu z místa trvalého bydliště do cílového místa a zpět. „Současné dopravní prostředky i dopravní infrastruktura pohyb z místa na místo zrychlují a usnadňují.“ [Foret, 2001, s. 25] Zahrnují i pohyb v cílovém místě. Jejich poskytování souvisí s rozvojem osobní dopravy. Děčínsko patří v oblasti dostupnosti a propracovanosti dopravní sítě do jednoho z nejlépe rozvinutých krajů. V Ústeckém kraji má na dopravní infrastrukturu vliv mnoho faktorů, jedním z těchto faktorů je geografická poloha oblasti s poměrně hornatou členitostí a četnými strmými lokálními převýšeními. Mezi tyto činitele patří také sousedství s Německou republikou, značný vliv má také poloha na severojižní

evropské dopravní ose, nadprůměrná hustota osídlení a další. Spojení se sousedy Děčínsku umožňuje více jak 10 silničních, železničních i říčních přechodů.

Celý region Děčínska má vzhledem ke své výhodné poloze dobré komunikační podmínky, města a obce jsou propojena hustou sítí silnic. Osou silniční dopravy na Děčínsku je silnice I/13. třídy spojující Podkrušnohoří s Podještědím. Komunikace podkrušnohorská města Karlovy Vary – Chomutov – Teplice – Ústí nad Labem – Děčín. Významná je zejména pro tranzitní přepravu, jež zajišťuje spojení České republiky s Německem s vazbou na severské státy Evropy.

Tabulka 3 Délka silnic a dálnic v Ústeckém kraji a okrese Děčín k 31. 12. 2008 v kilometrech

oblast	Délka silnic a dálnic	Dálnice	Silnice I. třídy	Silnice II. třídy	Silnice III. třídy
Ústecký kraj	4 199	53	491	901	2 754
okres Děčín	618	-	71	147	399

Zdroj: ČSÚ

Celý Ústecký kraj pokrývá nadprůměrně hustá silniční síť, tvoří přes 7% sítě silnic a dálnic České republiky a to hlavně díky intenzivním stykům právě se sousedními zeměmi. Realizuje se zde část tranzitní kamionové přepravy v severojižním směru. V okrese Děčín, stejně jako v celém ústeckém kraji, je výborné spojení se sousedním Německem.

Železniční síť má v Ústeckém kraji 1 033km a její hustota je nejvyšší z mimo pražských krajů. Významné je napojení na mezinárodní trasy z Německa do Prahy. Je možné využít jednodenní jízdenku, která platí v českém i německém příhraničí. Železničním uzlem celostátního významu se stanicí mezinárodního charakteru Praha – Děčín – Drážďany – Berlín – Hamburk, je město Děčín, které též tvoří přechodovou stanicí mezi Českou republikou a Německem. Úsek státní hranice Německo – Děčín je dlouhý cca 10 km, v letech 1996 až 1998 byl zrekonstruován. [publikace Profil města Děčína, online, 2009]

Na dobré úrovni je i městská hromadná doprava v sídelním městě okresu, v Děčíně, doprava je provozována Dopravním podnikem Děčín, a. s., je zajišťována autobusy, kloubovými autobusy a nízkokapacitními autobusy, denně je nasazeno 62 vozových

jednotek. Veřejná doprava v celém okrese je však na nižší úrovni, dochází k souběžným spojům, v některých částech spoje chybí, kvalita dopravní infrastruktury je nerovnoměrná.

Územím Děčínska vede labská vodní cesta, spojující region se střední a severní částí Německa, státy Beneluxu a Francií. Významným říčním přístavem je město Děčín. Osobní lodní doprava je provozována na pravidelné lince Bad Schandau – Děčín, na které plují tři lodě německým společností, ročně do města připluje cca 8 až 10 000 turistů. Druhou významnou trasou je Děčín – Hřensko. Potřebné je však zlepšení kvality služeb, lodní můstek ČSLP nesplňuje požadavky bezbariérového přístupu na loď a druhý můstek KD je na jaře pravidelně zaplavován. V plánu je výstavba plavebních stupňů, která zvedne hladinu řeky, k zajištění splavnosti minimálně po 340 dnů v roce. Plánovaná výstavba se však setkává s odporem organizací na ochranu životního prostředí. [publikace Profil města Děčína, online, 2009]

Děčínsko má díky své poloze na severojižní evropské dopravní ose a sousedství s Německem výborné dopravní podmínky. Region disponuje hustou sítí silnic i železnic, v sídelním městě Děčíně je na dobré úrovni i městská hromadná doprava, kvalita veřejné dopravy v celém okrese je nižší, dochází k souběžným spojům či k absenci spojů, chybí dopravní spojení Dolní Poustevna – Sebnitz a autobusová doprava nedostatečně uspokojuje poptávku mezi Krásnou Lípou, Jetřichovicemi, Českou Kamenicí a Hřenskem.

5.2.3 Turistická infrastruktura

Turistická infrastruktura představuje zázemí pro rozvoj a fungování podniků zaměřených na cestovní ruch. Zahrnuje informační střediska zabezpečující informace a poradenství pro návštěvníky i místní obyvatelstvo, organizace zabývající se rozvojem cestovního ruchu v regionu, součástí infrastruktury jsou také sportovně-rekreační a kulturně-společenská zařízení zabezpečující využití volného času hostů.

5.2.3.1 Informační střediska a jiné turistické organizace

Informační střediska jsou důležitou součástí propagace cílového místa, mohou pozitivně či negativně ovlivnit spokojenost návštěvníků, mohou také určitou formou ovlivnit délku pobytu. Důležitá je především kvalita poskytovaných služeb a doba, po kterou jsou návštěvníkům k dispozici.

Nejvyužívanějším informačním střediskem Českého Švýcarska je Dům Českého Švýcarska v Krásné Lípě, které nabízí široký turistický sortiment, průvodcovské služby, pobytové balíčky na klíč, prodej vstupenek na atraktivitu v Sasku, ekokoutek a ekoporadnu, služby pro veřejnost jako kopírování, internet, tisk a také drobné občerstvení. Provozní doba střediska je od ledna do února, pondělí až pátek 09:00 – 16:00, sobota, neděle a svátky 09:00 – 12:00, 12:30 – 16:00, od března do května a od září do prosince, pondělí až pátek 09:00 – 17:00, sobota, neděle a svátky 09:00 – 12:00, 12:30 – 17:00, od června do srpna, pondělí až neděle, svátky 09:00 – 18:00. Informační středisko je provozováno obecně prospěšnou společností České Švýcarsko. Součástí střediska je expozice představující historii a přírodní bohatství regionu, s videoprojekcí a kinosálem s promítáním filmu „Krajina tajemství“.

Další informační centra v regionu standardně poskytují bezplatné informace v českém, německém a anglickém jazyce o místních službách a obchodech, ubytování, kulturních památkách, přírodních i historických zajímavostech, sportovních a kulturních akcích, linkách MHD, zprostředkovávají prodej map, pohlednic, knih a propagačních materiálů, zpracovávají letáčky a prospekty o místních památkách a zajímavostech. Mezi významná informační centra se řadí například informační středisko REGIOcentrum, o. p. s. v Děčíně. Provozní doba střediska je celoroční, pondělí až neděle 08:30 – 12:00, 12:30 – 19:00.

Společnost České Švýcarsko – Turistické informace, s. r. o. provozuje informační středisko v Jetřichovicích s celoroční provozní dobou, úterý až neděle 09:00 – 12:00, 12:30 – 17:00. V Hřensku s provozní dobou od dubna do října, denně 09:00 – 13:00, 14:00 – 18:00, od listopadu do března, denně 09:00 – 13:00, 14:00 – 16:00, Mezní Louce s celoročním provozem, denně 09:00 – 12:00, 12:30 – 17:00 a u Pravčické brány provozuje informační středisko spojené s galerií národního parku České Švýcarsko

s provozní dobou od dubna do října, denně 10:00 – 18:00, od listopadu do března, sobota a neděle 10:00 – 16:00. [Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko, online, 2010]

Další možnosti turistických informačních služeb poskytují centra v České Kamenici, Děčíně u zámku, v Jiřetíně pod Jedlovou, v Kamenickém Šenově, v Mikulášovicích, Novém Boru, Rumburku, Šluknově, Vardsdorfu, v Tisé či informační středisko správy chráněné krajinné oblasti Labské pískovce v Tisé. Všechna zmíněná informační centra, mají s drobnými úpravami v jednotlivých měsících celoroční provoz a poskytují informace z oblasti turistiky, kultury, sportu, dopravy, řady dalších služeb, informace o ubytovacích či stravovacích možnostech, prodej drobných propagačních předmětů apod. [Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko, online, 2010]

Kvalita základních služeb informačních center v hlavních částech regionu je dostačující, návštěvníci většinou mohou získat informace celoročně i v období víkendů a svátků. Některá místa jsou však pokryta méně, otevírací doba není vyhovující či úroveň poskytovaných služeb neodpovídá kvalitě regionu. Užitečné by bylo vytvořit, alespoň pro nejvýznamnější střediska webové stránky, které by vylepšily dostupnost informací pro návštěvníky. Dochází zde ke kontaktu s účastníky CR, proto je nutné zaměřit se na lidský faktor, který může dojem z poskytovaných služeb značně ovlivnit. Potřebné je sladit úroveň a rozsah poskytovaných služeb, například společným informačním systémem.

Vzhledem k charakteru oblasti je pro cestovní ruch významná činnost správy chráněné krajinné oblasti Labských pískovců a podobných organizací, které svou činností ovlivňují nejen cestovní ruch. „Správy chráněných krajinných oblastí vykonávají pro území CHKO státní správu v oblasti ochrany přírody a krajiny, zajišťují naplňování podpůrných krajino tvorných programů, sledují stav svěřeného území, působí v oblasti ekologického vzdělávání, výchovy a osvěty.“ [Labské pískovce, online, 2009] Správa CHKO Labské pískovce je přirozeně primárně zaměřena na ochranu přírodního prostředí, jedním z hlavních cílů je vyvolat ekologickou výchovou zájem veřejnosti o přírodu a posílit ohleduplnost a odpovědnost k přírodě. Správa tradičně pořádá výstavy, cestopisné besedy, exkurze probíhající po celém území Labských pískovců i Českého

Švýcarska, každý rok se účastní regionálních akcí a prezentuje zde ochranu pískovců formou informačního stánku.

Šetrný rozvoj regionu České Švýcarsko si klade za cíl obecně prospěšná společnost České Švýcarsko. Společnost založena v roce 2001 se zabývá ochranou přírodních a kulturních hodnot, podporou šetrného cestovního ruchu a přeshraniční spolupráce, tvorbou a realizací regionálních projektů, propagací a informačně-publikační aktivitou a v neposlední řadě vzděláváním a osvětou. Zaměřuje se na environmentální, ekonomický i sociální rozvoj regionu a tím přispívá k celkovému udržitelnému rozvoji.

Rozvíjí šetrný cestovní ruch na přes hraniční bázi s důrazem na zachování destinace České Švýcarsko pro příští generace s cílem podpořit takový rozvoj, který chrání charakter lokality. Vznikají společné produkty a projekty zaměřené na marketing regionu, využití informačních technologií a mobilitu. Snahou je propojit českou i saskou část národního parku a vytvořit jednotnou turistickou destinaci Českosaské Švýcarsko. Konkrétními výstupy této spolupráce jsou prezentační film, série propagačních materiálů a veletržní prezentace Českosaského Švýcarska, návrh koncepce společné přes hraniční dopravy či příprava nominace regionu na seznam UNESCO. Společnost propaguje region prostřednictvím informačního centra regionu v Domě Českého Švýcarska, vytváří turistické publikace, prezentuje na veletrzích a odborných fórech, obnovuje turistické stezky, podporuje veřejnou dopravu, iniciuje a podporuje projekty a produkty pro návštěvníky, např. půjčovny kol, golf apod., projekty na ochranu přírodních a kulturních hodnot. Snaží se přispět k udržitelnému rozvoji regionu ve všech oblastech – sociální, ekonomické a ekologické.

Sociální rozvoj je založený na znalostech a vzdělání, proto je jednou z hlavních činností společnosti vzdělávání a osvěta. Zabývá se mimo jiné ekopedagogikou, neboli programy pro učitele ekologické výchovy, outdoorovými vzdělávacími programy, ekoporadenstvím, cykly otevřených seminářů pro veřejnost, vzděláváním v ekoturismu, v destinačním managementu, v komunikaci v cestovním ruchu, turistickým dopravním systémem, certifikací ubytovacích služeb, interpretací kulturního dědictví či ochranou přírody. [Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko, online, 2010]

O kvalitním přístupu k udržitelnému rozvoji svědčí nedávné získání titulu EDEN – European Destination of Excellence neboli Evropská destinace nejvyšší kvality, jež představuje destinaci, která nejlépe dokáže rozvíjet cestovní ruch v podmínkách chráněné přírodní oblasti a dokáže vytvořit produkt, který akcentuje zvláštnost chráněného území a přináší rozvoj celé společnosti v souladu s principy udržitelného rozvoje. Jedním z podstatných negativ regionu je úbytek pracovních míst, vysoká míra nezaměstnanosti a odliv vzdělaných lidí. Programy dalšího vzdělávání poskytují rekvalifikační a profesní kurzy, které přispívají k osobnímu rozvoji účastníků a napomáhají tím také udržet nebo získat zaměstnání. Programy jsou také nástrojem profesionalizace regionálních organizací a podnikatelů, což přispívá k rozmanitosti kulturních a sociálních aktivit.

Kvalita Turistický informačních center na Děčínsku je vyhovující zejména v oblasti NP, v okrajových částech regionu však tyto služby nevyhovují svou sladěností, propojeností, otevírací dobou v období víkendů a zimního období. Rozvojem šetrného cestovního ruchu se zabývá o. p. s. České Švýcarsko s využitím partnerství v destinačním řízení Českosaského Švýcarska.

5.2.3.2 Sportovně-rekreační zařízení

Sportovní a rekreační zařízení jako jsou sportovní stadiony, hřiště, bazény a ostatní podobné plochy jsou velice důležitá, protože „návštěvníci je často spojují s kvalitou destinace a jejich rozmanitost umožní prodloužit pobyt i těch návštěvníků, kteří by například v případě nepříznivého počasí z destinace odešli.“ [Királová, 2003, s. 44] Region Děčínsko je příznivý pro sportovní turistický a rekreační pohyb v krajině. Nejvyhledávanější aktivitou v letních měsících se stává pěší turistika, dále pak cykloturistika a rozvíjí se také hippoturistika. Vyhledávanými místy pěších turistů, cyklistů i horolezců je oblast Hřenska či Tiských stěn.

Mezi využívané turistické trasy patří například:

Trasa po Jetřichovských vyhlídkách, vedoucí přes Jetřichovice – Mariinu skálu – Vilemíninu stěnu – Rudolfův kámen – do Mezní Louky. Časová náročnost trasy je 6 hodin a délka 15 km.

Trasa okolím Hřenska, s výchozím bodem v Hřensku přes Edmundovu a Divokou soutěsku – Mezní Louku – Pravčickou bránu zpět do Hřenska. Časová náročnost je 7 – 8 hodin a délka 20 km.

Trasa podél kaňonu Labe, s výchozím bodem v Děčíně přes Belvedér – Růžový hřeben zpět do Děčína. Časová náročnost 4 – 5 hodin a délkou 15 km.

Další možností je absolvování některé z pěti naučných stezek:

Köglerova naučná stezka, jež je původně nejstarší naučnou stezkou na českém území z roku 1941. Délka stezky je 23 km, nejzajímavějšími body jsou Lužický přesmyk, skalní útvary v Kyjovském údolí nebo lidová architektura podstávkových domů.

Naučná stezka Okolím Hřenska, jenž patří k hlavním atrakcím národního parku, na druhou stranu, to s sebou přináší velikou zátěž, kterou je potřeba korigovat.

Naučná stezka Okolím Růžáku či Okolím Studence měřící 23 km, vedoucí nejkrásnějšími místy Lužický hor.

Naučná stezka Jetřichovskými skalami s výchozím bodem v Jetřichovicích po trase přes Mariinu skálu – Vilemíninu stěnu – Rudolfův kámen – Koliště po Šaunštejn. Jedná se o poměrně náročnou stezku měřící 12 km. [Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko, online, 2010]

Pohyb turistů je v národním parku samozřejmě omezen, turisté se v první zóně parku mohou pohybovat pouze po značených cestách. Ve druhé či třetí zóně národního parku se mohou pěší turisté pohybovat bez zásadních omezení, pokud svým pohybem nepoškozují přírodu. [Národní park České Švýcarsko, online, 2009]

Cyklistická doprava je vyhledávaná především díky svým mnohostranným přednostem. K těm patří neškodnost vůči složkám životního prostředí, zlepšení fyzické kondice, odlehčení automobilové dopravě, nenákladnost. I cyklistika je v národních parcích

přísně upravena, zákon jízdu na kole zakazuje v celé České republice. Správa národního parku, však vyznačila územím parku až 50 km cyklotras, s cílem zajištění návaznosti na okolní síť cyklotras. [Národní park České Švýcarsko, online, 2009]

Často využívané cyklotrasy jsou:

Trasa v Českém Švýcarsku s výchozím bodem v Krásné Lípě přes Kyjovské údolí – Kopec – Brtníky – Vlčí Horu zpět do Krásné Lípy. Časová náročnost je 2 hodiny s délkou 21 km.

Příhraniční trasa z Krásné Lípy přes Kyjovské údolí – Hinterhermsdorf – Weifberg – Zlodějskou cestu – Tanečnici – Mikulášovice – Brtníky – Vlčí Horu zpět do Krásné Lípy, s časovou náročností 3 hodiny a délkou 36 km.

Trasa Kyjov – Stará Doubická cesta – Zadní Doubice – Kyjovské údolí a Kyjov, s časovou náročností 2 hodiny a délkou 25 km.

Cyklotrasa z České Kamenice přes Kamenický Šenov – Panskou Skálu – Polevsko – Kytlice – Mlýny – Pustý zámek zpět do České Kamenice. Časová náročnost 2 hodiny a délka 21 km.

Trasa s výchozím a cílovým bodem Na Tokání přes Jetřichovice – Vysokou Lípu a Českou silnici. Časová náročnost 2 hodiny a délka 22 km.

Významná je také příhraniční 55 km dlouhá trasa z Děčína přes Bad Schandau a zpět nebo trasy v Hřensku, Jetřichovicích či dlouhá a náročná trasa ze Srbské Kamenice přes Všemily, Lísku – Jedlovou – Tolštejn – Jiřetín pod Jedlovou – Horní Podluží – Dolní Chřibskou - Na Tokání – Zadní Jetřichovice – Hřensko – Janov zpět do Srbské Kamenice. Časová náročnost trasy je 6 hodin s délkou 79 km. [Národní park České Švýcarsko, online, 2009]

Nejvyužívanější a nejznámější cyklotrasou vedoucí přes území Děčínska je Labská stezka, na své německé straně patří také k nejnavštěvovanějším. V České republice je trasa dlouhá 370 km, na území Děčínska zasahuje úsekem Schöna/Schmilka – Litoměřice v délce 63 km přes Hřensko a Děčín. Nejen na trase této stezky jsou cyklistům k dispozici zařízení označené certifikátem „cyklisté vítání“. To znamená, že zprostředkovává zapůjčení horských i trekkingových kol včetně přileb, poskytuje

informace a materiály o cyklostezkách v rámci regionu. Každé zařízení označené touto značkou poskytuje kvalitní odstavné místo pro kola a zavazadla nebo uzamykatelné prostory pro jejich bezplatné uschování, základní nářadí pro jednoduché opravy kol, informační tabuli s nabídkou zajímavostí v regionu a další. K této značce se v Děčínském regionu připojilo již mnoho zařízení, penzion Kamzík v České Kamenici, hotel Mezní Louka v Hřensku a mnoho dalších. [Nadace Partnerství, online, 2010]

Na území Děčínska je vedle pěší a cyklo turistiky značně rozvinuta hipoturistika. Na území národního parku, se lze na koni pohybovat jen po vyznačených hipostezkách o celkové délce 37 km za dodržení stanovených podmínek: využívání tras je možné celoročně od 08:00 do 20:00, pro používání koní k tahu je nutné vydání zvláštního povolení Správy Národního parku České Švýcarsko a je zpoplatněno.

Správa stanovila 5 hipostezek:

První trasa sleduje tzv. Českou silnici od jejího vstupu do národního parku ve Vysoké Lípě a vede až do Zadních Jetřichovic.

Druhá trasa prochází od tzv. První brány v Doubicích přes lesy až k silnici vedoucí směrem do osady Na Tokání.

Třetí trasa je vymezena v úseku Dolní Chřibská – U Sloupu a osadou Na Tokání.

Další trasu tvoří podstatná část Kyjovského údolí, od svého ústí v Kyjově až po soutok Křinice a Brtnického potoka.

Poslední trasa spojuje Kyjov a Doubice. [Národní park České Švýcarsko, online, 2009]

Jednou z možností je také návštěva jezdeckých klubů, například RGM Jezdecký klub v Děčíně, poskytuje kurzy pro veřejnost, ustájení, vyjížďky a agroturistiku. Využít lze také Jízdárnu Všemily v Jetřichovicích či Parkur klub Děčín.

V neposlední řadě oblíbenou turistickou aktivitou na území Děčínska je horolezectví, jež je možné provozovat na vyhrazených věžích a masívech, pravidla horolezectví jsou uvedena návštěvním řádu Národního parku.

V zimních měsících je zde pro lyžaře možnost využití lyžařských areálů. Například Zimní areál Horním Podluží se sjezdovkou dlouho 500 m, dále Lyžařský vlek Jedlová s dvěma sjezdovkami dlouhými 1 000 m, vlek Mezičky, areál Polevsko, který je vhodný i pro běžecké lyžování, tratě se nacházejí v Lužických horách v nadmořské výšce 500 – 600 m. n. m na hranici českolipského a děčínského okresu. Nejvýznamnější běžecké tratě se nacházejí v oblasti Tisá – Ostrov – Rájec. Největší lyžařský areál představuje lyžařské středisko Zadní Telnice s 6 lyžařskými vleky. [Národní park České Švýcarsko, online, 2009]

Další příležitost pro využití volného času návštěvníků Děčínska nabízí sportovní areály a hřiště. Od dubna do října je denně k dispozici golfový areál v Janově, sportovní haly v Rumburku, Jiřetíně pod Jedlovou nebo Varnsdorfu. Do budoucna bude potřeba rozšířit možnosti doplňkových zařízení.

V Krásné Lípě se nachází Sportovní areál Českého Švýcarska, s možností využití tenisových kurtů, haly pro kolektivní sporty jako fotbal, volejbal, nohejbal, dále je zde možnost využít minigolfové hřiště, horolezeckou stěnu nebo tělocvičnu. V prostorách areálu se dále nachází dětské prolézačky, klouzačka, houpačka, adrenalinová lanovka či dětská trampolína. V Krásné Lípě je dále možné využít služeb Domu volného času Továrna, provozující fitness, saunu či spinning. Město Děčín nabízí sportovní vyžití v centru Duna, kde je možné účastnit se squashe, bowlingu či fitness. Adrenalinové sporty nabízí parkánové centrum se soustavou lanových překážek, visutých lanových drah a lezeckých stěn v Janské u Děčína.

Děčínsko je vhodné pro rozvoj pěší turistiky, cykloturistiky, hipoturistiky, horolezectví. K dispozici je řada naučných stezek, hipostezky, využívané i v zimních měsících. Potřeba je rozvinout doplňkové služby jako relaxační a sportovní areály, z hlediska kvality, množství i prostorového rozmístění. Dnes se koncentrují převážně v centru území a jádrových zónách chráněných oblastí, v NP jsou bezprostředně vázány na základní služby, zejména na služby ubytovací.

5.2.3.3 Kulturně-společenská zařízení

Kulturní a společenská zařízení mají obdobnou funkci jako rekreační a sportovní zařízení, jsou také spojována s kvalitou destinace a hosté podle kvality služeb poskytovaných těmito zařízeními mohou hodnotit celou svou dovolenou nebo navštívenou destinaci.

Kulturní vyžití na Děčínsku je zajištěno pořádáním nejrůznějších kulturních akcí, vystoupení, koncertů nebo festivalů. Stálou interaktivní expozici „České Švýcarsko: život, tajemství, inspirace“ nabízí Dům Českého Švýcarska. Oblastní muzeum v Děčíně disponuje stálou expozicí lodní dopravy na Labi, ptactva či gotické plastiky Děčína. Zajímavé je také Muzeum psacích strojů v České Kamenici, Hornické muzeum a Štola Jana Evangelisty v Jiřetíně pod Jedlovou, Sklářské muzeum a Muzejní železnice v Kamenickém Šenově.

Výstavy na nejrůznější témata jsou pořádány v galeriích v Děčíně, České Kamenici, Krásné Lípě, Rumburku, Růžové, Varnsdorfu a v galerii skla v Novém Boru. Stejně tak v každém větším městě i městečku najdeme kino, kulturní dům, knihovny pořádající besedy nebo divadla. Nejvýznamnější divadlo oblasti je Městské divadlo v Děčíně, kde koncertní a divadelní sezóna trvá od října do června.

6. Marketingový průzkum

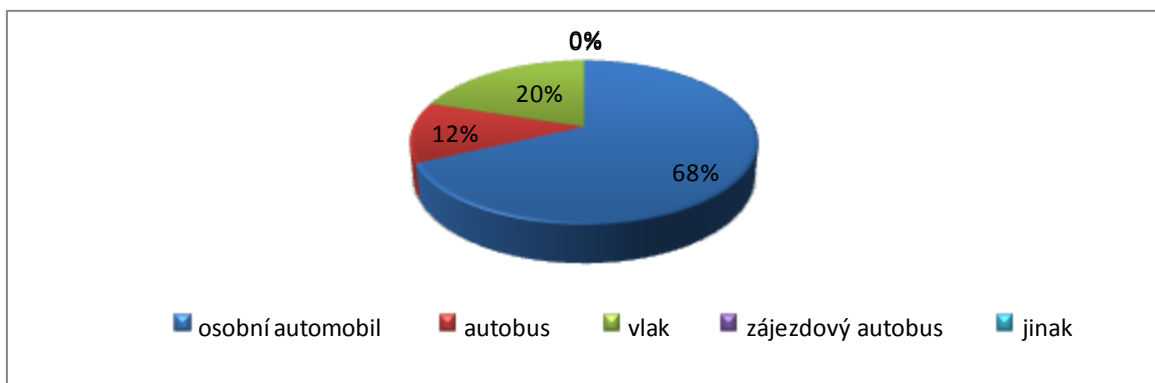
Pro získání specifických informací byl proveden primární výzkum, který je postaven na vlastním šetření a na přímo zjištěných datech. Jedná se o část marketingového průzkumu s cílem zjistit stávající udržitelnost oblasti a postoje stávajících návštěvníků k udržitelnému rozvoji. Proveden byl za pomoci kvalitativní metody sběru dat, dotazníkovým šetřením. Podstatou dotazníkového šetření je pokládání otázek s cílem získat relevantní informace vztahující se k danému jevu.

Dotazníkové šetření bylo rozděleno na dvě části, na dotazník zaměřený na zjištění znalostí návštěvníků o možnostech udržitelného cestovního ruchu v této oblasti a pravidlech pohybu a pobytu v chráněných krajinných oblastech. Otázky se týkali mimo jiné délky pobytu, cíle a účelu pobytu. [Příloha 1] Druhá část byla zaměřena na získání názorů na udržitelnost a přístupu k udržitelnému rozvoji místních podnikatelů v oblasti ubytovacích služeb. Otázky byly zaměřené na zjištění znalosti daného pojmu a začlenění priorit udržitelného cestovního ruchu v podnikatelské praxi dotazovaných. [Příloha 2] V rámci prvního dotazníkového šetření bylo osloveno 104 respondentů, v rámci druhého dotazníkového šetření bylo získáno 22 odpovědí.

6.1 Marketingový průzkum návštěvníků Děčínska

První část dotazníkového šetření byla zaměřena na zjištění, kdo jsou stávající návštěvníci regionu, proč a jakým způsobem do oblasti přicházejí, jak dlouho zde pobývají a zejména, zda při své návštěvě dodržují zásady pobytu v chráněných oblastech, zda znají pojem udržitelný rozvoj a zda jsou po této stránce spokojeni či zda jim v dané oblasti něco chybí.

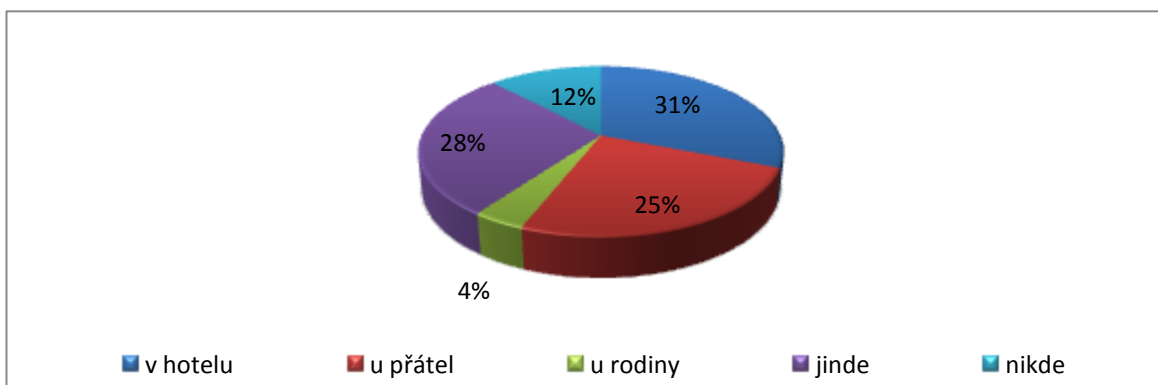
Graf 1 Otázka č. 1 Jakým způsobem jste se dopravil/a do regionu?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Téměř tři čtvrtiny návštěvníků Děčínska využily k dopravě do regionu osobní automobil. Přesně jedna pětina využila služeb železniční dopravy, naopak pouze 12 % účastníků využilo k dopravě do regionu autobus. Tyto tři druhy dopravy byly jedinými použitými zdroji dostupnosti. Výrazné je zatížení regionu individuální automobilovou dopravou.

Graf 2 Otázka č. 2 Kde jste ubytován/a po dobu pobytu?

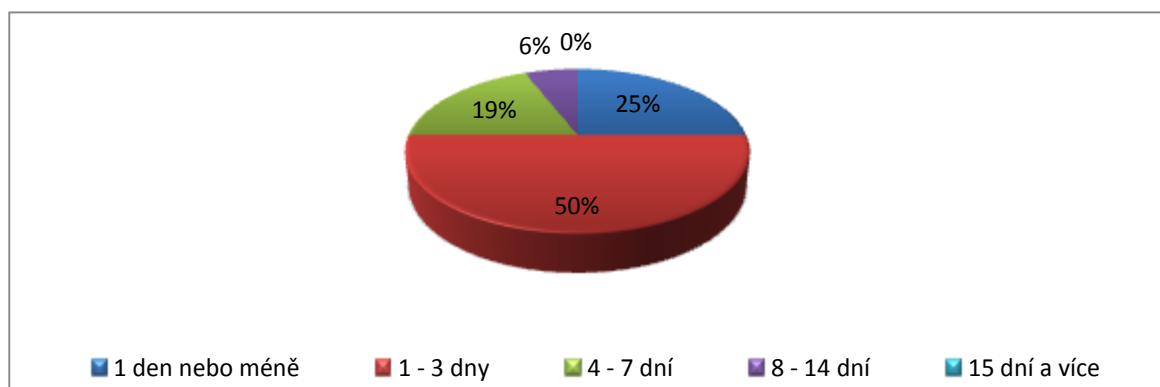

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Téměř jedna třetina respondentů uvedla místo svého ubytování hotel, jež byl nejčastějším místem ubytování dotazovaných. Hned za hotely byla nejčastěji označena odpověď jinde, v této otázce respondenti nejčastěji označovali jako místo svého pobytu chaty a chatky a ubytování v soukromí, což se příznivě projevuje nižším zatížením oblasti a snížením masovosti cestovního ruchu. Až čtvrtina návštěvníků byla ubytována

u svých přátel, naopak u rodiny byly ubytovány jen 4 % respondentů. Až 12 % návštěvníků přijíždí do regionu pouze na jeden den a nevyžívají žádný způsob ubytování.

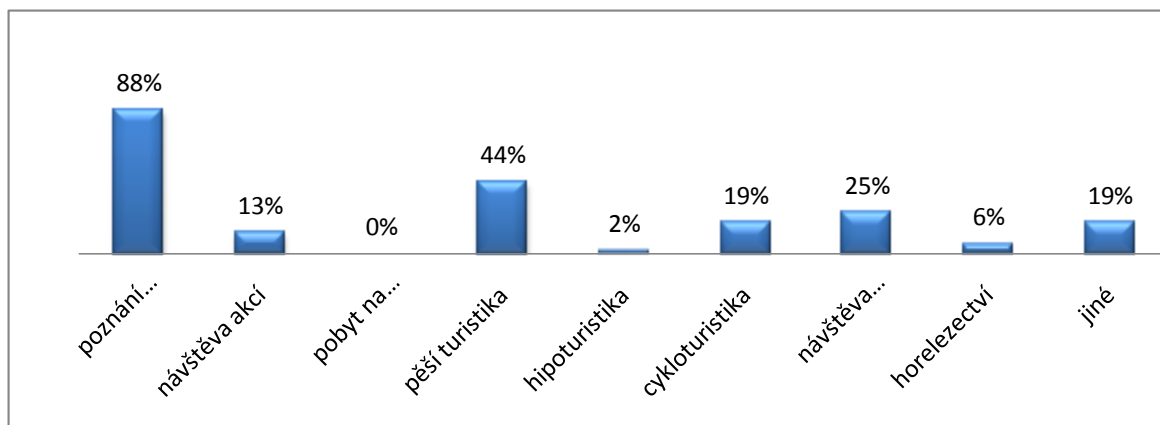
Graf 3 Otázka č. 3 Délka Vašeho pobytu je?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Nejčastěji návštěvníci tráví v regionu 1 až 3 dny, tuto dobu pobytu uvedla až polovina dotazovaných, jednalo se především o pobyt v období víkendů, k víkendovým pobytům patří rovněž třídní pobyty v rámci prodlouženého víkendu. Čtvrtinu účastníků cestovního ruchu na Děčínsku, tvoří výletníci, přicházející pouze na jeden den a v destinaci nepřespávají, nevyžívají ubytovací služby. K prodloužení doby pobytu může pomoci rozvoj doplňkových služeb či tvorba produktových balíčků. Výjimkou nejsou ani dlouhodobější pobyty v rozmezí 4 až 7 dní, tuto skupinu tvoří 19 % dotazovaných, dvoutýdenní pobyty jsou méně obvyklé, 15 dní a více zde nestrávil žádný z respondentů.

Graf 4 Otázka č. 4 Příčina Vaší návštěvy je?

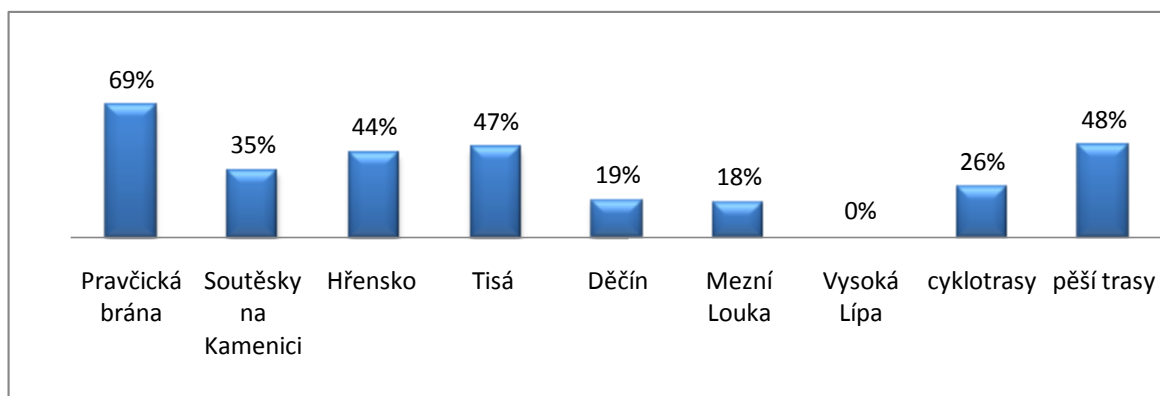

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

(respondenti mohli vybrat více než jednu odpověď, proto součet procent není 100)

Otázka zaměřená na zjištění představ o destinaci a příčině cesty do ní. Téměř 90 % odpovědí označilo poznání přírody jako příčinu návštěvy, jedná se tedy o nejnápadnější důvod návštěvy dotazovaných. Častým motivem je uspokojení sportovních potřeb, v odpovědích respondentů se velice často objevovala pěší turistika či cykloturistika, dále také horelezectví a v menší míře i hipoturistika. Návštěvu Děčínska respondenti často spojují s návštěvou přátel a rodiny. Mezi příčiny návštěvy regionu, respondenti řadili také návštěvu společenských a kulturních akcí, mezi jiné příčiny řadily, návštěvu měst jako Česká Kamenice, Mezní Louka či poznání lidové architektury Děčínska.

Graf 5 Otázka č. 5 Cílem Vaší návštěvy je?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

(respondenti mohli vybrat více než jednu odpověď, proto součet procent není 100)

Otázka zaměřená na zjištění cílu návštěvy respondentů úzce souvisí s předcházející otázkou na příčinu jejich návštěvy, i zde bylo možno označit více možností najednou. Za hlavní turistický cíl regionu označili respondenti Pravčickou bránu. Cesty dotazovaných velice častou vedou do oblastí Hřenska a Tisé, kde se nachází specifické kamenné útvary typické pro region Děčínska. Tyto tři turistické cíle potvrzují nejčastější příčinu cest návštěvníků, tedy poznání přírody. Cílem jednotlivých cest byli také Soutěsky na řece Kamenici. Sportovní motivy návštěv značí časté označení pěších tras, či cyklotras za cíl cest respondentů. Projevuje se zde nerovnoměrné rozložení návštěvníků a výrazné přetížení oblastí Pravčické brány, soutěsek, Hřenska a Tisé.

Otázka č. 6 Jsou podle Vás na území NP (CHKO) vhodně značeny turistické trasy?

Pro oblasti jako je Děčínsko s rozsáhlými chráněnými oblastmi, kde jedním z nejčastějších cílů návštěvy turistů jsou turistické trasy, je velice důležitá nejen kvalita či délka těchto tras, ale také jejich vhodné značení. Až 94 % dotazovaných si myslí, že tato podmínka je v daném regionu splněna.

Otázka č. 7 Jsou podle Vás na území NP (CHKO) dostatečně poskytovány informace ochráněných druhů vyskytujících se na tomto území a nutnosti jejich ochrany?

Chráněné oblasti jsou vždy velice specifickým místem pro provoz cestovního ruchu, aby bylo možné dané území ochránit, je potřeba dostatečně poskytovat kvalitní informace všem návštěvníkům. Pouze mírná většina dotazovaných (56 %) si myslí, že informace jsou poskytovány dostatečně, téměř polovina respondentů označila dostupnost informací za nedostatečnou.

Otázka č. 8 Jste v destinaci poprvé?

Pouze dosažením spokojenosti a uspokojením potřeb nových hostů můžeme docílit opětovné návštěvy a vytvoření stálých a kvalitních návštěvníků. Opětovní návštěvníci

mají na Děčínsku vysokou převahu nad novými zákazníky, do regionu se vrací až 94 % dotazovaných.

Otázka č. 9 Myslíte si, že podle níže uvedené definice, je na daném území naplňována udržitelnost cestovního ruchu, popř. jak?

Pro potřeby získání odpovědi na tuto otázku, byla respondentům k dispozici definice udržitelnosti cestovního ruchu: *Udržitelný rozvoj cestovního ruchu je takový rozvoj, který zabezpečuje zajištění současných potřeb účastníků cestovního ruchu a přitom pomáhá rozvoji území s přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních a kulturních hodnot.* Výrazná většina dotazovaných si podle této definice myslí, že na daném území je udržitelnost cestovního ruchu správně naplňována, avšak 13 % respondentů má pocit, že tomu tak není.

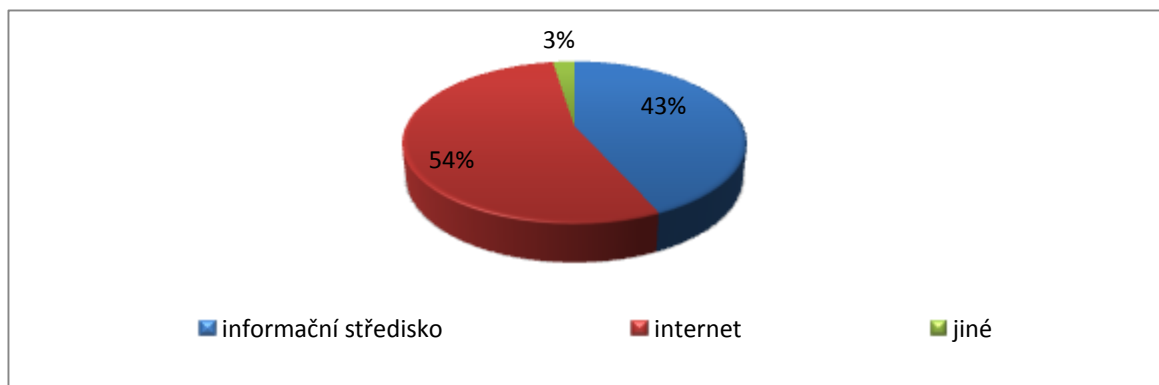
Otázka č. 10 Myslíte si, že je v oblasti dostatečně chráněna příroda a jinými způsoby přispíváno k udržitelnosti regionu, popř. jak?

Přestože si téměř 90 % respondentů myslí, že udržitelnost cestovního ruchu je v oblasti naplňována, více než polovina (53 %) z nich má pocit, že příroda zde není dostatečně chráněna a k udržitelnosti regionu se výrazně nepřispívá. Přestože necelá polovina dotazovaných se domnívá, že je zde k udržitelnosti přispíváno, žádný z dotazovaných si nedokázal představit jakými způsoby tomu tak může být.

Otázka č. 11 Znáte zásady pobytu v chráněné oblasti?

Pouhých 20 % návštěvníků Děčínska nezná zásady pohybu a pobytu v chráněných oblastech, většina dotazovaných uvedla, že o těchto zásadách vědí a znají je.

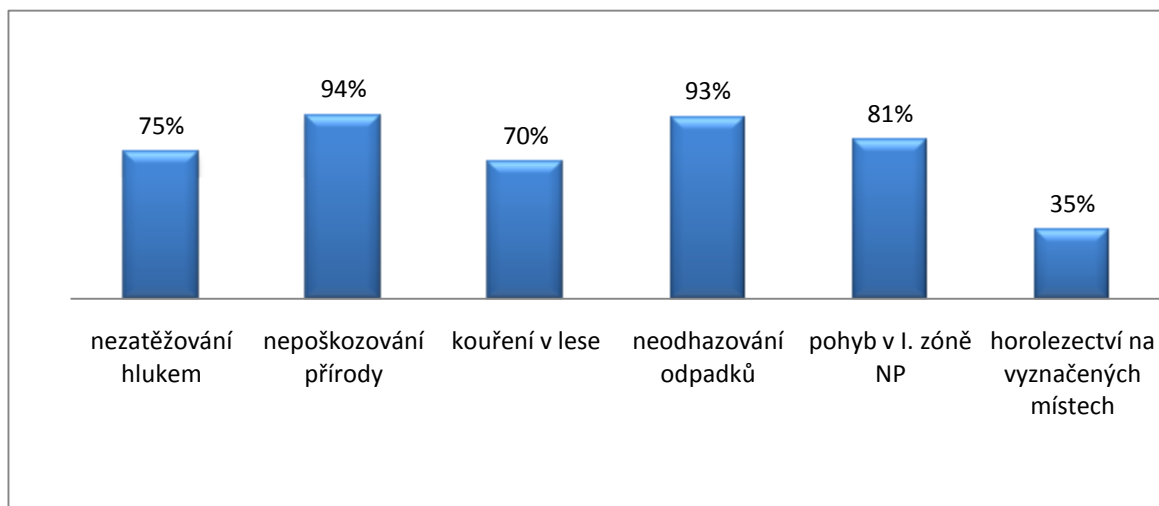
Graf 6 Otázka č. 12 Pokud ano, kde jste se o zásadách dozvěděli?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Nejčastějším zdrojem informací o zásadách pobytu v chráněných oblastech je internet, významnými zdroji těchto informací byli označeny turistická informační střediska. Jako další zdroj byla uvedena škola či informační brožury. Informační služby internetu a informačních středisek jsou nejvíce využívány, proto je potřeba soustředit se na jejich kvalitu.

Graf 7 Otázka č. 13 Dodržujete tyto zásady?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

(respondenti mohli vybrat více než jednu odpověď, proto součet procent není 100)

Všichni dotazovaní, označili alespoň jednu z možných odpovědí, jako zásadu, kterou v dané chráněné oblasti dodržují. Méně dodržovanými zásadami jsou kouření v lese a

zatěžování hlukem. Horolezectví na vyznačených místech Správnou NP, bylo označováno nejméně, avšak týkalo se jen respondentů, kteří do regionu přijeli za účelem horolezectví, tato skupina respondentů měla danou zásadu vždy zahrnutou ve svých odpovědích. Téměř všichni dotazovaní označili nepoškozování přírody a neodhazování odpadků jako zásady, které vždy dodržují.

Otázka č. 14 Snažíte se při svém pobytu přispívat k udržitelnosti oblasti s ohledem na životní prostředí, popř. jak?

Téměř 90 % dotazovaných se při pobytu v chráněných oblastech Děčínska snaží přispívat k udržitelnosti regionu s ohledem na životní prostředí. Jako příklady způsobu přispění bylo uváděno dodržování zásad pohybu v tomto specifickém území a snaha nepoškozování přírody.

Otázka č. 15 Byly jste před nebo během svého pobytu informováni o způsobech šetrného, udržitelného cestovního ruchu či způsobech ochrany životního prostředí a přírodních atraktivit?

Pouhých 56 % dotazovaných označilo poskytované informace za dostatečné, s tím souvisí i nízké procento informovaných o způsobech šetrného, udržitelného cestovního ruchu a způsobech ochrany životního prostředí během pobytu v regionu (19 %).

Otázka č. 16 Jak by podle Vás měla vypadat výchova k udržitelnému rozvoji cestovního ruchu?

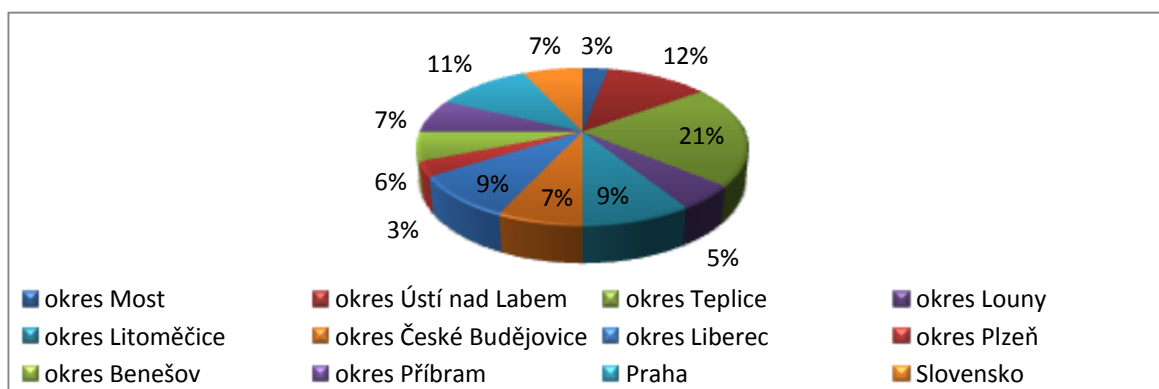
Jednalo se o otevřenou otázku, kde respondenti mohli projevit svůj názor na způsob výchovy k udržitelnému rozvoji. Nejčastější představou dotazovaných na způsoby výchovy veřejnosti k udržitelnému rozvoji cestovního ruchu, byla snaha o výraznější informace a prezentace udržitelného rozvoje v informačních centrech, veletrzích, médiích (tisku, televizi,...), informačních tabulích při vstupu do CHKO či na webových stránkách obcí. Respondenti uváděli potřebu výchovy k udržitelnosti již od dětství a to ve školách či rodinnou výchovou.

Tabulka 4 Otázka č. 17 Identifikační údaje

Pohlaví		Vzdělání		Věk	
Žena	63 %	Základní	2 %	Do 18 let	0 %
Muž	37%	Střední bez maturity	8 %	18 – 30 let	52 %
		Střední s maturitou	71 %	31 – 50 let	41 %
		Vysokoškolské	19 %	Nad 50 let	7 %

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Graf 8 Otázka č. 18 Odkud pocházíte?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

Nejčastějšími návštěvníky Děčínska jsou obyvatelé sousedních okresů, zejména okresu Teplice, Ústí nad Labem, okres Louny a okres Litoměřice. Zejména oblasti jako Hřensko či Tisá jsou také často navštěvovány turisty ze vzdálenějších okresů, jedná se zejména o okres Příbram, Plzeň, Benešov a hlavního města Praha. Mimo návštěvníky ze sousedního Německa, patří mezi časté zahraniční hosty turisté ze Slovenska.

6.2 Marketingový průzkum ubytovacích zařízení Děčínska

Druhá část marketingového průzkumu byla zaměřena na získání informací o povědomí a rozšíření přístupu k uplatňování principů udržitelnosti v zařízeních pro cestovní ruch. Cílem průzkumu bylo zjistit zejména znalosti o možnostech udržitelného cestovního

ruchu a způsoby jeho realizace v konkrétních objektech cestovního ruchu na Děčínsku. Svě odpovědi poskytlo 22 ubytovacích zařízení na území Děčínska.

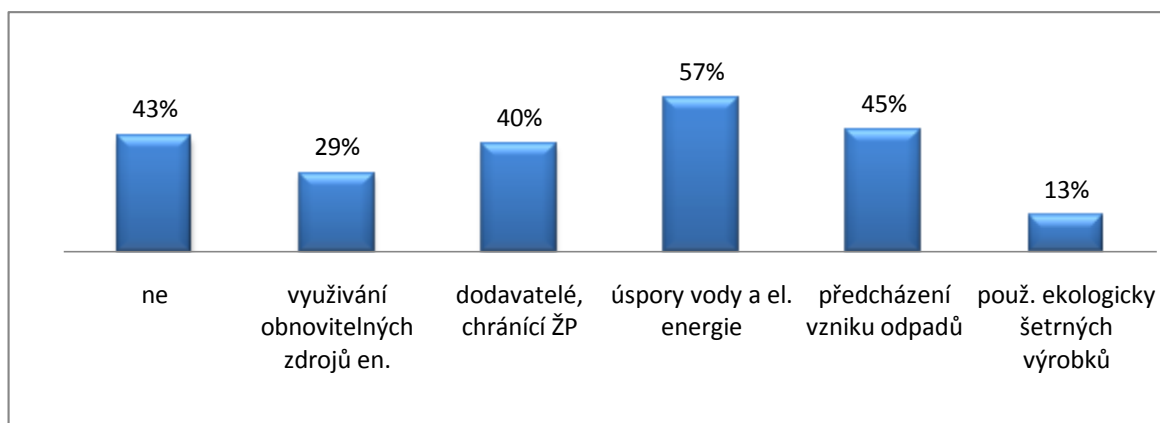
Otázka č. 1 Znáte pojem udržitelný cestovní ruch?

Téměř tři čtvrtiny dotazovaných ubytovacích zařízení uvedlo, že zná pojem udržitelný cestovní ruch, 29 % respondentů o udržitelnosti neslyšeli nebo neví, co tento pojem znamená.

Otázka č. 2 Co podle Vás tento pojem znamená?

Na otevřenou otázku, co pro vlastníky ubytovacích zařízení znamená pojem udržitelný cestovní ruch, většina z respondentů odpověděla, že si pod tímto slovním spojením představují hlavně ekologické myšlení, šetření přírody a svého okolí. Někteří respondenti spojovali udržitelnost s prosperitou.

Graf 9 Otázka č. 3 Dodržujete ve svém podniku (či při výstavbě) zásady udržitelnosti? Jaké?

Zdroj: Vlastní dotazníkové šetření

(respondenti mohli vybrat více než jednu odpověď, proto součet procent není 100)

Téměř polovina dotazovaných ve svém zařízení neuplatňuje žádné zásady udržitelnosti. Více než polovina respondentů klade důraz na úspory vody a elektrické energie, často se také snaží o předcházení vzniku odpadů, kladou důraz na výběr dodavatelů, kteří

Nejmenší počet ubytovacích zařízení používá ekologicky šetrné výrobky označené ekologickou značkou.

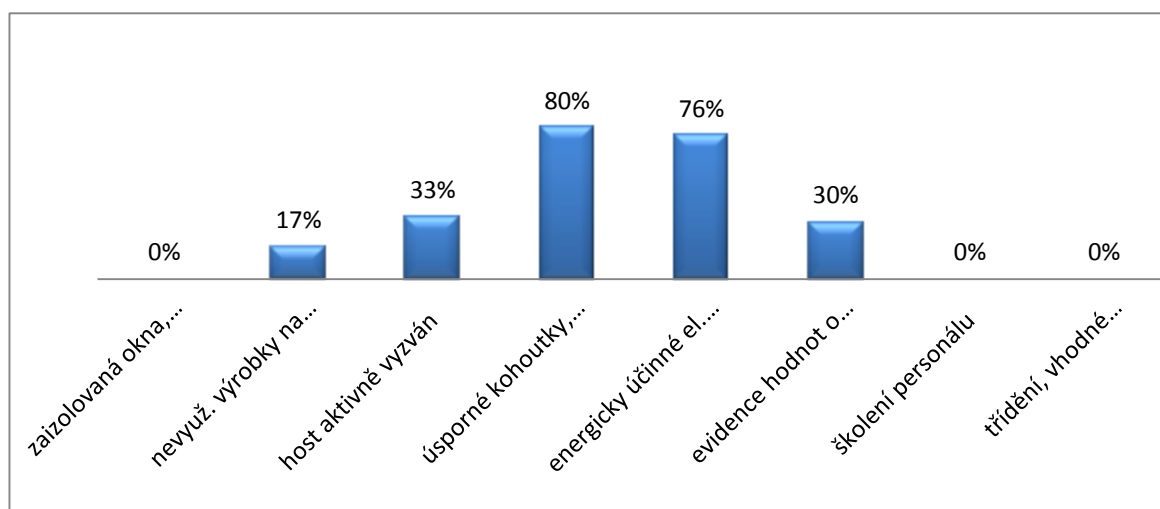
Otázka č. 4 Myslíte si, že je udržitelnost cestovního ruchu významná a proč?

Pro 65 % respondentů považuje udržitelný rozvoj cestovního ruchu za významný, avšak více než třetina ubytovacích zařízení nepřikládá udržitelnosti žádný význam.

Otázka č. 5 Znáte podmínky získání ekologické značky?

Více než polovina respondentů zná podmínky získání ekologické značky, pro 43 % dotazovaných jsou podmínky získání značky neznámé.

Graf 10 Otázka č. 6 Dodržujete některé z těchto podmínek?

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

(respondenti mohli vybrat více než jednu odpověď, proto součet procent není 100)

Ve svém zařízení respondenti nejčastěji dodržují využívání úsporných kohoutků a sprch, úsporných myček, praček a WC, využívá je až 80 % dotazovaných. Přibližně stejný počet podniků zavedlo do svého provozu energeticky účinné elektrické spotřebiče a automatické vypínací systémy. V menší počtu zařízení jsou aktivně

vyzváni k úsporám také hosté, jež třídí odpad a pijí filtrovanou vodu. Necelá třetina dotazovaných eviduje hodnoty o spotřebě el. energie. Dodržování všech podmínek uvedlo jen jedno ubytovací zařízení, proto hodnoty tří podmínek byli natolik nízké, že nepředstavovali ani jedno procento.

Otázka č. 7 Vlastníte Vy nebo Váš výrobek/služba ekologickou značkou, jakou?

Z 22 dotazovaných zařízení, vlastní ek. značku pouze jedno zařízení Hotel Penzion Jana v Děčíně, vlastníci evropský EKO certifikát a tedy ekologickou značku Evropské unie.

Otázka č. 8 Pokud ne, je pro Vás získání značky v budoucnu prioritou a proč?

Žádný z dotazovaných nepovažuje do budoucna získání ekologické značky za svou prioritu.

Otázka č. 9 Máte ve svém podniku zavedeno oddělení, které by plnilo funkce „Green managementu“?

Kromě jednoho ubytovacího zařízení, žádné další nevlastní na území Děčínska ekologickou značku, neuvažuje o jejím získání a nemá ve svém provozu zavedeno žádné oddělení, které by plnilo funkce „Green managementu.“

Otázka č. 10 Máte do budoucna nějaké plány na zapojení či rozšíření svých aktivit v rámci udržitelnosti, jaké?

Přestože z předcházejících otázek týkajících se ekologických značek a managementu zaměřeného na životní prostředí a zelené otázky vyplynula současná situace, kdy podniky nemají zájem o získání ekologických značek a nemají zavedeno řízení, které by bylo zaměřené na ekologii, 13 % z nich by rádo do budoucna tuto situaci změnilo. Plány ubytovacích zařízení se zaměřovaly zejména na ekologické hospodaření a šetření svého

okolí s výrazným zájmem naučit takovému myšlení své okolí a své hosty, tímto se chtějí do budoucna zapojit do udržitelného rozvoje cestovního ruchu v regionu.

Otázka č. 11 Co je Vaším hlavním cílem a vizí do budoucna?

Cílem většiny dotazovaných zařízení byla vlastní prosperita, zisk či udržení stávajících a získání nových klientů. Některé podniky uváděly za svůj cíl ekologičtější přístup ve svém provozu, se snahou ovlivnit tak své okolí a své hosty, kteří mají na rozvoj cestovního ruchu i jeho udržitelnost výrazný vliv.

6.3 Vyhodnocení marketingového průzkumu

Z provedeného marketingového průzkumu vyplívá, že převážná část návštěvníků přijíždí do regionu na dobu 1 až 3 dní, nejčastěji za poznáním přírody a využitím tras pro pěší a cykloturistiku. Turisté se do oblasti rádi vracejí, nejvytíženějšími místy Děčínska jsou: Pravčická brána, Soutěsky na řece Kamenici, Hřensko, Tisá, jež je vstupní branou Labských pískovců a turistické trasy.

Pěší turisté si stěžují na pohyb cyklistů po turistických trasách, a to i tam, kde je výslovný zákaz, naopak cyklisté si stěžují na nedostatek cyklotras a zákazy vjezdu do určitých míst. Kvalita značení turistických tras je podle většiny dotazovaných vysoká. Méně spokojenosti však respondenti projeví se způsobem poskytování informací, a to jak o vyskytujících se chráněných druzích, tak o způsobech šetrného, udržitelného cestovního ruchu, dále vidí mezery v ochraně přírody a dalším přispíváním k udržitelnosti. Přesto považují oblast za udržitelnou, znají zásady udržitelnosti a v uspokojivé míře je také dodržují. Potřebné změny popisují jako výraznější poskytování informací a prezentace udržitelného rozvoje regionu v informačních centrech, v médiích, na veletrzích, informačních tabulích a webových stránkách měst a obcí, potřebná je podle dotazovaných také výchova k udržitelnosti již od dětství, aby se snaha o udržitelný rozvoj stal pro každého samozřejmostí.

Až 70 % dotazovaných ubytovacích zařízení na Děčínsku zná pojem udržitelný cestovní ruchu, ale téměř polovina z nich nedodrží žádné zásady udržitelnosti. Ekologickou značku vlastní jedno ubytovací zařízení v regionu, 43 % dotazovaných podmínky získání ekologické značky nezná a žádný z dotazovaných nepovažuje její získání za svou prioritu. Dotazovaná ubytovací zařízení se nezabývají zelenými otázkami, ve svých podnicích neplánují zavádění kroků k přispění k udržitelnému rozvoji oblasti. Za svůj cíl považují prosperitu a zisk, jen malý počet podniků chce těchto cílů dosáhnout i za pomoci ekologického a šetrného přístupu ve svém provozu.

Na základě dotazníkového průzkumu nebyly potvrzeny pracovní hypotézy. Dotazníkové šetření prokázalo, že hlavním cílem návštěvy Děčínska je příroda, ale nepotvrdila se neznalost zásad pobytu na území NP a povědomí o možnostech udržitelného cestovního ruchu. Až 80 % návštěvníků zásady pobytu zná, ne však všichni tyto zásady dodržují. Podniky cestovního ruchu v regionu až na malé výjimky neprokazují snahu zavést do svého provozu zásady udržitelnosti, nemají zájem významně se na udržitelném rozvoji regionu podílet, ani neusilují o získání ekologické značky, negativní přístup podniků v regionu vyvrací druhou pracovní hypotézu.

7. SWOT analýza Děčínska

Analýza SWOT vychází z výstupů situační analýzy, jejím úkolem je souhrnné zhodnocení a zvažování vnitřních faktorů, které jsou určitému území dány. „Vychází z jeho potenciálu (silné a slabé stránky) a faktorů vnějších (také označované jako faktory prostředí), které lze aktéry v území jen obtížně ovlivnit (příležitosti a ohrožení).“ [Vystoupil, 2007, s. 82]

„Analýza SWOT vychází z předpokladu, že organizace dosáhne strategického úspěchu maximalizací předností a příležitostí a minimalizací nedostatků a hrozeb.“ [Horáková, s. 43] Mezi silné stránky může patřit tradice značky, dobré dopravní spojení nebo řádně vyškolený personál. Úkolem analýzy však není poskytnout pouhý výčet silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení, potřeba je zaměřit se na možnosti zachování a posílení silných stránek, odstraňování a eliminaci slabých stránek, určení příležitostí, které lze využít pro další rozvoj a nalezení postupů a prostředků, jak čelit možným ohrožením dalšího rozvoje. SWOT analýza je výchozím krokem pro stanovení strategických vizí, cílů a opatření.

Slouží k základní identifikaci současného stavu regionu. „Tvoří logický rámec vedoucí ke konkrétnímu systematickému zkoumání vnitřních předností a slabin, vnějších příležitostí a ohrožení i k vyslovení základních strategických alternativ, o kterých může podnik uvažovat.“ [Horáková, 2002, s. 46]

Tabulka 5 Hodnocení rozvojových faktorů

Hodnocené faktory	Výkonnost					Důležitost		
	1	2	3	4	5	1	2	3
<i>Přírodní potenciál</i>								
1. Stav přírodních atraktivit	•					•		
2. Členitost reliéfu	•					•		
3. Vhodnost př. prostředí pro rozvoj šetrných f. CR	•					•		
4. Množství turistických cílů	•							•
5. Atraktivnost turistických cílů	•							•
<i>Životní prostředí a ochrana přírody</i>								
6. Sezónnost CR					•	•		
7. Prostorové rozmístění návštěvníků					•	•		
8. Přítomnost organ. zaměřených na udrž. CR		•				•		
9. Uplatňování zásad udržitelnosti v ubyt. zařízeních				•			•	
10. Úroveň udržitelného CR		•				•		
11. Úroveň informovanosti o udržitelném CR					•	•		
<i>Kulturně-historický potenciál</i>								
12. Kulturní, společenské akce		•					•	
13. Kulturně historické památky		•						•
14. Lidová architektura			•				•	
<i>Ubytovací a stravovací zařízení</i>								
15. Nabídka ubytovacích a stravovacích služeb			•				•	
<i>Dopravní obslužnost</i>								
16. Stav dopravní infrastruktury				•			•	
17. Veřejná doprava				•		•		
18. Hustota silniční sítě		•					•	
19. Hustota železniční sítě		•					•	
20. Vodní cesty			•				•	
<i>Turistická infrastruktura</i>								
21. Podmínky pro sportovní CR			•					•
22. Turistické značení				•		•		
23. Úroveň vybavenosti pro pěší turistiku		•						•
24. Úroveň vybavenosti pro cykloturistiku			•					•
25. Nabídka doplňkových služeb				•		•		
26. Informační systém				•		•		
27. Nabídka atrakcí CR	•						•	
<i>Řízení regionu</i>								
28. Pasivita podnikatelských subjektů					•	•		
29. Propagace regionu				•		•		
30. Přeshraniční spolupráce		•				•		
31. Kvalifikace pracovníků CR					•		•	
32. Pohostinnost residentů		•				•		
33. Spolupráce v rámci regionu					•	•		
34. Image území		•				•		
35. Úroveň vzdělání				•				•
36. Koordinace rozvojových aktivit				•		•		
37. Úroveň spolupráce souk. a veř. sektoru				•		•		

Zdroj: Vlastní šetření

K tvorbě SWOT analýzy byly v první fázi vymezeny faktory naplňující podstatu silných a slabých stránek, a to na základě výsledků předchozích analýz a zjištění vyplývajících z dotazníkového šetření či zjištěných skutečností čerpaných ze sekundárních zdrojů. Zhodnocením přírodního potenciálu, životního prostředí a ochrany přírody, kulturně-historického potenciálu, ubytovacích a stravovacích zařízení, dopravní obslužnosti, turistické infrastruktury a marketingového výzkumu, byly vybrány uvedené rozvojové faktory, které byly rozděleny do řešených okruhů dle předchozích analýz. Každý jednotlivý faktor byl ohodnocen z hlediska posouzení jeho stavu, hodnotící škála byla od 1 do 5, kde 1 = velmi dobrý, 2 = dobrý, 3 = průměr, 4 = špatný a 5 = velmi špatný. Zároveň byla u každého faktoru ohodnocena jeho důležitost od 1 do 3, kde 1 = vysoká, 2 = průměrná a 3 = nízká.

Tabulka 6 Matice Důležitost/Výkonnost

		Výkonnost	
		Nízká	Vysoká
Důležitost	Vysoká	6,7,11,17,22,25,26,28,29,33,36,37 1 potřeba posílit	1,2,3,8,10,30,32,34 2 udržet pozici
	Nízká	35 3 není prioritou	4,5,13,23 4 nízká důležitost

Zdroj: Vlastní šetření

Výsledky hodnocení rozvojových faktorů byly zpracovány v matici, na jejímž základě byly stanoveny silné stránky, které je nutné udržet a slabé stránky s potřebou posílení.

Tabulka 7 Hodnocení Příležitostí

Příležitost	Pravděpodobnost úspěchu					Přitažlivost		
	1	2	3	4	5	1	2	3
<i>Životní prostředí a ochrana přírody</i>								
1. Rozvoj ekoturistiky	•					•		
<i>Dopravní obslužnost</i>								
2. Ekologické formy dopravy		•					•	
3. Využití řeky Labe pro CR		•				•		
<i>Turistická infrastruktura</i>								
4. Rozšíření služeb IS, vytvoření inf. sítě		•				•		
<i>Řízení regionu</i>								
5. Aktivní přístup měst k rozvoji udrž. CR				•			•	
6. Regulace rozvoje CR celého území				•		•		
7. Rozvoj příhraniční spolupráce	•					•		
8. Propagace regionu jako destinace CR				•		•		
9. Nákupní potenciál německých turistů	•					•		
10. Využití fondů a programů EU	•					•		
11. Zpracování rozvojových koncepcí		•					•	
12. Příchod investorů				•			•	
13. Rozvoj neziskových organizací				•				•
14. Zapojení veřejnosti do procesů regionu		•				•		
15. Vzdělávání obyvatel		•						•
16. Zařazení mezi památky UNESCO		•				•		
17. Financování místní samosprávy		•						•
18. Systém financování region. sdružení			•				•	

Zdroj: Vlastní šetření

Tabulka 8 Hodnocení Ohrožení

Ohrožení	Pravděpodobnost výskytu					Závažnost		
	1	2	3	4	5	1	2	3
<i>Přírodní potenciál</i>								
1. Úpadek př. prostředí nedost. fin. podpory					•	•		
2. Nárůst vandalismu				•		•		
<i>Životní prostředí a ochrana přírody</i>								
3. Zatížení území zvýšením sezónnosti	•					•		
4. Projekty nerespektující udržitelný rozvoj				•		•		
5. Pohyb návštěvníků mimo hranice NP			•				•	
<i>Dopravní obslužnost</i>								
6. Zatížení území automobilovou dopravou		•				•		
<i>Řízení regionu</i>								
7. Nízká podpora podnikatelů ze strany státu		•						•
8. Odliv kvalifikované pracovní síly				•		•		
9. Pasivita podnikatelů	•					•		
10. Výstavba bez ohledu na charakter zón NP			•			•		
11. Nepochota spolupráce veř. a souk. sektoru		•				•		
12. Zařazení mezi památky UNESCO		•				•		
13. Neregulovaný rozvoj CR		•				•		
14. Finanční náročnost, omezenost zdrojů		•				•		

Zdroj: Vlastní šetření

Z předcházejících analýz, sekundárních zdrojů a marketingového průzkumu byly navrženy možné příležitosti a ohrožení regionu. Každý faktor byl ohodnocen z hlediska pravděpodobnosti výskytu či úspěchu, hodnotící škálou od 1 do 5, kde 1 = velmi dobrý, 2 = dobrý, 3 = průměr, 4 = špatný a 5 = velmi špatný. Zároveň byla u každého faktoru ohodnocena přitažlivost příležitosti či závažnost ohrožení ve škále od 1 do 3, kde 1 = vysoká, 2 = průměrná a 3 = nízká. Přestože se příležitosti a ohrožení regionu vztahují k vnějšímu prostředí, byly rozděleny do řešených okruhů dle předchozích analýz na stejném principu jako hodnocené rozvojové faktory, tak aby byla zřejmá návaznost silných a slabých stránek na využití příležitostí a potlačení možných ohrožení.

Tabulka 9 Matice Pravděpodobnost úspěchu příležitosti/Přitažlivost

		Pravděpodobnost úspěchu příležitosti	
		Vysoká	Nízká
Přitažlivost	Vysoká	1,3,4,7,9,10,14,16 1 výborné příležitosti	6,8 2
	Nízká	15,17 3	13 4 nevýznamné příležitosti

Zdroj: Vlastní šetření

Tabulka 10 Matice Pravděpodobnost výskytu ohrožení/Závažnost

		Pravděpodobnost výskytu ohrožení	
		Vysoká	Nízká
Závažnost	Vysoká	3,6,9,11,12,13,14 1 výrazné ohrožení	1,2,4,8 2
	Nízká	7 3	4 málo závažné ohrožení

Zdroj: Vlastní šetření

Výsledky hodnocení jednotlivých faktorů byly opět promítnuty do výsledných matic zobrazujících výborné a nevýznamné příležitosti, výrazné a málo závažné ohrožení.

Tabulka 11 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<p><i>Přírodní potenciál</i></p> <p>Stav přírodních atraktivit</p> <p>Členitost reliéfu</p> <p>Vhodnost př. prostředí pro rozvoj šetrných f. CR</p> <p>Atraktivnost turistických cílů</p> <p>Množství turistických cílů</p> <p><i>Životní prostředí a ochrana přírody</i></p> <p>Úroveň udržitelného CR</p> <p>Přítomnost organizací zaměřených na udržitelný CR</p> <p><i>Kulturně-historický potenciál</i></p> <p>Kulturně-historické památky</p> <p><i>Turistická infrastruktura</i></p> <p>Úroveň vybavenosti pro pěší turistiku</p> <p><i>Řízení regionu</i></p> <p>Přeshraniční spolupráce</p> <p>Pohostinnost residentů</p> <p>Image území</p>	<p><i>Životní prostředí a ochrana přírody</i></p> <p>Sezónnost CR</p> <p>Prostorové rozmístění návštěvníků</p> <p>Úroveň informovanosti o udržitelném CR</p> <p><i>Dopravní obslužnost</i></p> <p>Veřejná doprava</p> <p><i>Turistická infrastruktura</i></p> <p>Nabídka doplňkových služeb</p> <p>Informační systém</p> <p>Turistické značení</p> <p><i>Řízení regionu</i></p> <p>Koordinace rozvojových aktivit</p> <p>Propagace regionu</p> <p>Úroveň spolupráce</p> <p>Spolupráce v rámci regionu</p> <p>Pasivita podnikatelských subjektů</p> <p>Úroveň vzdělání</p>
Příležitosti	Ohrožení
<p><i>Životní prostředí a ochrana přírody</i></p> <p>Rozvoj ekoturistiky</p> <p><i>Dopravní obslužnost</i></p> <p>Využití řeky Labe pro CR</p> <p><i>Turistická infrastruktura</i></p> <p>Rozšíření služeb IS, informační síť</p> <p><i>Řízení regionu</i></p> <p>Zařazení mezi památky UNESCO</p> <p>Využití fondů a programů EU</p> <p>Rozvoj příhraniční spolupráce</p> <p>Nákupní potenciál německých turistů</p> <p>Zapojení veřejnosti do procesů regionu</p>	<p><i>Životní prostředí a ochrana přírody</i></p> <p>Zatížení území prohloubením sezónnosti</p> <p><i>Dopravní obslužnost</i></p> <p>Zatížení území automobilovou dopravou</p> <p><i>Řízení regionu</i></p> <p>Zařazení mezi památky UNESCO</p> <p>Neregulovaný rozvoj CR</p> <p>Pasivita podnikatelů</p> <p>Finanční náročnost, omezené finanční zdroje</p> <p>Neochota spolupráce veřejného a soukromého sektoru</p>

Zdroj: Vlastní šetření

Přírodní potenciál

Území Děčínska disponuje ojedinělou přírodní krajinou. Typická je značná členitost krajiny na poměrně malém území, přibližně $\frac{3}{4}$ rozlohy regionu tvoří chráněné krajinné oblasti v čele s NP. Výhodná je poloha na hranici s Německou republikou, s níž probíhá spolupráce nejen z pohledu Českosaského Švýcarska, ale také v rámci Euroregionu Labe – Elbe a Nisa a mezi partnerskými městy, rozvoj této spolupráce je pro budoucnost regionu významnou příležitostí.

Turistická infrastruktura

Slabé stránky děčínského regionu představující problémy, které je potřeba řešit projevují se zejména v nevyhovujícím informačním systému a turistickém značení, které vyhovuje svým počtem a účelem v podobě směrování k atraktivitám, ale chybí jednotnost provedení, vícejazyčná provedení a informace o objektech v terénu. Nabídka doplňkových služeb je omezená a málo pestrá, její zkvalitnění a rozvoj může přispět ke zvýšení návštěvnosti mimo hlavní sezónu či přispět k řešení nevyhovujícího prostorového rozmístění návštěvníků. K tomu je potřeba rozvíjet doplňkovou vybavenost především v okrajových částech chráněných krajinných oblastí či mimo ně.

Životní prostředí a ochrana přírody

K řešení otázky sezónnosti a prostorového rozmístění návštěvníků, vytvářející vysoké zatížení území, které je v rozporu s požadavky ochrany přírody a krajiny i principy šetrného cestovního ruchu, je potřeba stimulovat poptávku cíleně mířenou nabídkou, pomocí zkvalitnění informačního systému, veřejné dopravy, kvalitní ekologickou výchovou, vzděláváním a osvětou. Z hlediska časového zatížení oblasti je třeba rozmělnit koncentraci návštěv i mimo letní sezónu i v rámci rozložení návštěv během dne. Rozvoj cestovního ruchu je třeba směřovat ke způsobům, které nezvyšují tlak na atraktivní lokality.

Dopravní obslužnost

V rámci veřejné dopravy je třeba sladit roztržitou nabídku chybějících a v některých částech oblasti nadbytečných souběžných spojů, dále je nutné vyřešit časovou návaznost spojů. Ke snížení zatížení oblasti osobní automobilovou dopravou může přispět právě rozvoj veřejné dopravy či zefektivnění návaznosti parkovacích ploch s vazbou na infrastrukturu cestovního ruchu. V rámci propagace regionu chybí jednotná ucelená nabídka služeb, provázání do produktových balíčků, vhodné je například vytvoření souborného periodika informujícího o aktuálním dění a chystaných akcích v regionu.

Řízení regionu

V rámci propagace je například vhodné využít cenové politiky, která také může přispět k regulaci počtu, struktury a prostorového rozmístění návštěvníků. K zefektivnění propagace regionu je možné využít případnou nominaci Pravčické brány na seznam UNESCO, marketingová kampaň spojená s případným zapsáním na seznam, však může oblasti uškodit prostřednictvím nárůstu návštěvnosti a s tím spojeným přetížením oblasti. Do budoucna je třeba zaměřit se na rozvoj lodní dopravy, hipoturistiky, šetrných forem cestovního ruchu, výchovy a vzdělanosti, a to za využití spolupráce v rámci regionu i na mezinárodní úrovni. Každý rozvoj s sebou přináší nejen pozitiva, je třeba neustále vnímat dopady na přírodní a životní prostředí, které je pro cestovní ruch v daném regionu zásadní. Přílišná propagace, přináší nadměrný počet turistů, proto je třeba zaměřit ji na méně známé cíle či na návštěvu v období mimo sezóny.

V případě neregulovaného a nekoordinovaného rozvoje cestovního ruchu hrozí ztráta atraktivity daných oblastí a změna charakteru a krajinného rázu. V případě neuváženého předimenzování vysoce kapacitních objektů hrozí negativní ovlivnění image oblasti a změny v dosavadním vnímání oblasti návštěvníky. Děčínsko by tak přišlo o jednu ze svých silných stránek. V regionu se projevují slabé impulsy ke spolupráci na úrovni obcí, nízké povědomí a pasivita mezi subjekty o výhodách vzájemné spolupráce.

8. Hlavní problémy rozvoje cestovního ruchu na Děčínsku

Cestovní ruch je považován za prostředek ke zvyšování ekonomické úrovně státu a životní úrovně jeho obyvatel. Vedle nesporných přínosů může cestovní ruch ovlivnit destinaci negativně. „Udržitelný rozvoj má tři rozměry: ekonomický, sociální a environmentální. Náplní ekonomického rozměru je udržitelný hospodářský rozvoj spojený s rostoucími příjmy obyvatel. Sociální rozměr obsahuje potřebu důstojného života a rozvoje lidské osobnosti, zdraví, vzdělání, sociálního uznání, spravedlivosti, soudržnosti a rozvoje kultury. Toho lze dosáhnout dobrým fungováním rodiny, obcí, občanské společnosti a veřejných institucí. Environmentální rozměr představuje nutnost zachovat dlouhodobě na přijatelné úrovni statky a služby, které lidské společnosti poskytuje příroda. Ty zahrnují energii, suroviny, prostor, kapacitu absorbovat odpady a zdravé podmínky pro život lidí.“ [Národní strategie udržitelného cestovního ruchu, online, 2009, s. 14]

Z toho vyplývá, že potřeba udržitelného rozvoje není vyvolána pouze environmentálními limity, ale také limity ekonomickými a sociálními, vyplývajícími ze zvyšujících se konkurenčních tlaků globální ekonomiky a s tím související globální problémy, např. přelidnění, znečišťování biosféry (pevné a tekuté komunální odpady, skleníkové plyny atd.), nadměrné čerpání obnovitelných i neobnovitelných zdrojů, globalizace a unifikace spotřeby, chování, kultury, prožitků. „Tam, kde jsou počty turistů příliš velké a jejich chování může mít škodlivé následky, se tradičně vyvíjela snaha jejich chování usměrňovat a tak minimalizovat jeho negativní dopady. [Horner, Swarbrooke, 2003, s. 402] V oblastech jako je Děčínsko, kde převážnou část krajiny tvoří chráněná území, je obzvláště důležité znát možné dopady cestovního ruchu a snažit se eliminovat či co nejvíce zmírnit daná rizika.

8.1 Environmentální rozměr

Z pohledu životního prostředí se cestovní ruch stává pro danou oblast přínosem ve formě příjmů ze vstupného do přírodních atraktivit, poplatky za rybářský lístek,

lázeňské poplatky, pomáhající financování ochrany přírodních zdrojů. Cestovní ruch může pomoci vzbudit u veřejnosti pocit důležitosti ochrany životního prostředí. Rozvoj cestovního ruchu může mít negativní vliv na přírodní památky a rezervace v podobě vymírání živočišných a rostlinných druhů, např. vykácením lesů, zvýšenou stavební aktivitou, hlukem či zvýšeným počtem automobilů. Budování turistické infrastruktury způsobuje zvýšení hluku, spotřeby surovin a zplodin. Nebezpečím je odlesňování pro vybudování lyžařských komplexů, které mohou způsobit erozi půdy. S rozvojem cestovního ruchu na Děčínsku je třeba dbát na ochranu přírodních atraktivit a výchovu obyvatel a návštěvníků k jejich ochraně.

„Ukazuje se, že masový rozvoj cestovního ruchu může ohrozit kvalitu přírody v oblastech, kde se enormně soustřeďuje. Rovnováha mezi přírodou a společností je stále více narušována.“ [Hrala, 1996, s. 14] V destinacích cestovního ruchu při snaze o trvale udržitelný turismus je třeba přihlížet k únosné kapacitě prostředí. „Koncept únosné kapacity území – tj. kolik turistů je destinace schopna pojmout, aniž by došlo k poškození životního prostředí, k dopadům na místní obyvatelstvo nebo na zážitky turistů – je důležitý pro plánování a řízení rozvoje cestovního ruchu v území.“ [Vystoupil, 2007, s. 12]

Rozložení turistů na území NP je velmi nerovnoměrné, nejvíce je zatížena západní část s nejnámějšími atraktivitami, jako je Pravčická brána a Soutěsky na řece Kamenici a hlavní vstupní bod do oblasti, tedy Hřensko. Pravčická brána je nejfrekventovanějším místem Národního parku, v letní sezóně ji denně navštíví až 1 700 turistů, nejužším místem je vyhlídka, kde často bývá překročen limit průchodnosti, návštěvníci se zde musejí zastavovat a čekat, aby mohli projít. Návštěvnost Soutěsek je více závislá na počasí, u Edmundovy soutěsky bylo za den zaznamenáno až 1 800 turistů v obou směrech. V současné době zvažovaná nominace Českého Švýcarska do seznamu světového přírodního dědictví UNESCO, může danou situaci ještě zhoršit. Podle nejméně příznivé varianty vzroste počet turistů v oblasti Pravčické brány v krátkodobém horizontu až o 20 %. [publikace Kolpron, online, 2009], [Příloha 4] Je tedy potřeba nalézt způsob jakým zachovat přirozený rozvoj cestovního ruchu v dané oblasti, avšak takovým způsobem, který zajistí ochranu prostředí, památek, životního

prostředí, identity regionu či unikátní kulturu obyvatel, tak aby nadále mohla žít svým životem.

Z výsledků SWOT analýzy vyplývá nutnost zaměřit se na zlepšení stavu informačního systému a turistického značení, který nevyhovuje svým obsahem a nejednotností. Nabídka doplňkových služeb je omezená a málo pestrá, její zkvalitnění a rozvoj může přispět ke zvýšení návštěvnosti mimo hlavní sezónu či přispět k řešení nevyhovujícího prostorového rozmístění návštěvníků. Rozvoj cestovního ruchu je třeba směřovat ke způsobům, které nezvyšují tlak na atraktivní lokality. V rámci veřejné dopravy veřejné dopravy je třeba sladit rozšířenou nabídku chybějících a v některých částech oblasti nadbytečných souběžných spojů, dále je nutné vyřešit časovou návaznost spojů. Ke snížení zatížení oblastí osobní automobilovou dopravou může přispět právě rozvoj veřejné dopravy či zefektivnění návaznosti parkovacích ploch s vazbou na infrastrukturu cestovního ruchu.

8.2 Sociální rozměr

Cestovní ruch je zdrojem vytváření pracovních míst a podpory sociálního rozvoje, zmírňuje chudobu a posiluje komunitu v destinaci. V současnosti je cestovní ruch na Děčínsku významným zdrojem pracovních míst. Prostřednictvím cestovního ruchu se vytváří vzájemné vztahy mezi místními obyvateli a turisty, v dotazníkovém průzkumu návštěvníci vyjadřovali spokojenost s vlídností místních obyvatel, v menší míře pak projevovali spokojenost i s přístupem pracovníků v oblasti cestovního ruchu. Přínosem je záchrana a udržování kulturních tradic a historie destinace. Negativní dopady hrozí v případě konfliktu a nepřátelství domácích obyvatel vůči návštěvníkům destinace. Příčinou konfliktu může být např. zvyšování nákladů. Přístup residentů a pracovníků jednotlivých zařízení vůči účastníkům cestovního ruchu může ovlivnit image celého regionu. Nejlepší image v rámci regionu má NP České Švýcarsko, v rámci situování Děčína do Ústeckého kraje, může špatná pověst a image celého kraje ovlivnit image regionu Děčínsko.

8.3 Ekonomický rozměr

Turisté, kteří navštíví region Děčínsko, s sebou přivázejí své volné peněžní prostředky, tedy jejich výdaje v této oblasti zvyšují příjmy oblasti a její ekonomickou situaci. Z tohoto pohledu je pro okres výhodné nalákat a vytvořit pro turisty takové podmínky, aby zde trávili více dní. Turisté navštěvující Děčínsko přijíždějí převážně pouze na 1 až 3 dny. Přínosem mohou být přímé zdroje, které vytváří přijíždějící zahraniční turisté a domácí turisté, kteří do destinace přináší své peníze. Dále jsou to zdroje nepřímé, kdy za pomoci cestovního ruchu jsou vytvářeny pracovní příležitosti, tím i mzdy a možnost další spotřeby či investice. Cestovní ruch přináší příjmy podnikatelů z prodeje zboží a služeb, příjmy do veřejných rozpočtů z daní a poplatků. To vše přispívá k rozvoji destinace. [Foret, 2001] Cestovní ruch vytváří pracovní místa a tím samozřejmě i mzdy, které umožňují další spotřebu a investice. Cestovní ruch je také zdrojem příjmů z daní a poplatků plynoucích do místních i státního rozpočtu. Zvýšení příjmů okresu přináší podnikatelé v oblasti cestovního ruchu, kteří své tržby používají na investici a rozvoj na území regionu. Negativní vliv cestovního ruchu na ekonomickou situaci konkrétního území se může projevovat ve formě skrytých nákladů jako následku rozvoje cestovního ruchu. Tyto náklady například představují výdaje na výstavbu infrastruktury či důsledek růstu cen spojených s rostoucí popularitou oblasti. „Proti rozvoji cestovního ruchu vystupuje řada kritiků, jejichž námitky se stavějí nad prokazatelné ekonomické zisky. Upozorňují na to, že „masy turistů mohou přemoci přírodu tam, kde ji cestovní ruch využívá pro své potřeby“ (např. výstavba hotelů kazí pobřeží či horské oblasti, příliš mnoho výprav turistů do přírodních rezervací a národních parků vede k jejich devastaci). V oblastech koncentrace cestovního ruchu místní obyvatelstvo může postupně ztrácet sociální identitu. Masový rozvoj internacionalizace cestovního ruchu mohou být spojeny s řadou negativních sociálních jevů (růst narkomanie a pašování drog, prostituce i terorismu případně i rasového napětí apod.)“ [Hrala, 1996, s. 11]

9. Vymezení priorit, cílů a opatření udržitelného rozvoje cestovního ruchu na Děčínsku

Důležitou součástí všech strategických dokumentů je návrhová část koncipovaná od hrubých obecných formulací ke konkretizovaným, více či méně detailnějším výstupům. Obecnější formulace, vstupující převážně do strategických vizí, cílů i priorit, jsou součástí dokumentu, který je primárně určen k vytipování oblastí a okruhů, jimž má být věnována zvýšená pozornost a které mají být v blízké budoucnosti řešeny. [Vystoupil, 2007]

9.1 Strategické vize

Je popisem ideálního stavu rozvoje daného území v delším časovém horizontu, rámcově určující globální cíl a základní směry a očekávané výsledky rozvojového procesu. Může být vyjádřena jak jednou zásadní tezí, tak i několika zobecňujícími „strategickými“ formulacemi, což se také někdy označuje jako „základní a rozšířené znění“ vize.“ [Vystoupil, 2007, s. 84] Strategická vize regionu má být konkrétní, charakterizující budoucí žádoucí stav.

Strategická vize Děčínska:

Děčínsko je moderním regionem uplatňující environmentálně šetrné technologie, s environmentální a sociální odpovědností ekonomických subjektů, kde za pomoci uplatňování principu partnerství dochází ke skloubení moderních forem cestovního ruchu s nezaměnitelnou krásou a hodnotou místní přírodní krajiny.

Strategická vize Děčínska se zaměřuje na unikátní přírodu Národního parku České Švýcarsko jako hlavní lákadlo cestovního ruchu. K naplnění vize je potřeba vyřešit

otázky týkající se rozmělnění návštěvnosti i mezi méně známé atraktivitu, zajistit rovnoměrnější návštěvnost během celého roku, stimulovat místní obyvatelstvo k podpoře cestovního ruchu přinášející nová pracovní místa, zabezpečit dostatečně širokou infrastrukturu a lokalizovat ji s ohledem na potřeby chráněných oblastí, na základě partnerství zajistit úzkou spolupráci se sousedními regiony ve Spolkové republice Německo a v neposlední řadě zajistit, aby standardem chování ekonomických subjektů byla environmentální a sociální odpovědnost.

9.2 Hlavní cíle, priority a opatření

Strategické cíle jsou „pozitivní“ formulací hlavních problémů a vyjadřují, čeho chce zainteresovaný subjekt (organizace, společnost) ve spolupráci s dalšími subjekty cestovního ruchu dosáhnout. „Dalším možným hierarchickým stupněm je úroveň priorit. Jedná se o určitý mezičlánek, v každém dokumentu nejsou a nemusí být obsaženy. Jejich vhodná formulace představuje způsoby nebo cesty, jak dosáhnout daných strategických cílů. V některých případech jsou však priority ztotožněny se strategickými cíli a překrývají se. [Vystoupil, 2007, s. 87] Ke každému cíli zpravidla existuje více než jedna priorita. Na nejnižší hierarchické úrovni návrhové části strategických dokumentů stojí opatření, specifikací opatření vznikají aktivity, které mohou být formulovány jako projekty.

Vymezení jednotlivých priorit strategických cílů:

Strategický cíl 1. Zajištění udržitelného cestovního ruchu v regionu

Priorita 1.1: Využití veřejné dopravy ke snížení zatížení regionu automobilovou dopravou

Priorita 1.2: Rozvoj infrastruktury CR doplňkových služeb

Priorita 1.3: Rozvoj ekologicky šetrných forem cestovního ruchu

Strategický cíl 2. Uplatňování principů destinačního managementu

- Priorita 2.1: Partnerství a spolupráce na úrovni místní, regionální, meziregionální i příhraniční
- Priorita 2.2: Koordinovaný a regulovaný rozvoj regionu
- Priorita 2.3: Zapojení veřejnosti do rozvojových aktivit regionu
- Priorita 2.4: Rozmělnění prostorového a časového rozmístění návštěvníků v regionu
- Priorita 2.5: Výchova k udržitelnému cestovnímu ruchu

Strategický cíl 3. Využití marketingu v destinaci

- Priorita 3.1: Marketingový výzkum a monitoring návštěvnosti
- Priorita 3.2: Tvorba produktů a produktových balíčků
- Priorita 3.3: Kvalitní a cílená marketingová komunikace regionu
- Priorita 3.4: Sladění prvků marketingové mixu

- Priorita 1.1: Využití veřejné dopravy ke snížení zatížení regionu automobilovou dopravou

Pro šetrný rozvoj regionu, je zapotřebí snížit vliv dopravy na znečišťování přírodního prostředí, jedním ze způsobů snížení negativního vlivu dopravy je omezení individuální automobilové dopravy ve prospěch dopravy veřejné. Uvedenou prioritou se zabývají dva strategické rozvojové dokumenty, zpracovaná strategie Ústeckého kraje a koncepce rozvoje Českého Švýcarska, pro území Děčínska nejsou zpracovány jiné dokumenty zabývající se rozvojem cestovního ruchu. Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje na období 2010 – 2015 (dále Strategie ÚK) navrhuje opatření: Zlepšení dopravní dostupnosti turistických cílů se zaměřením na výstavbu záchytných parkovišť ve venkovských regionech. V rámci Koncepce cestovního ruchu v Českém Švýcarsku (dále Koncepce ČŠ) byla navržena opatření: Modernizace a doplnění

infrastruktury veřejné dopravy se zaměřením na zpracování dokumentace a návaznosti parkovišť.

Opatření 1.1.1: Pořízení novějších typů dopravních prostředků, investice do pořízení ekologických autobusů, zajištění jejich provozu zejména v oblastech Tisé, Hřenska, Růžové a Jetřichovic. Motivace dopravců k poskytování kvalitních služeb, např. při dosažení určitého počtu nových dopravních prostředků, využívání ekologicky vhodných principů při provozu služeb apod., poskytnutí možnosti získání výhodných míst v propagačních materiálech, propagace ze strany měst či finanční podpora.

Opatření 1.1.2: Sladit návaznost spojů železniční a autobusové dopravy, zvláště v oblasti Dolní Poustevny, zde zcela chybí dopravní spojení Dolní Poustevna – Sebnitz.

Opatření 1.1.3: Vytvoření systému slev, například jednotné regionální jízdenky, existuje zde možnost rozšíření platnosti jízdenky v rámci německé strany, zapojení dopravních podniků městské hromadné dopravy v Děčíně, České Kamenici, Hřensku, Tisé, provozovatelů příměstské autobusové dopravy, českých drah, případně i provozovatelů lodní dopravy, do tvorby regionálních jízdenek.

Opatření 1.1.4: Revitalizace autobusových zastávek a železničních budov ve venkovských oblastech – Jílové, Růžová, Chřibská.

Opatření 1.1.5: Posílení autobusových spojů k uspokojení poptávky na lince mezi Krásnou Lípou, Jetřichovicemi, Českou Kamenicí a Hřenskem.

Opatření 1.1.6: Zajištění dostupnosti turistických cílů a návaznosti parkovacích ploch na turistické stezky v Hřensku.

Priorita 1.2: Rozvoj infrastruktury CR doplňkových služeb

Rozvoj infrastruktury ve smyslu jejího rozšíření a zkvalitnění může mít vliv na prodloužení pobytů návštěvníků, díky nabídce doplňkových služeb se v regionu zdrží

déle. Budování doplňkové infrastruktury v souladu s přírodou a místní krajinou může přispět k rovnoměrnějšímu rozmístění návštěvníků v prostoru i čase. V rámci Koncepce ČŠ byla navržena opatření: Posílení nabídky doplňkových služeb a opatření: Revitalizace nabídky možnosti koupání v regionu.

Opatření 1.2.1: Pořádání seminářů poskytující informace či pomoc místním podnikatelům k rozšíření svých aktivit, motivace podnikatelů k výstavbě a vytváření nové nabídky doplňkových služeb, např. zařazení na atraktivní místa v propagačních materiálech, informace o podnikateli na stránkách města apod.

Opatření 1.2.2: Organizování akcí s možností setkávání subjektů poskytujících nejrůznější služby, za účelem informování a motivování k vzájemné spolupráci při vytváření společných produktových balíčků nebo společného vstupného, návštěva u jednoho subjektu sleva či volný vstup u jiného subjektu, možnost ovlivnění časového rozložení návštěvnosti např. platností volných (získaných při návštěvě určité atraktivity) vstupenek ve vymezeném časovém období » vstupenky regionu.

Opatření 1.2.3: Výstavba a modernizace relaxačních a sportovních hal, aquacenter mimo jádro národního parku, na okrajích měst Srbské Kamenice, České Kamenice, v okolí Arnoltic, Maxiček, Jílového, Huntírova a Děčína. Návaznost služeb na mimo regionální produkty lázeňských pobytů v Teplicích i Sasku.

Priorita 1.3: Rozvoj ekologicky šetrných forem cestovního ruchu

Nejsilnější stránkou regionu Děčínska je krajinný ráz a přírodní bohatství, přírodní prostředí se tak stává klíčovým zdrojem cestovního ruchu v destinaci, proto je potřeba prostředí chránit před neuváženým rozvojem nerespektující udržitelnost krajiny. V rámci Koncepce ČŠ byla navržena opatření: Rozšíření značených (tematických) okruhů pro pěší turisty se zaměřením na návrhy okruhů a opatření: Posílení specifických forem cestovního ruchu a lokálních produktů vycházejících z místních tradic se zaměřením na zmapování a zhodnocení možností a jejich podpora.

Opatření 1.3.1: Budování hipotras s přeshraničním propojením a kvalitním tur. značením. Prodloužení trasy z Vysoké Lípy do Jetřichovic s možností ustájení.

Opatření 1.3.2: Rozvoj agroturistiky a s tím spojený rozvoj odpovídající ubytovací kapacity ve formě kozích či jeleních farem, jízdáren apod. na rančích a jezdeckých klubech v Klečově, Na Stodolci, Na Tokáni, v Dolní Chříbské a Rybništi.

Opatření 1.3.3: Rozvoj sítě turistických tras a cyklotras, přednost budování turistických tras, které jsou vzhledem k charakteru NP šetrnější, v rámci budování sítě cyklistických tras zvyšování počtu zařízení zapojených do programu „Cyklisté vítáni“

Opatření 1.3.4: Znovuosídlení venkovských usedlostí a zahájení hospodaření s následným využitím pro agroturistiku, ruční výroba skla, jež má tradici v Kamenickém Šenově se sklářskou školou a v Kytlicích a obnova mlýnů v Arnoliticích, v osadě Kopec a v Kyjově.

Opatření 1.3.5: Rozvoj venkovské turistiky mimo velká turistická centra v Doubicích, Dolní Chříbské, Arnoliticích, Kyjově, Kytlicích, v osadách Kopec, Mezní Louka, Kamenická Stráň a Zadní Doubice.

Opatření 1.3.6: Podpora pobytů v přírodě (pěší turistika, cykloturistika, hipoturistika, fotografování volně žijících živočichů,...) a lesní turistiky, pobyty v lesním prostředí s pozorováním, stopováním zvířat, poznáváním stop, charakteru biotopů, s možností účasti na lesních pracích, sázení stromků za účasti odborných průvodců. Pobyty v lesním prostředí Mezní Louky u Hřenska nebo v oblastech přírodní rezervace Čabel a Rybník u Králova mlýna.

Priorita 2.1: Partnerství a spolupráce na úrovni místní, regionální, meziregionální i příhraniční

Destinační řízení regionu jako jednotné turistické destinace uplatňující společnou tvorbu udržitelných a konkurenceschopných produktů, společnou propagaci produktů, společný

marketing, řízení komunikace i finanční činnosti jsou založeny na partnerství a kvalitní spolupráci. V rámci Strategie ÚK byla navržena opatření: Přerozdělení kompetencí mezi krajem a dalšími subjekty veřejné správy a opatření: Navázání a rozšíření spolupráce se subjekty mimo samosprávu s úpravou grantové podpory cestovního ruchu.

Opatření 2.1.1: Podpora a propagace činnosti spolků a sdružení pořádajících výstavy, akce, semináře apod., podpora tradičních akcí v regionu za účasti místních subjektů, poskytování informací o výhodách, které může vzájemná spolupráce subjektům přinést.

Opatření 2.1.2: Využití rozvojových programů a finančních fondů k rozvoji regionu, společná snaha měst, obcí a podnikatelských subjektů o využití dotačních programů, zajištění poradenské činnosti poskytující potřebné informace o dotačních titulech a podmínkách získávání finančních prostředků

Opatření 2.1.3: V rámci spolupráce svazků obcí a podnikatelských subjektů přípravy projektů v oblasti venkovské turistiky a agroturistiky – výstavba jízďáren, odpovídajících ubytovacích zařízení, společná propagace.

Opatření 2.1.4: Péče o vyhlídky, stezky a turistické trasy ve spolupráci měst a obcí, svazků obcí, neziskových organizací, správ velkoplošných chráněných oblastí a podnikatelských subjektů.

Opatření 2.1.5: Společné navazování a programování regionálních i mimoregionálních produktů, tematicky zaměřených na vinařství ve spolupráci s Žateckem, Litoměřickem, wellness a zdravý životní styl ve spolupráci s Teplicemi a Saskem.

Opatření 2.1.6: Tvorba a příprava programů a produktů šetrného cestovního ruchu ve spolupráci s neziskovými i dalšími organizacemi, pořádání akcí ve spolupráci s Nadací partnerství a místních organizací, např. obdobné akce jako Den Země v Brně

s programem pro rodiče s dětmi s přírodní tematikou, možnosti výsadby stromků, výchova k udržitelnosti.

Opatření 2.1.7: Mezinárodní spolupráce při pořádání kulturních, sportovních i společenských akcí s německou stranou, posílení vztahů v rámci Euroregionů a Českosaského Švýcarska – společné produktové balíčky, společná tvorba propagačních materiálů, informačních systémů apod. Možnost využití atraktivit německé strany, návštěva pevnosti Königstein, skalního města Bielatal a vyhlídkového místa Bastei spojená s návštěvou atraktivit na české straně národního parku, Tiské stěny, Rájecké stěny, skály v Ostrově a Sněžník.

Priorita 2.2: Koordinovaný a regulovaný rozvoj regionu

V případě nekoordinovaného územního rozvoje může dojít k tvorbě nevratných kroků, které mohou být příčinou změny charakteru krajinného rázu. Nevhodnými kroky v rozvoji regionu může dojít ke změně image regionu a ztrátě konkurenční výhody. V rámci Strategie ÚK byla navržena opatření: Ustavení destinační organizace v turistických regionech a vymezení okruhu jejích činností. V rámci Koncepce ČS byla navržena opatření: Ustavení řídicí struktury cestovního ruchu.

Opatření 2.2.1: Dokončení návrhu a tvorba řídicího orgánu regionu dohlížejícího na regulaci udržitelného rozvoje regionu a destinační management Děčínska, úkolem řídicího orgánu by mělo být dohlížení nad rozvojovými plány a opatřeními či hodnocení možných vlivů budoucího rozvoje, včetně dopadů možného zapsání Pravčické brány na seznam památek UNESCO a navržení možných řešení těchto dopadů, s návazností na Ústecký kraj poradenství a využití grantových možností, mediálních kampaní Děčínska, osvěta. Využití zkušeností kvalitního destinačního managementu o.p.s. České Švýcarsko, rozšíření na celé území Děčínska.

Opatření 2.2.2: Jasně rozdělení kompetencí, aby byly odstraněny duplicity a nadbytečné činnosti, jasně delegované pravomoci a aktivity pro regiony, města i obce.

Delegování marketingových činností na vytvořené regiony (region Tisé = Tisá, Jílové, Ostrov, Sněžník, region Českého Švýcarska = Hřensko, Jetřichovice, Děčín, Doubice, Janov, Rynartice, Mezní Louka, Růžová, Srbská Kamenice, Všemily, Vysoká Lípa, Arnoltice, Labská Stráň, Kyjov, Brtníky, Stará Oleška, Jánská, region Lužické hory =, Krásná Lípa, Chřibská, Jiřetín p. Jedlovou, Rybníště, Brtníky, Staré Křečany, Kunratice), tisk propagačních materiálů (využívající jednotnou značku a styl pro celý region), tvorba turistických produktů, správa portálů a databází, monitoring návštěvnosti, marketingové výzkumy a zpracování dat.

Opatření 2.2.3: Tvorba rozvojových koncepcí hlavních měst a oblastí v regionu, především oblasti Labských pískovců, kde koncepce rozvoje výrazně chybí, dále pro specifická území – Děčínský Sněžník, Tiské skály, Ostrovské skály, údolní vesnice v oblasti Střední Kamenice.

Priorita 2.3: Zapojení veřejnosti do rozvojových aktivit regionu

Zapojení veřejnosti do rozvojových aktivit regionu je jednou z možností vytváření příznivého sociálního klimatu a přijetí účastníků cestovního ruchu residenty, danou prioritou se v současné době nezabývá žádný ze strategických dokumentů zpracovaných pro území Děčína.

Opatření 2.3.1: Ve spolupráci s VŠ UJEP v Ústí nad Labem, ale i s dalšími VŠ v Praze nebo Liberci poskytnout možnost tvorby diplomových prací a tím získání nejrůznějších analýz, studií či projektových dokumentací

Opatření 2.3.2: Pořádání společenských, kulturních a dalších akcí v centrech měst, parcích a veřejných prostorech na podporu udržitelného cestovního ruchu, spojení se soutěžemi pro děti, možnosti zapojení do výsadby stromků, spojení zábavy s propagací udržitelného rozvoje území, akce pro školy i ostatní veřejnost, zapojení do rozvoje cestovního ruchu, informování o možnostech rozvoje udržitelných forem CR v regionu, zapojení občanů do plánování hřišť, sportovišť apod.

Priorita 2.4: Rozmělnění prostorového a časového rozmístění návštěvníků v regionu

Nerovnoměrné prostorové i časové rozmístění účastníků cestovního ruchu v regionu je v rozporu s požadavky ochrany přírody a krajiny i principy šetrného cestovního ruchu, je potřeba snížit zátěž nejvyhledávanějších oblastí. V rámci Konceptce ČŠ byla navržena opatření: Regulace prostorové a časové distribuce návštěvníků se zaměřením na diferenciaci území a návrhy nástrojů.

Opatření 2.4.1: Propagovat jiné části roku mimo letní sezónu, například jaro – období Velikonoc, podzim nebo začátek zimy. Spojení s tradičními akcemi v dubnu – Janovský trhák, Lesnické exkurze nebo Dny Země v Krásné Lípě. V zimním období produkty zaměřené na pobyt v lesním prostředí se stopováním zvěře a poznávání stop.

Opatření 2.4.2: Méně známé atraktivity představovat spolu s propagací nejznámějších atraktivit (Pračické brány a soutěsek na řece Kamenici), tvorba vhodných balíčků a naučných stezek do méně frekventovaných míst, při tvorbě produktových balíčků dbát také na vhodné rozložení návštěvnosti během roku i dne. Vznik regionálního produktu s návštěvou přilehlých oblastí národního parku, naučný stezek, Zoo v Děčíně, nově vybudovaných relaxačních, sportovních a plaveckých areálů (viz Priorita 1.2), muzeí a dalších atraktivit v rámci tvorby produktových balíčků (viz Priorita 3.2).

Opatření 2.4.3: V rámci propagace a zviditelnění méně známých lokalit a atraktivit uplatňovat bezplatná parkoviště či slevy na vstupné v jednotlivých částech roku i dnů – zavést diferencované vstupné podle sezónnosti i v průběhu dne, využití soutěží, např. slosování vstupenek či anketních lístků s možností výhry vstupného či prohlídky s průvodcem v prosazovaných atraktivitách. Cenová stimulace – vstupné zdarma či symbolické – venkovské usedlosti, rozhledny v Růžové, na Vlčí Hoře či Belvédér. Naopak vyšší vstupné na Pravčickou bránu a soutěsky v letních měsících v nejkritičtějších hodinách.

Priorita 2.5: Výchova k udržitelnému cestovnímu ruchu

Jednou z hlavních bariér udržitelného rozvoje cestovního ruchu je malé povědomí o jeho možnostech, je třeba zaměřit se na environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu. Environmentální výchovou vzděláváním a osvětou se zabývá především obecně prospěšná společnost České Švýcarsko. Strategie ÚK navrhuje opatření: Posílení lidských zdrojů se zaměřením na možnosti vzdělávání v cestovním ruchu, hotelnictví, gastronomii, marketingu, komunikaci a výuky jazyků. Koncepce ČŠ navrhuje opatření: Zvýšení účinnosti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.

Opatření 2.5.1: Začlenění ekologické výchovy do základních i mateřských škol v regionu – Děčín, Česká Lípa, Česká Kamenice, Srbská Kamenice, Jetřichovice, Jílové, Chřibská.

Opatření 2.5.2: Tvorba propagačního materiálu s environmentální tematikou, věnovat ji viditelnou pozornost i na webových stránkách měst a obcí, poskytovat zdarma při tradičních akcích regionu.

Opatření 2.5.3: Spolupráce se středními školami a VŠ UJEP v Ústí nad Labem, především s fakultou životního prostředí, vytváření projektů, čištění potoků apod., zadávání úkolů pro tvorbu školních projektů zaměřených na udržitelný rozvoj, prezentace výsledků spojená s veřejnou akcí – vernisáž, workshop apod.

Opatření 2.5.4: Pořádání seminářů či společenských akcí s tematikou udržitelného cestovního ruchu pro podnikatelské subjekty v regionu, ve spolupráci neziskových organizací, např. o. p. s. České Švýcarsko, akce pro školy i ostatní veřejnost, zapojení do rozvoje cestovního ruchu, informování o možnostech rozvoje udržitelných forem CR v regionu, zapojení občanů do plánování hřišť, sportovišť apod.

Opatření 2.5.5: V rámci EVVO, informační schůzky a semináře pro podnikatelské subjekty na zavedení green managementu v hotelnictví, semináře

poskytující informace o certifikačních projektech, standardizaci a zkvalitňování služeb, následná pomoc při zavádění a uplatňování navržených projektů.

Opatření 2.5.6: V rámci EVVO spolu s o. p. s. České Švýcarsko a Správy velkoplošných chráněných oblastí pořádání fotografických workshopů v krajině Labských pískovců, v Ptačí oblasti a přírodních rezervacích (podobné workshopy probíhají na území Českého Švýcarska).

Priorita 3.1: Marketingový výzkum a monitoring návštěvnosti

Řídící orgán destinačního managementu a udržitelného cestovního ruchu na Děčínsku by měl dohlížet na marketingové činnosti, regiony by měly pravidelně provádět průzkumy trhu k poznání potřeb a přání stávajících i potenciálních zákazníků, k provedení jejich segmentace a správnému zacílení nabídky. V rámci Koncepce ČŠ byla navržena opatření: Koordinace marketingu Českého Švýcarska se zaměřením na sumarizaci problémů, komunikační kampaň a opatření: Koordinace monitoringu návštěvnosti se zaměřením na jejich identifikaci a zvažování zavedení dalších způsobů monitoringu. Strategie ÚK navrhuje opatření: Koordinace monitoringu a zajištění dat v oblasti cestovního ruchu.

Opatření 3.1.1: Vzhledem k již vytvořeným opatřením týkajících se monitoringu návštěvnosti, je třeba pouze rozšiřovat monitorovací oblasti zpracovat výsledky marketingových šetření v oblasti Labských pískovců a specifických území – Děčínský Sněžník, Tiské skály, Ostrovské skály, údolní vesnice v oblasti Střední Kamenice, tak aby byly vytvořeny podklady pro tvorbu rozvojových strategických koncepcí.

Priorita 3.2: Tvorba produktů a produktových balíčků

Tvorba specifických produktů a produktových balíčků pomáhá uspokojit přání a potřeby návštěvníků, může pomoci při řešení prostorového rozmístění návštěvníků a pomáhá upevňovat partnerství a spolupráci mezi subjekty. Strategie ÚK navrhuje

opatření: Celoroční nabídky produktů a opatření: Rozšíření nabídky regionálních turistických produktů se zaměřením na podporu nominace Českého Švýcarska na seznam UNESCO, podporu tvorby tematických regionálních a příhraničních turistických balíčků. V rámci Koncepce ČŠ byla navržena opatření: Posílení specifických forem cestovního ruchu a lokálních produktů vycházejících z místních tradic. Neexistují však konkrétní návrhy produktových balíčků či atraktivit, které jsou pro začlenění do balíčků vhodné.

Opatření 3.2.1: Propojení marketingových nabídek produktů v rámci tematické blízkosti, se sousedními kraji a příhraničními oblastmi za společnou cenu. Tematické naučné stezky napojené na Zoo Děčín, Zoo Ústí nad Labem, Zoopark Chomutov, fotografování volně žijících živočichů v přírodních rezervacích, pobyty v lesním prostředí – poznávání stop, stopování a pozorování. Navázání produktů s přírodní tematikou v Českém Švýcarsku a Labských pískovcích na sousední oblasti spojené s vinařstvím (Žatecko, Litoměřicko, Mostecko) či lázeňství a wellness produkty v Teplicích, Dubí i Sasku.

Opatření 3.2.2: Společné produkty obcí a regionů na základě geografické blízkosti v oblastech skalních měst Tisé, Ostrova či Rájeckých stěn. Spolupráce se saskými lázeňskými městy, rekreačními středisky, provázání s produkty v Chemnitz, Drážďanech, Görlitz, Zwickau, Míšni a atraktivitami Saského Švýcarska.

Opatření 3.2.2: Vytvoření Karty destinace (na způsob kulturních či rodinný pasů regionu) – zdarma doprava MHD v zapojených městech a obcích, vstup do zoologické zahrady Děčín, Pravčické brány a soutěsek na řece kamenici (regulace časového zatížení, vstupné v určité hodiny či dny), vstupné na hrady Bezděz, Houska, Sloup, zámek Grabštejn a Zákupy, muzea v Děčíně, České Kamenici, Jiřetíně, Kamenickém Šenově, výstavy a expozice v Domě Českého Švýcarska, slevy v ubytovacích a stravovacích zařízeních či půjčovnách. Prodej za jednotné ceny a platnosti na několik časových období (2 dny, 5 dní apod.)

Priorita 3.3: Kvalitní a cílená marketingová komunikace regionu

Marketingovou komunikaci regionu je třeba zacílit na správné významné turistické segmenty, poskytnutím vhodné nabídky správné segmentační skupině můžeme dosáhnout rozmělnění sezónní návštěvnosti. Strategie ÚK navrhuje opatření: Orientace marketingových aktivit na cílové skupiny a zacílení dle segmentace a opatření: Podpora změny mediálního obrazu kraje se zaměřením na kampaně a využití pozitivního příkladu Českého Švýcarska.

Opatření 3.3.1: Zajištění aktualizace propagačních materiálů, vytvoření společného periodika informujícího o aktuálním dění a chystaných akcích v regionu prostřednictvím spolupráce informačních středisek a regionálních organizací pověřených monitoringem a marketingovým výzkum.

Opatření 3.3.2: Zvýšit důraz na propagaci méně známých atraktivit s cílem ulehčit přetěžovaným oblastem (viz priorita 2.4)

Opatření 3.3.3: Vytvoření kvalitních webových stránek měst a obcí s pravidelnou aktualizací informací, zaměřit se na kvalitu stánek NP, Labských pískovců, Hřenska, Tisé s výraznou propagací méně známých turistických cílů, vytvoření několika jazykových verzí minimálně v ČJ, NJ a AJ.

Opatření 3.3.4: Vytvoření portálu s poskytováním obecných informací o destinaci i konkrétních nabídek subjektů s možností snadné rezervace ubytování, vstupenky na atraktivitu či místní akce, možnost pro subjekty bezplatného umístění své nabídky.

Opatření 3.3.5: Jednotná vizuální úprava propagačních materiálů a webových stránek. V případě speciálních akcí zaměřených na ŽP a přírodní atraktivitu použití recyklovaného papíru pro tvorbu materiálů – využití netradičního designu s ekologickým působením. Využití loga Českého Švýcarska i na materiály celého regionu, k snadné orientaci a jasné příslušnosti k regionu, při tvorbě regionálních materiálů postupovat a dodržovat úspěšný zavedený styl Českého Švýcarska. [Příloha 8]

Priorita 3.4: Sladění prvků marketingového mixu

V rámci marketingového řízení je potřeba sladit jednotlivé prvky marketingového mixu. Region disponuje dostačujícím počtem informačních středisek, kvalitativní úroveň a povaha poskytovaných služeb je různorodá, nejkvalitnější služby poskytují střediska v Krásné Lípě a Českém Švýcarsku, naopak nevyhovující kvalitou služeb se projevují střediska v Benešově nad Ploučnicí nebo v Jílovém. Strategie ÚK navrhuje opatření: Zkvalitnění přístupu k turistickým informacím. V rámci Koncepce ČŠ bylo navrženo opatření: Zavedení jednotného systému turistických informačních center. Další opatření týkající se dané priority byly uvedeny v předchozích prioritách strategického cíle 3.

Opatření 3.4.1: Tvorba produktu a produktových balíčků viz Priorita 3.2 s následným programováním nabídky, zajištění návaznosti nabídky výsledných produktů cestovního ruchu s časovým i místním propojením.

Opatření 3.4.2: Posílení povědomosti o produktech pomocí marketingové komunikace viz Priorita 3.3. Společné databáze a komunikační kanál informačních středisek regionu, spolupráce při tvorbě propagačních materiálů. Po vzoru kvalitních informačních středisek v Českém Švýcarsku a Krásné Lípě sladit kvalitu poskytovaných služeb v Benešově nad Ploučnicí a v Jílovém, uzpůsobit provozní dobu potřebám návštěvníků na základě statistik návštěvnosti.

Opatření 3.4.3: Zvýšení kvality lidských zdrojů pomocí EVVO viz Priorita 2.5

Opatření 3.4.4: Cenovou stimulací zmírnit sezónnost a nevyhovující časové a prostorové rozmístění návštěvníků viz Priorita 2.4

Opatření 3.4.5: Přiblížení produktů návštěvníkům pomocí distribučních kanálů – katalogy destinace tvořené informačními středisky pod záštitou řídicí destinační organizace, webové stránky měst a obcí, regionální portál s rezervačním systémem, cestovní kanceláře a informační střediska.

10. Závěr

Oblast Děčínska je pro své ojedinělé přírodní prostředí Labských pískovců a Českého Švýcarska ideální krajinou pro rozvoj turistiky, a to zejména díky atraktivnosti lesnaté a skalnaté krajiny, zachovalému přírodnímu prostředí i lidové architektuře. Oblíbená výletní místa turistů jsou Tiské stěny, Hřensko s Pravčickou bránou a Soutěskami na řece Kamenici. Na vrcholech významných kopců se nachází rozhledny, velkou tradici má horolezectví, horolezecké cíle jsou roztroušeny prakticky po celém území, oblast má hustou síť turistických stezek, vyhovující síť cyklostezek, která však potřebuje revitalizaci, rozvinutá je také hipoturistika. Region je bohatý na kulturní a historické památky, je zde vyhovující dopravní dostupnost, ubytovací a stravovací zařízení by měla klást větší důraz na ochranu životního prostředí, do budoucna je třeba podporovat rozvoj spíše méně kapacitních zařízení s ohledem na zatížení chráněných oblastí. Na základě dotazníkového průzkumu nebyly potvrzeny pracovní hypotézy. Dotazníkové šetření prokázalo, že hlavním cílem návštěvy Děčínska je příroda, CHKO a NP, ale nepotvrdila se neznalost zásad pobytu na území Národního parku a povědomí o možnostech udržitelného cestovního ruchu. Až 80 % návštěvníků zásady pobytu zná, ne však všichni tyto zásady dodržují. Podniky cestovního ruchu v regionu až na malé výjimky neprokazují snahu zavést do svého provozu zásady udržitelnosti, nemají zájem významně se na udržitelném rozvoji regionu podílet, ani neusilují o získání ekologické značky, negativní přístup podniků v regionu vyvrací druhou pracovní hypotézu.

Jedním z nejdůležitějších aspektů cestovního ruchu je území či místo, kde se cestovní ruch realizuje. Proto je důležité zajistit ochranu životního prostředí a celkově přírodních podmínek. Obzvlášť důležitá je tato ochrana v místech se zvláštním režimem, mezi která patří chráněné krajinné oblasti a národní parky, kde je potřeba dodržovat určitou legislativu. Je třeba klást důraz na takový rozvoj, který zajistí zachování přírodního bohatství regionu i pro příští generace, tedy rozvoj udržitelný, a to za pomoci rozvoje šetrných forem cestovního ruchu s důrazem na udržitelný cestovní ruch.

Přestože je region Děčínska a zejména oblast Českého Švýcarska, které získalo titul Evropské destinace nejvyšší kvality, jednou z oblastí s nejlépe rozvíjejícím se

udržitelným cestovním ruchem, je neustále potřeba pokračovat v těchto rozvojových tendencích. Do budoucna je zapotřebí zkvalitnit spolupráci místních podniků se samosprávou obcí, zajistit vyšší informovanost v oblasti udržitelnosti, a to zejména intenzivním zapojením veřejnosti do udržitelného rozvoje regionu. Potřebné je zkvalitnění vzdělanosti a kvalifikace obyvatelstva, zajištění propagace méně frekventovaných atraktivit a návštěv v období mimo sezóny s cílem odlehčit přetěžovaným přírodním atraktivitám. K zajištění udržitelnosti rozvoje území musí dojít ke zvýšení investic do udržitelných forem cestovního ruchu a připravit území na pravděpodobné zvýšení zátěže v případě zapsání Národního parku na seznam UNESCO.

V budoucnu by se Děčínsko mělo stát regionem uplatňující environmentálně šetrné technologie, s environmentální a sociální odpovědností ekonomických subjektů, kde za pomoci uplatňování principu partnerství dochází ke skloubení moderních forem cestovního ruchu s nezaměnitelnou krásou a hodnotou místní přírodní krajiny. Za pomoci naplňování daných strategických cílů a jejich soustavného systematického uplatňování by se Děčínsko mohlo udržet na špičce destinací s nejlépe rozvinutým cestovním ruchem v podmínkách chráněných přírodních oblastí.

Summary

Tourism is one of high – powered developer sectors of economy. For tourism development in concrete region high – quality offer, which can be used to attract and satire the current and potential visitors is very important. The district of Děčín i sone of the most popular tourist destination. Visitors come to Děčín region to find rest, quiet and knowledge in beutiful nature. Ruggedness of landscape, heterogeneity of relief and very good climatic potential creates good conditions for hiking, cycling, climbing and also horse riding. The region is rich in cultural and historic monuments.

Based on the questionnaire research the hypothesis about bad knowledge of principles of National park was not confirmed. Also the second hypothesis about tourism services was not confirmed, the services in Děčín region are not parial with sustainable tourism principles.

For regions like Nation park or any other protected areas is very imortant to choose that type of development which can be sustainable. It means accentuate on industry committed to making a low impal on the envirnment and local culture, while helping to generace income and employment for local people. The aim of sustainable tourism is to ensure that development is a positive experience for local people, tourism companies, and tourists themselves. All tourism has the potential to be more sustainable.

With high public awareness, minimises negative economic, environmental and social impacts, improving the qualities of education and information and expressive promotion aimed at smaller and not best known attractions and promotion visiting in off-season aimed to change the bad situation of enormous numbers of visitors coming to Pravčická brána, the region can be one of the best region working with environmentally friendly technologies, place where tourists can enjoy their holiday and at the same time respect the culture of people and also respect the environment. It also means that local people get a fair say about tourism and also receive some money from the profit which the game reserve make. The environment is being damaged quite a lot by tourists and part of sustainable tourism is to make sure that the damaging does not carry on.

Použitá literatura

Knihy

- FORET, M., FORETOVÁ, V.: *Jak rozvíjet místní cestovní ruch*. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2001.
- HESKOVÁ, M. a kol.: *Cestovní ruch*. Praha: Fortuna, 2006.
- HORÁKOVÁ, H.: *Strategický marketing*. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2002.
- HORNER, S., SWARBROOKE, J.: *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2003.
- HRALA, V.: *Geografie cestovního ruchu*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1996.
- KESNER, L.: *Marketing a management muzeí a památek*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005.
- KIRAL'OVÁ, A.: *Marketing destinace cestovního ruchu*. Praha: Ekopress, s.r.o., 2003.
- KOZEL, R.: *Moderní marketingový výzkum*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006.
- MORRISON, M.: *Marketing pohostinství a cestovního ruchu*. Praha: Victoria Publishing, a.s., 1995.
- ORIEŠKA, J.: *Technika služeb cestovního ruchu*. Praha: IDEA SERVIS, 1999
- PALATKOVÁ, M.: *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu*. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2006.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J.: *Cestovní ruch – Výkladový slovník*. Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002.
- VYSTOUPIL, J.: *Metody pro tvorbu strategických a programových dokumentů cestovního ruchu*. Ministerstvo pro místní rozvoj, 2007.
- WOKOUN, R., MALINOVSKÝ, J.: *Regionální rozvoj*. Praha: LINDE Praha, a. s., 2008.

Brožury

brožura: *CHKO Labské pískovce*, Správa CHKO LP, 2006.

brožura: *Lidová architektura Českého Švýcarska*, Správa CHKO LP, 2006.

Internetové zdroje a online publikace

Green management, Ministerstvo pro místní rozvoj, dostupné z:

<http://www.mmr.cz/CMSPages.pdf>

Kategorizace a zhodnocení vlivu rekreačního a turistického ruchu na ekosystémy

Národního parku České Švýcarsko, KOLPRON CZ, s.r.o., dostupné z:

<http://www.npcs.cz>

Koncepce rozvoje cestovního ruchu v Českém Švýcarsku, dostupné z:

<http://www.dhv.cz>

Národní strategie udržitelného cestovního ruchu, dostupné z:

http://www.czp.cuni.cz/knihovnaUNDP_sbornikPaty.pdf

Profil města Děčína, Agentura Regionálního Rozvoje Euroregionu Labe, o.p.s.,

dostupné z:

http://www.mmdecin.cz/user_data/zpravodajstvi/obrazky/File/Strategicky-plan/profil.pdf

Prolínání destinací a destinační partnerství, dostupné z:

<http://www.vzdelavanivcr.cz>

Příprava informačních a propagačních materiálů pro cestovní ruch, dostupné z:

<http://www.vzdelavanivcr.cz>

Směrnice Evropské komise – Udržitelný cestovní ruch a Natura 2000, Evropská komise

– oddělení životního prostředí, Luxemburg, 2001, dostupné z:

<http://www.enviport.cz/ekoturismus-udrzitelny-ces.aspx>

Stav životního prostředí v jednotlivých krajích ČR v roce 2005, s. 4, dostupné z:

[http://www.env.cz/osv/edice.nsf/ED1C4D73A1EB3E6FC125724500507C71/\\$file/ZP2005_Ustecky_kraj.pdf](http://www.env.cz/osv/edice.nsf/ED1C4D73A1EB3E6FC125724500507C71/$file/ZP2005_Ustecky_kraj.pdf)

Strategie regionálního rozvoje ČR – Ústí nad Labem, dostupné z:

<http://www.dhv.cz/regstrat>

Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje na roky 2010 - 2015, dostupné z:

<http://www.kr-ustecky.cz>

Česká Informační agentura životního prostředí, online, dostupné z:

<http://www.cenia.cz>

Českosaské Švýcarsko, online, dostupné z:

<http://www.ceskosaske-svycarsko.cz>

Český statistický úřad, online, dostupné z:

<http://www.czso.cz>

Hřensko, online, dostupné z:

<http://www.hrensko.cz>

Labské pískovce, online, dostupné z:

<http://www.labskepickovce.ochranaprirody.cz/>

Lužické hory, online, dostupné z:

<http://www.luzickehory.ochranaprirody.cz/>

Město Česká Kamenice, online, dostupné z:

<http://www.ceska-kamenice.cz/turistika.html>

Město Česká Lípa, online, dostupné z:

<http://www.mucl.cz/mesto-ceska-lipa/kultura/pamatkova-pece-v-ceke-lipe.html>

Město Děčín, online, dostupné z:

<http://www.mmdecin.cz>

Nadace Partnerství, online, dostupné z:

<http://www.nadacepartnerstvi.cz>

Národní park České Švýcarsko, online, dostupné z:

<http://www.npcs.cz/geologie#geomorfologicky-vyvoj>

Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko, online, dostupné z:

<http://www.ceskesvycarsko.cz>

online článek Čtyři pilíře udržitelného turismu, dostupné z:

<http://www.velehory.cz/rady/udrzitelny-turismus-a-prirodni-narody>

portál Turistika, dostupné z: http://www.turistika.cz/lok//lokalita_detail.php?cl=361

Soutěsky, online, dostupné z:

<http://www.soutesky-hrensko.cz>

Seznam příloh

Příloha 1	Dotazník 1
Příloha 2	Dotazník 2
Příloha 3	Návštěvní řád NP České Švýcarsko
Příloha 4	Případné zapsání Pravčické brány na seznam UNESCO
Příloha 5	Mapa regionu s vymezením CHKO a NP
Příloha 6	Historie vzniku Národního parku České Švýcarsko
Příloha 7	Unikátní přírodní památka - Pravčická brána
Příloha 8	Loga a tvorba propagačních materiálů Českého Švýcarska
Příloha 9	Geomorfologický potenciál

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1	Vybraná ubytovací zařízení na Děčínsku
Tabulka 2	Kapacity hromadných ubytovacích zařízení k 31. 12. 2008
Tabulka 3	Délka silnic a dálnic v Ústeckém kraji a okrese Děčín k 31. 12. 2008 v kilometrech
Tabulka 4	Otázka č. 17 Identifikační údaje
Tabulka 5	Hodnocení rozvojových faktorů
Tabulka 6	Matice Důležitost/Výkonnost
Tabulka 7	Hodnocení Příležitostí
Tabulka 8	Hodnocení Ohrožení
Tabulka 9	Matice Pravděpodobnost úspěchu příležitosti/Přitažlivost
Tabulka 10	Matice Pravděpodobnost výskytu ohrožení/Závažnost
Tabulka 11	SWOT analýza
Graf 1	Otázka č. 1 Jakým způsobem jste se dopravil/a do regionu?
Graf 2	Otázka č. 2 Kde jste ubytován/a po dobu pobytu?
Graf 3	Otázka č. 3 Délka Vašeho pobytu je?

- Graf 4** Otázka č. 4 Příčina Vaší návštěvy je?
- Graf 5** Otázka č. 5 Cílem Vaší návštěvy je?
- Graf 6** Otázka č. 12 Pokud ano, kde jste se o zásadách dozvěděli?
- Graf 7** Otázka č. 13 Dodržujete tyto zásady?
- Graf 8** Otázka č. 18 Odkud pocházíte?
- Graf 9** Otázka č. 3 Dodržujete ve svém podniku (či při výstavbě) zásady
udržitelnosti? Jaké?
- Graf 10** Otázka č. 6 Dodržujete některé z těchto podmínek?

Příloha 1 Dotazník 1

Dobrý den,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění dotazníku, který je zaměřen na průzkum návštěvníků na Děčínsku v rámci mé diplomové práce. Získané informace budou použity výhradně pro vypracování diplomové práce. Cílem průzkumu je zjistit zejména znalosti o možnostech udržitelného cestovního ruchu v této oblasti a pravidlech pohybu a pobytu v chráněných krajinných oblastech. Ráda bych Vám položila několik otázek týkajících se Vás a Vašich postřehů z pobytu v této oblasti. Pokud dotazník vyplníte sami, odpovědíte **zakřížkováním** té možnosti, která nejlépe vystihuje Vaši situaci a Váš názor.

1. Jakým způsobem jste se dopravil/a do regionu

- osobním automobilem
- autobusem
- zájezdovým autobusem
- vlakem
- jinak.....

2. Kde jste ubytován/a po dobu pobytu

- v hotelu
- u přátel
- u rodiny
- nikde
- jinde.....

3. Délka Vašeho pobytu je

- 1 den nebo méně
- 1 – 3 dny
- 4 – 7 dní
- 8 – 14 dní
- 15 dní a více

4. Příčina Vaší návštěvy

- poznávání přírody, (Labské pískovce, České Švýcarsko)
- návštěva akcí.....
- pěší turistika
- pobyt na farmě
- hipoturistika
- cykloturistika
- návštěva přátel/rodiny
- horolezectví,
- jiné.....

5. Cílem Vaší návštěvy je?

- Pravčická brána
 - soutězky na řece Kamenici
 - Hřensko
 - Tisá
 - vyznačené cyklotrasy
 - pěší turistické trasy
 - Děčín
 - Mezní Louka
 - Vysoká Lípa
-

6. Jsou podle Vás na území NP (CHKO) vhodně značeny turistické trasy?

- ano
- ne
- co Vám chybí.....

7. Jsou podle Vás na území NP (CHKO) dostatečně poskytovány informace o chráněných druzích vyskytujících se na tomto území a nutnosti jejich ochrany?

- ano
- ne
- co Vám chybí

8. Jste v destinaci poprvé?

- ano
- ne

Udržitelný rozvoj cestovního ruchu je takový rozvoj, který zabezpečuje zajištění současných potřeb účastníků cestovního ruchu a přitom pomáhá rozvoji území s přihlédnutím k šetrnému využívání přírodních a kulturních hodnot.

9. Myslíte si, že podle výše uvedené definice, je na daném území naplňována udržitelnost cestovního ruchu, popř. jak?

- ano
 - ne
-
-

10. Myslíte si, že je v oblasti dostatečně chráněna příroda a jinými způsoby přispíváno k udržitelnosti regionu, popř. jak?

- ano
 - ne
-
-

11. Znáte zásady pobytu v chráněné oblasti?

- ano
- ne

12. Pokud ano, kde jste se o zásadách dozvěděli?

- informační středisko
- internet
- jiné:

13. Dodržujete tyto zásady?

- nezatěžování prostředí a návštěvníků nadměrným hlukem
- nepoškozování turistického značení
- kouření v lese
- neodhazování odpadků, či jiné znečišťování prostředí
- na území I. zóny, pohyb povolen pouze po vyznačených cestách se souhlasem Správy NP
- horolezectví pouze na vyhrazených místech vyhrazených Správou NP

14. Snažíte se při svém pobytu přispívat k udržitelnosti oblasti s ohledem na životní prostředí, popř. jak?

- ano
 - ne
-

15. Byly jste před nebo během svého pobytu informováni o způsobech šetrného, udržitelného cestovního ruchu či způsobech ochrany životního prostředí a přírodních atraktivit?

- ano
 - ne
-

16. Jak by podle Vás měla vypadat výchova k udržitelnému rozvoji cestovního ruchu?

.....

OSOBNÍ ÚDAJE:

Jste

- žena
- muž

Odkud pocházíte (okres, stát).....

Vaše vzdělání je

- základní
- středoškolské s maturitou
- středoškolské bez maturity
- vysokoškolské

Váš věk je

- do 18 let
- 18 – 30 let
- 31 – 50 let
- 50 a víc

Příloha 2 Dotazník 2

Dobrý den,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění dotazníku, který je zaměřen na průzkum podniků na Děčínsku a jejich zapojení do udržitelného cestovního ruchu v rámci mé diplomové práce. Získané informace budou použity výhradně pro vypracování diplomové práce. Cílem průzkumu je zjistit zejména znalosti o možnostech udržitelného cestovního ruchu a způsoby jeho realizace v konkrétních objektech cestovního ruchu v této oblasti.

1. Znáte pojem udržitelný cestovní ruch?

- ano
- ne

2. Co podle Vás tento pojem znamená?

.....

3. Dodržujete ve svém podniku (či při výstavbě) zásady udržitelnosti? Jaké?

- ne
- využívání obnovitelných zdrojů energie
- výběr dodavatelů, kteří berou ohled na životní prostředí
- důraz na úspory vody a elektrické energie
- předcházení vzniku odpadů
- používání ekologicky šetrných výrobků označených ekoznačkou

4. Myslíte si, že je udržitelnost cestovního ruchu významná a proč?

- ano
- ne

.....
.....

5. Znáte podmínky získání ekologické značky?

- ano
- ne

6. Dodržujete některé z těchto podmínek?

- v objektu jsou zaizolovaná okna, vhodná tepelná izolace
- nevyužívají se výrobky na jedno použití, jsou preferovány ekologicky šetrné výrobky
- host je také aktivně vyzván k úsporám, hosté pijí filtrovanou vodu a třídí odpad
- úsporné kohoutky a sprchy, úsporné myčky, pračky, WC
- energicky účinné elektrické spotřebiče, automatické vypínací systémy (světla, teplo)
- evidence hodnot o spotřebě energie, energie z obnovitelných zdrojů
- školení personálu ohledně ochrany životního prostředí
- třídění, vhodné zneškodňování dopadu

7. Vlastníte Vy, nebo Váš výrobek/služba ekologickou značku, jakou?

ano

ne

.....

8. Pokud ne, je pro Vás získání značky v budoucnu prioritou a proč?

ano

ne

.....

.....

9. Máte ve svém podniku zavedeno oddělení, které by plnilo funkce „Green managementu“?(filozofie a postup zaměřený na optimalizaci chodu hotelu vůči životnímu prostředí, soustředí zejména na šetrné zacházení s energií, přírodními zdroji a snaží se redukovat negativních dopady na životní prostředí)

ano

ne

10. Máte do budoucna nějaké plány na zapojení či rozšíření svých aktivit v rámci udržitelnosti, jaké?

ano

ne

.....

11. Co je Vaším hlavní cílem a vizí do budoucna?

.....

Název Vašeho podniku:

NÁVŠTĚVNÍ ŘÁD NÁRODNÍHO PARKU ČESKÉ ŠVÝCARSKO

**Vyhláška č. 1/2001 Správy Národního parku České Švýcarsko se sídlem v Krásné Lípě
ze dne 26. 6. 2001**

vydaná podle § 19 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Článek 1

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

1. Návštěvní řád je obecně závazným právním předpisem stanovujícím podmínky pro turistické, sportovní a rekreační využití území Národního parku České Švýcarsko (dále jen NP).
2. Území národního parku se člení podle stupně ochrany na I., II. a III. zónu (§ 17 zákona č. 114/1992 Sb.)

Článek 2

OZNAČENÍ HRANIC NÁRODNÍHO PARKU A I. ZÓNY NÁRODNÍHO PARKU

1. Hranice NP je vyznačena na přístupových cestách zelenými tabulemi s velkým státním znakem České republiky a nápisem "NÁRODNÍ PARK ČESKÉ ŠVÝCARSKO" (vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb.), mimo cesty jednoduchým pruhovým značením na hraničních sloupcích nebo na kmenech stromů. Tyto pruhy jsou barvy modré.
2. První zóna NP, zahrnující nejhodnotnější území, je po obvodu své vnější hranice na všech přístupových cestách značena zelenými tabulkami s nápisem "I. ZÓNA NÁRODNÍHO PARKU", mimo cesty dvojitým pruhovým značením na hraničních sloupcích nebo na kmenech stromů. Tyto pruhy jsou barvy červené (vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb.).

Článek 3

OBECNÉ ZÁSADY CHOVÁNÍ V NÁRODNÍM PARKU

Na celém území NP není dovoleno:

1. rušit, odchytávat, zraňovat a usmrcovat volně žijící živočichy, ničit, poškozovat a sbírat planě rostoucí rostliny a ostatní přírodniny s výjimkou činností upravených jinými právními předpisy (např. zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny; zák. č. 23/1962 Sb., o myslivosti; zák. č. 102/1963 Sb., o rybářství; zák. č. 289/1995 Sb., o lesích); tato omezení se nevztahují na sběr lesních plodů,
2. zatěžovat přírodní prostředí a návštěvníky nadměrným hlukem,
3. poškozovat a ničit veškeré značení a informační zařízení Správy NP a značení a zařízení sloužící turistice,
4. kouřit v lese,
5. jiným způsobem poškozovat nebo znečišťovat životní prostředí.

Článek 4

PODMÍNKY PRO NĚKTERÉ ČINNOSTI NA ÚZEMÍ NÁRODNÍHO PARKU

1. Na území NP lze pouze na místech vyhrazených se souhlasem Správy NP:
 - a) pořádat a organizovat hromadné sportovní, turistické a jiné veřejné akce,
 - b) ve volné přírodě tábořit, rozdělovat ohně a nocovat,
 - c) provozovat jezdectví a používat hospodářských zvířat k tahu a jízdě mimo silnice nebo místní komunikace; toto omezení se nevztahuje na běžné obhospodařování pozemků se souhlasem jejich vlastníka či nájemce.
2. Na území NP nelze:

- a) pořádat vyhlídkové, sportovní a cvičné lety motorovými vzdušnými dopravními prostředky, provozovat létání na padácích a závěsných kluzácích,
b) provozovat vodní sporty.
3. Na území NP lze mimo zastavěná území obcí umísťovat informační, reklamní a propagační zařízení a provozovat volný a stánkový prodej pouze se souhlasem Správy NP.
 4. Na území I. a II. zóny není dovoleno volné pobíhání domácích zvířat.
 5. Úplný výčet ochranných podmínek na území NP je obsažen v ustanovení § 16 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, § 20 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, a § 3 zákona č. 161/1999 Sb., kterým se vyhlašuje NP České Švýcarsko.

Článek 5

VSTUP DO NÁRODNÍHO PARKU, TURISTIKA

1. Území NP slouží k zachování a rozvoji přírodních hodnot, k přírodě šetrnému turistickému, sportovnímu a rekreačnímu využití, k vědeckým, výchovně vzdělávacím a poznávacím účelům. Pro využití území NP je na celé jeho území povolen vstup bez omezení s výjimkou:
 - a) I. zóny, kde je pohyb povolen pouze po cestách vyznačených se souhlasem Správy NP (§ 16 zákona č. 114/1992 Sb.); za cesty vyznačené se souhlasem Správy NP jsou považovány cesty vyznačené Klubem českých turistů nebo Správou NP (symbol v příloze č. 1 tohoto návštěvního řádu),
 - b) oplocených míst (v souladu s § 20 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích) a míst dočasně uzavřených z důvodu ochrany přírody, zejména nerušeného vývoje vybraných druhů živočichů (v souladu s § 64 zákona č. 114/1992 Sb.). Tato místa budou Správou NP vždy řádně označena.
2. Omezení vstupu do I. zóny NP podle čl. 5, odst. 1. a) tohoto návštěvního řádu se nevztahuje na občany těch částí obcí, jejichž katastrální území zároveň tvoří území NP, a na fyzické osoby vlastníci nemovitosti na území těchto obcí, jakož i na jim osoby blízké (ve smyslu § 116, zákona č. 40/1964 Sb., Občanského zákoníku).

Článek 6

HOROLEZECTVÍ

1. Horolezectví je možno provozovat pouze na místech a v obdobích vyhrazených Správou NP uvedených v příloze č. 2 tohoto návštěvního řádu. Horolezeckou činnost na území NP mohou provozovat pouze členové Českého horolezeckého svazu (ČHS), členských organizací U.I.A.A. (Union Internationale des Associations d'Alpinism) a adepti horolezeckého sportu (čekatelé), pokud se účastní výcviku pod vedením instruktora horolezectví. Jeden instruktor může provádět výcvik nejvýše sedmi čekatelů najednou.
2. Horolezci a instruktoři horolezectví jsou povinni prokázat se na požádání oprávněným kontrolním orgánům platným členským průkazem ČHS, U.I.A.A. nebo instruktora horolezectví.
3. Horolezci jsou povinni používat pro přístup k lezeckým objektům vyznačené přístupové cesty. Symboly značení přístupových cest jsou uvedeny v příloze č. 1 tohoto návštěvního řádu.
4. Horolezectví je provozováno na vlastní nebezpečí.
5. Horolezectví je možno provozovat pouze při dodržování závazných "Pravidel sportovního lezení na pískovcových skalách v Čechách" vydaných ČHS dne 1. 3. 1988 a platných v novelizovaném znění ze dne 1. 7. 1998.
6. Tvorba prvovýstupů je možná pouze na základě předchozího povolení Správy NP.
7. Některé horolezecké objekty uvedené v příloze č. 2 tohoto návštěvního řádu mohou být z důvodů ochrany přírody Správou NP dočasně uzavřeny (v souladu s § 64 zákona č. 114/1992 Sb.). Tyto objekty budou Správou NP řádně označeny.
8. Horolezci jsou povinni bezodkladně hlásit Správě NP zjištěná zahnízdění ptáků na lezeckých objektech v NP.

Článek 7 CYKLISTIKA

Na území NP lze na kolech vjíždět kromě silnic a místních komunikací pouze na cesty vyhrazené a vyznačené Správou NP (dle vyhlášky MDS č. 30/2001 Sb., kterou se provádějí pravidla provozu na pozemních komunikacích a úprava a řízení provozu na pozemních komunikacích). Cyklistické trasy vedené mimo silnice a místní komunikace jsou současně dopravními komunikacemi sloužícími činnostem Správy NP a mohou být turistickými trasami pro pěší. Těmto skutečnostem jsou cyklisté povinni přizpůsobit způsob jízdy, zejména respektovat výstražná a omezující značení. Pěší turisté mají na účelových komunikacích v NP přednost před cyklisty, cyklisté je nesmí ohrozit ani omezit. Cyklistika je v NP provozována na vlastní nebezpečí.

Článek 8 VYUŽITÍ NÁRODNÍHO PARKU K OSVĚTOVÉ A VÝCHOVNÉ ČINNOSTI

Informace o území NP jsou k dispozici v sídle Správy NP v Krásné Lípě, v jejích informačních střediscích, u jednotlivých členů stráže přírody a u pověřených pracovníků Správy NP. K výchově a vzdělávání v terénu slouží informační systém a naučné stezky zřizované Správou NP nebo s jejím souhlasem.

Článek 9 KONTROLA DODRŽOVÁNÍ OCHRANNÝCH PODMÍNEK NÁRODNÍHO PARKU, STRÁŽ PŘÍRODY

Kontrolu dodržování obecně závazných předpisů na úseku ochrany přírody a krajiny včetně tohoto návštěvního řádu zajišťuje stráž přírody (§ 81 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny) a orgány ochrany přírody. Porušování těchto předpisů je sankcionováno podle zákona č. 114/1992 Sb. a dalších předpisů.

Článek 10 SPOLEČNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Návštěvní řád je trvale vyvěšen v budově Správy NP, na informačních tabulích Správy NP a je veřejnosti k dispozici na hlavních přístupových cestách do NP, Městském úřadě Krásná Lípa, na obecních úřadech Doubice, Hřensko, Chřibská, Janov, Jetřichovice, Růžová, Srbská Kamenice, Staré Křečany a umístěn na internetové stránce Správy NP www.npcs.cz.

Článek 11 ÚČINNOST

Tato vyhláška nabývá účinnosti dne 15. 7. 2001

Zdroj: <http://www.npcs.cz>

Příloha 4 Případné zapsání Pravčické brány na seznam UNESCO

Na základě studie týkající se odhadu změn v návštěvnosti NP jsou uvedeny dvě varianty budoucího vývoje: (1) tzv. realistická a (2) tzv. nejméně příznivá varianta.

ad 1) **Tzv. realistická varianta** navazuje na analytickou část práce, na hodnocení vývoje v jiných, obdobných lokalitách, které byly v minulosti zapsány na seznam Světového dědictví. V této variantě vývoje dojde dle autorů studie z hlediska návštěvnosti, její kvantitativní i kvalitativní stránky, včetně jejich dopadů do území, **k velmi malým změnám**. Dříve se totiž ukázalo, že samotný faktor zápisu lokality na seznam bez doprovodných aktivit (zvýšená prezentace území, zlepšení spolupráce místních aktérů atd.) není pro změnu v návštěvnosti dominantní. Navíc k nárůstu návštěvnosti docházelo spíše v lokalitách v kategorii „kulturní“, v lokalitách kategorie „přírodní“ byly zjištěné změny menší.

ad 2) Dále autoři Impaktové studie rozpracovali i druhou, tzv. **nejméně příznivou variantu** vývoje. Ta je založena na principu předběžné opatrnosti, kdy zpracovatelé konstatují, že přestože je tato varianta méně pravděpodobná, je třeba vytvořit zejména institucionální a organizační soubor (rámec) opatření k eliminaci případných negativních dopadů. Pro vypracování tohoto scénáře hovoří dle autorů Impaktové studie rovněž omezená vypovídací schopnost analýz trendů v obdobných chráněných územích i odlišnosti Českého Švýcarska od srovnávaných lokalit.

Odhad vývoje počtu návštěvníků v tzv. nejméně příznivé variantě byl uskutečněn pro 2 časové horizonty a pro 4 oblasti (viz následující tabulku a mapové schéma). Údaje v tabulce vycházejí z Impaktové studie a z diskuse s jejími autory.

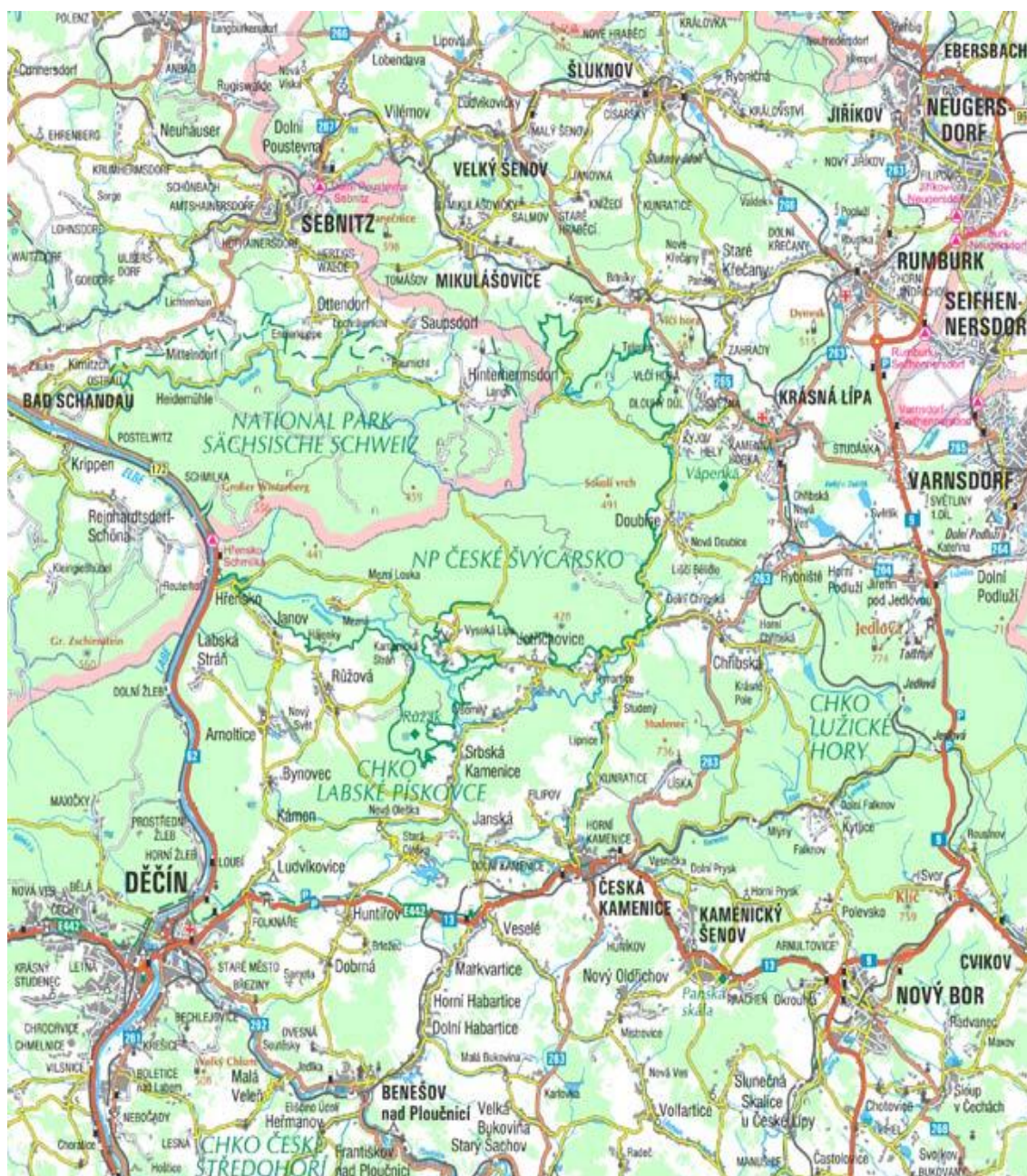
Odhadovaný nárůst počtu turistů v tzv. nejméně příznivé variantě

oblast	krátkodobý horizont	střednědobý horizont
oblast Pravčické brány	cca 20 %	cca 10 %
oblast soutěsek	cca 10 %	3-5 %
cesty k vyhlídkám (Vysoká Lípa, Jetřichovice)	cca 5 %	do 2 %
ostatní území NP	0-3 %	0 %
NP České Švýcarsko celkem	10 %	5 %

Poznámka: Procenta nárůstu jsou vztažena k předchozímu horizontu.

Zdroj: Závěrečná zpráva - Kategorizace a zhodnocení vlivu rekreačního a turistického ruchu na ekosystémy NP České Švýcarsko, Kolpron CZ. s. r. o., s. 74, dostupné z: <http://www.npcs.cz>

Příloha 5 Mapa regionu s vymezením CHKO a NP

Zdroj: <http://www.ceskesvycarsko.cz>

Příloha 6 Historie vzniku Národního parku České Švýcarsko

Území v České republice nejnovějšího a v pořadí čtvrtého Národního parku České Švýcarsko je součástí širší oblasti Labských pískovců, nazývané již po dvě staletí Českým a Saským Švýcarskem. Zásahu na tomto romantickém názvu krajiny mají mimo jiné i dva švýcarští malíři Adrian Zingg a Anton Graff, kteří v druhé polovině 18. století působili na Akademii v Drážďanech. Ti podnikali cesty podél Labe do míst mezi Pirnou a Hřenskem a svým výtvarným dílem položili základy zdejší vedutové tvorby a propagaci přírodních krás. Již od druhé poloviny 19. století se území stalo velmi vyhledávaným, k čemuž přispěli tehdejší vlastníci panství Kinští a Clary-Aldringenové zpřístupněním turisticky nejzajímavějších míst, jako např. soutěsek Kamenice, Pravčické brány nebo vyhlídek u Jetřichovic.

Romantická přitažlivost krajiny vedla ke vzniku nejstarších horských spolků na území dnešní ČR – Horského spolku pro České Švýcarsko (Gebirgsverein für die Böhmishe Schweiz, založený v Děčíně roku 1878) a Horského spolku pro nejsevernější Čechy (Gebirgsverein für das nördlichste Böhmen, založený v Krásné Lípě roku 1885). Snahy o zákonnou ochranu Českého Švýcarska se datují již od počátku 20. století, celistvé péče se však území Labských pískovců dostalo až v roce 1972, kdy byla vyhlášena Chráněná krajinná oblast Labské pískovce. O dvacet 28 let později bylo v její nejcennější části vyhlášeno území s nejvyšším stupněm ochrany – národní park. Národní park České Švýcarsko byl vyhlášen k 1. 1. 2000 na celkové rozloze 79 km², z čehož více než 97 % tvoří lesy.

Sídlem Správy Národního parku je město Krásná Lípa. Hlavním předmětem ochrany v Národním parku České Švýcarsko je unikátní geomorfologie skalního města a na ni vázaná rozmanitost rostlin a živočichů. Typické jsou nesčetné skalní hřbety, kaňony, pískovcové věže a stolové hory strmící nad nedohledným mořem lesů, které doslova ohromí vnímavého návštěvníka.

Krajina české křídové tabule je obohacena třetihorními vyvěřelinami, mezi nimiž kraluje nejvyšší hora Národního parku České Švýcarsko - Růžovský vrch (619 m n. m., národní přírodní rezervace) s pralesovitými ekosystémy. Kaňon Labe ve Hřensku naopak představuje nejnižší místo v ČR (114 m).

Na nedostupných skalních ostrozích se zachovaly zbytky přirozených lesů, k vzácným živočichům zde patří např. plch zahradní, sokol stěhovavý, čáp černý, rys ostrovid nebo jinde nevídané druhy hmyzu; z cévnatých rostlin jmenujme alespoň charakteristický rojovník bahenní, šichu černou, violku dvoukvětou nebo čípek objímavý. Typický je hojný výskyt kaprad'orostů, charakteristickým druhem území je žebrovice různolistá. Z bezcévných rostlin se setkáváme s četnými druhy mechorostů a s mnoha vzácnými druhy hub. Křížek na Křížovém vrchu. Typická je klimatická inverze, kdy studený vzduch stéká na dna roklí a dochází k tzv. zvratu vegetačních stupňů. Následkem toho se v nadmořských výškách okolo 150 m vyskytují podhorské a horské druhy živočichů i rostlin. Neobyčejnou harmonii přírody navíc dotváří četné památky lidové architektury roubených a hrázděných domů s podstávkou v obcích lemujících hranici národního parku.

Zdroj: <http://www.ceskesvycarsko.cz/narodni-park-ceske-svycarsko/>

Příloha 7 Unikátní přírodní památka - Pravčická brána

Pravčická brána stojí na svém místě odnepaměti. Je výsledkem milióny let trvajících zvětrávání v méně odolné části skalního masivu, tvořeného kvádrovými pískovci turonského stáří.

V počátcích turistického objevování krásy Pravčické brány stával u její paty malý kůrou pobitý domek, sloužící jako výčep. Přístupová cesta od Hřenska zv. Pelagiensteig byla vydlážděna již koncem 70. let 19. stol. a tehdy došlo i k vybudování promenádní stezky směrem k Mezní Louce.

První turisté se rekrutovali z řad měšťanů a šlechtické společnosti. Přestože má cesta z Hřenska na Pravčickou bránu pouze několik málo kilometrů, bývalo zvykem najmout si k výletu mezky či skupinu nosičů.

Roku 1881 nechal majitel panství kníže Edmund Clary-Aldringen vystavět u Pravčické brány výletní zámeček Sokolí hnízdo. Pozval si k tomu účelu dělníky z Itálie a to z prostého důvodu – byli nejlevnější pracovní silou. Celý zámeček byl postaven během jediného roku, což je při jeho rozsáhlosti a době, ve které byl stavěn, čas téměř rekordní. O několik let později bylo na skalních vyhlídkách v bezprostředním okolí vybudováno zábradlí. Za vstup do areálu se začal brzy po vystavění restaurace platit poplatek.

Pravčickou bránu navštívily od dob, kdy byla "objevena" pro turistiku, prokazatelně milióny lidí. Mezi mnoha známými osobnostmi se jejím půvabům obdivoval hned dvakrát – v letech 1831 a 1851 – slavný autor pohádek Hans Christian Andersen. Je bezesporu jasné, že také

Unikátní přírodní památka z Českého Švýcarska v roce 2009 postoupila mezi 77 přírodních památek, ze kterých se vybíralo 7 nových přírodních divů světa.

Zdroj: <http://www.pbrana.cz/>

Příloha 8 Loga a tvorba propagačních materiálů Českého Švýcarska

Loga organizací v CR v souvislosti s turistickými destinacemi:
Hlavní logo

Varianty logotypu

Logo turistického regionu České a Saské Švýcarsko

Ukázka manuálu loga regionu České Švýcarsko

(3) barevnost

Šířevnost vizuálního stylu regionu České Švýcarsko se skládá z jedné hlavní a čtyř vedlejších barev. Zdejší barvou se stává tmavě zelená, symbolizující region obecně.

Dvě jednotlivé barvy zastupují různé oblasti komunikace a činnosti.

Tmavě zelená
Tato barva je základní barvou regionu České Švýcarsko – bude se využívat pro materiály s obecním obsahem, zveřejňeným na propagaci či informování o regionu.

Červená
Tato barva, která symbolizuje energii, se bude používat pro materiály informující o aktivitách pro veřejnost.

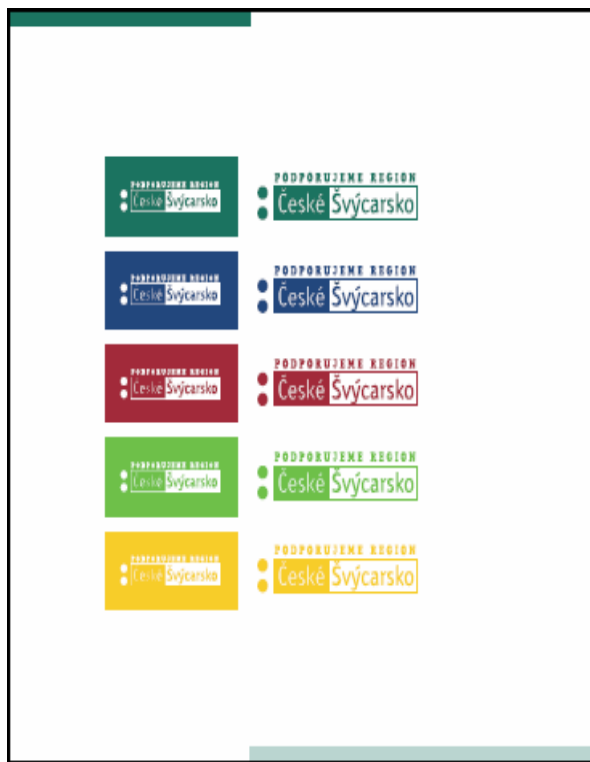
Tmavě modrá
Spíše pasivně působící barva symbolizující sílu a odpočinek, a proto bude používána pro produkty a služby související s informací a užitím a stravěním.

Světlá zelená
Jasná barva vhodná pro vyřazení z davu a aktivitu života – bude se využívat pro služby a služby materiály vztahující se ke speciálním aktivitám v oblasti aktivit domovní, pracovní a wellness.

Plavková žlutá
Optimistická barva symbolizující ml. finance – typickým produktům, ve kterých se mohou objevit, budou nabízet své služby pro jednotlivce i cestovní kanceláře. Bude také využívána pro turistickou oblast turistické dopravy.

Barvy a jejich hodnoty:

- Tmavě zelená:** Pantone 3298 C, CMYK: 100/0/60/40
- Červená:** Pantone 1867 C, CMYK: 0/90/65/25
- Tmavě modrá:** Pantone 534 C, CMYK: 100/50/0/40
- Světlá zelená:** Pantone 349 C, CMYK: 60/0/0/0
- Plavková žlutá:** Pantone 116 C, CMYK: 0/20/100/0

(4) umístění logotypu

Jako nevhodnější způsob doporučujeme umístění logotypu do pravého horního rohu tabulky, kde má dostatečně vyniknout.

Pro umístění této zprávy je vhodné negativní varianta logotypu s bílými pozadíkem. Dvě zprávy umístěné na list zřadíme uvedeny v bodě (2).

Velikost: 60 x 210 mm (1/3 A4)
negativní varianta logotypu (s bílým pozadím) má šířku 40 mm

* dva listy musí být umístěny vedle sebe

Zdroj: Příprava informačních a propagačních materiálů pro cestovní ruch, dostupné z: <http://www.vzdelavanivcr.cz>

Příloha 9 Geomorfologický potenciál

CHKO Lužické hory - Lužické hory tvoří nevelkou oblast protaženou ve směru od západu mezi Děčínskou vrchovinou a Ještědsko-kozákovským hřbetem na východě. Do okresu Děčín zasahují jen svou západní částí. [Lužické hory, online, 2009]

CHKO České středohoří – zasahuje do okresu pouze svým severním cípem. Reliéf středohoří je velmi pestrý, vysoce členitý a místy unikátní.

CHKO Labské pískovce – oblast Labských pískovců náleží do dvou vyšších geomorfologických jednotek České vysočiny, které se od sebe odlišují, jak svou geologickou stavbou, tak i morfologickými charakteristikami a dalšími navazujícími faktory přírodního prostředí. Největší část náleží do jednotky III-A-3 - Děčínská vrchovina. Jen nejsevernější část náleží do jednotky IV-A-1 - Šluknovská pahorkatina.

Děčínská vrchovina III - A – 3

Sněžnická hornatina – jedná se o plochou hornatinu náležící do povodí Labe. Spadá sem i jeden z nejvýznamnějších morfologických fenoménů této části, labský kaňon. Celé území má výraznou asymetrickou stavbu. Základní rysy reliéfu jsou tektonicky rozlámané cesty, strukturálně podmíněné plošiny, stolové hory, ojedinělé neovulkanické suky a hluboce zaříznuté kaňovité údolí Labe a jeho přítoků.

Růžovská vrchovina – část Děčínské vrchoviny na pravém břehu Labe. Reliéf je silně rozčleněný, erozně denudační s hojnými proniky neovulkanitů ve formě suků. Morfologická pestrost je vyjádřena v podobě skalních útvarů nejrůznějších tvarů, mrazových srubů, balvanových proudů, kamenných moří apod.

Jetřichovické stěny – jde o severovýchodní část Děčínské vrchoviny v povodí řek Kamenice a Křinice. Reliéf je opět silně členěný, erozně denudační, jeho výraznými rysy jsou strukturní hřbety, neovulkanické suky a hluboce zaříznutá kaňovitá údolí řek Kamenice, Křinice a jejich přítoků. Mezi nejvýznamnější morfologický útvar náleží skalní most Pravčická brána.

Šluknovská pahorkatina IV - A - 1

Šenovská pahorkatina – jedná se o členitou pahorkatinu složenou převážně z granitů lužického plutonu. Rozčleněná je strukturními hřbety a neovulkanickými suký. [Labské pískovce, online, 2009]

NP České Švýcarsko – tato oblast je geologicky méně pestrou částí českého masivu. Většinu území tvoří turonské kvádrové pískovce, v nichž vzniklo množství různorodých tvarů povrchu. Tento národní park byl zřízen z části původní rozlohy chráněného území Labských pískovců, původně se tedy jednalo o jeden přírodní celek. Přírodní podmínky a geomorfologie těchto celků je tedy velmi podobná a spjatá.

Celá oblast Českého Švýcarska tvoří jeden rozsáhlý geologicko-morfologický celek, vykazující určité specifické rysy, zejména se jedná o výskyt hlubokých soutěsek, protékaných vodními toky, mohutný kaňon Labe, četný výskyt stolových hor a nízká nadmořská výška spodního patra pískovcové oblasti, leží zde nejnižší bod České republiky v Hřensku 115 m nad mořem. Vyskytují se zde hlavně strukturní plošiny a hluboké kaňony řeky Labe, Kamenice a Křinice, dále skalní stěny rozdělené skalními plošinami, skalní města nebo skalní bludiště. Nejznámějším útvarem národního parku je jistě Pravčická brána, označována za symbol parku, svými rozměry (výška 16 m, šířka téměř 27 m) se stala největší pískovcovou skalní bránou v Evropě. Tvář celému území dodávají skalní věže, ostrohy a pilíře, převisy a římsy, při okrajích skalních stěn se vyskytují hříbovité útvary. [Národní park České Švýcarsko, online, 2009]